özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

- **faşizmi yenme yolunda kitlesel hareketler**
- **AYNI SONUCA VARAN İKİ ÇİZGİ**
- TSİP I. KONGRESİ
- **1 MAYIS**
- **CHP** TANDOĞAN MİTİNGİ VE «HALKLARA ÖZGÜRLÜK»

12

özgürlük yolu
aylık siyasi dergi

1 Mayıs 1976
Yıl : 1
Sayı : 12

Bu Hükümet Düşürülmeli,
Hesap Sorulmalıdır 3
Faşizmi Yenme Yolunda: Kitlesel
Hareketler/Kadir ÖZGÜR 16
Hırsızlık - Rüşvet - Cinayet 25
Aynı Sonuca Varan İki Çizgi
/ İhsan AKSOY 30
TSİP 1. Kongresi 40
CHP'nin Tandoğan Mitingi
ve «Halklara Özgürlük» Üzerine 49
1 Mayıs/İbrahim GÜZELCE 60
1 Mayıs 63
Sanat-Edebiyat 67
Mem û Zin/E. ZOZAN
Feqiyê Teyran - Hayatı, Şiirleri
Olaylar - Yorumlar 80

Sahibi : **Faruk ARAS** ● Yazı İşleri Müdürü : **Orhan TALUN** ● Yönetim ve Haberleşme Adresi : Yenişehir 105-214 Sanlı Han Ankara ● Abone : Yıllık 100 TL. ● Altı aylık 50 TL. ● Dış ülkeler için iki katıdır. ● İstanbul dağıtım **TAN-DA** ● Ankara : **ANKARA DAĞITIM** ● İzmir : **EGE DAĞITIM** ● Dizgi - Baskı ÇARK Matbaası

Bu Hükümet Düşürülmeli Hesap Sorulmalıdır

MC iktidarı birinci yılını doldururken ülkede soygun ve siyasi cinayet olayları da doruğuna çıkmış bulunuyor. Demirel ve çevresinin yolsuzluk yaptıklarına dair çeşitli suçlamalarla ülke çalkalanıyor. Demirel ise hiç bir şey olmamış gibi koltuğunda oturmaya devam ediyor. Üstelik kendisi hakkında soruşturma yapılmasını engelliyor. CHP'nin verdiği gensoruyu reddettirmek için herşey yapıldı. Mecliste kurulan soruşturma hazırlık komisyonu ise aylardır birtürlü kendisine bir başkan seçip çalışmaya geçemiyor. Demirel ve yanındakiler adalete hesap vermekten niçin bu kadar korkuyorlar, demeyin.. Durum apaçık ortada.

CHP, MC hükümetini bütçenin görüşülmesi sırasında düşürmeye çalışmıştı. Ortada, hükümetin çekilmesini gerektiren ciddi sebepler vardı. Yeğen demirelin hayali firmalar ve hayali işlemlerle mobilya ihraç ettiğine, daha doğrusu etmediğine, ve 20 milyon lira tutarında vergi iadesi aldığına dair belgeler ortaya dökülmüş, savcılık harekete geçmişti. MC iktidarı ülkeyi bir kargaşa ve iç savaş ortamına itmişti. Hükümet düşürülmeden bu olayların önünün alınamıyacağı gün gibi ortadaydı. Bütün bu nedenlerle, kuruluş sırasında hükümete güven oyu vermiş birkısım bağımsızların, hatta MSP'lilerin bütçeye güvenoyu vermeyecekleri umulmuştu. Ancak ne bunlar, ne de Ecevit'in sekiz saati bulan konuşması fayda etmedi; bütçe güven oyu aldı.

Bazı kişilerin, Demirel hükümetinin düşürülmesini istemekle birlikte, bunu, bütçe görüşmelerinde yapmak istemedikleri ve olumsuz oylarını daha sonra CHP'nin vereceği gensoru oylamasına bıraktıkları söylenip yazıldı. Ancak gensoru ile de MC hükümetini düşürmek mümkün olmadı.

Yahya Demirel'in hayali mobilya yolsuzluğu, bizzat Başbakan Demirel'i ve bazı bakanları da sorumlu kılacak boyutlara ulaşmıştı. Gerçi Demirel, «bana ne, bu işi yeğenim yapmış» anlamına gelen şeyler söyleyip kendisinin sorumlu tutulamıyacağını iddia ediyordu; ancak, mobilya yolsuzluğunun ortaya çıkmasına yardımcı olan ve bu işin üzerine giden bazı üst dereceli memurlara baskı yapılmış ve çeşitli yerlere sürülmüşlerdi. Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon, Ticaret Bakanı Halil Başol ve bizzat Başbakan Demirel, bu tür baskı ve işlemlerle görevlerini kötüye kullanmışlardı, bu nedenle de adalet önünde bunun hesabını vermeleri gerekirdi.

CHP'nin verdiği gensoru önergesi Millet Meclisinde, Mart ayının son haftasında görüşüldü. CHP'li ve DP'li sözcülerin Demirel ve arkadaşlarına yönelttikleri suçlamalar, az rastlanır cinstendi. Demokratik Parti adına konuşan Ekrem Dikmen, AP'lilere hitaben şöyle diyordu :

> «Devleti, bankaları soyan adi ve profesyonel hırsızlar aranızdadır. Mıgırdıç Şelefyan, Mıgırdıç Şelefyan'ın ortakları ve onun avukatları da sizin aranızdadır... Bir mektup zarfı alın. Üzerine 'siyasi hırsızlar, adi hırsızlar, profesyonel hırsızlar-Ankara yazın, postaya atın mektup Süleyman Demirel'i ve AP genel merkezini bulacaktır.» ;

Ancak Demirel ve ortakları suçlamaların ağırlığı karşısında tınmadılar bile. Gensoru önergesinin 228'e karşı 211 oyla reddedilmesi, bir kez daha rahat soluk almalarını sağladı.

Ahlâk-Fazilet ve Din Ticareti Yapan Bir Parti : MSP

Dinden, imandan, ahlak ve faziletten, «millî görüş»ten sık sık dem vuran MSP'nin, bu kez artık Demirel'in günahlarına ortak olmıyacağı umulmuştu. Ancak MSP'liler, her zamanki gibi, bu konuda bir hayli nutuk çektikten sonra, gensoru önergesinin aleyhinde oy vereceklerini söylediler ve öyle yaptılar. Onlara göre, gensorudan maksat hükümetin düşürülmesiydi ve bu iş şimdilik memleket ve milletin hayrına olmazdı..

MSP yöneticileri ne tür vaazlar verirlerse versinler, onların ve bu partinin niteliğini biliriz elbette. Ama bu partiye oy veren

yurttaşların birçoğunun MSP'nin gerçek yüzünü bildiği de söylenemez. Gerçek şu ki pekçok dindar yurttaş, Erbakan Hoca ve yanındakilerin din-iman nutuklarına aldanmaktadır.

Bu partinin yöneticileri, bunca din-iman, ahlak-fazilet nutkunu, saf seçmeni aldatıp oyunu elinden almak için yapmaktadırlar. Ama dediklerine uygun şekilde davranmakta mıdırlar? Kesinlikle hayır. MSP, faize haram deyip onu kaldıracağını söylemişti. Oysa bu partinin iktidara ortak olduğu dönemde faiz hadleri arttırıldı. MSP'nin başkanı ve diğer yöneticileri, sık sık fuhuştan, müstehcen yayınlardan, filimlerden şikâyet etmekte ve bütün bunlara engel olacaklarını yurttaşlara ilân etmektedirler. Ama çoktanberi iktidara ortak olan bu kişiler, bu dediklerini ne oranda yapmışlardır? Tersine fuhuşun da, müstehcen filim ve yayınların da onların iktidar döneminde giderek arttığı görülüyor. Pek uzağa gitmeye lüzum yok, Erbakan Hoca ve hükümetteki bakanları, Ankara'nın göbeğindeki Güven Parkına sabah sabah inerlerse —ki burası içişleri Bakanlığının da yakınındadır— orada, nelerin alınıp satıldığını, fuhuş pazarlarını, kendi gözleriyle göreceklerdir. Bu iş artık o kadar aşikâr olmuştur ki. Sinema afişleri ve çıplak resim ticareti yapan bazı gazete ve dergi kapakları ise son zamanlarda daha da renklenmiş bulunuyor. Erbakan Hoca ve İçişleri Bakanı Asiltürk, herhalde bütün bunları görmektedirler ve cadde kenarlarında, sinema kapılarında arzı endam eden türlü türlü çıplak memenin ve budun farkındadırlar... İnsanın aklına, ister istemez şu soru takılıyor: Acaba, bu işin ticaretini yapanlar Erbakan Hoca'ya inat mı bu işi giderek geliştiriyorlar!.

Gerçek şu ki, ne Erbakan Hoca'nın, ne de bu konuda sık sık tehditler savuran İçişleri Bakanının bu işi önlemeye güçleri yetmemektedir ve de yetmez! İhtimal ki bunu kendileri de bilmektedirler. Çünkü seks ticareti, fuhuş, kumar, alkolizm ve benzeri çürümeler; onların da, Demirel kardeşler, Bay Türkeş ve Feyzioğlu ile birlikte korumaya çalıştıkları bu bozuk düzenin ürünüdür. Kapitalizm her yerde bunları üretmektedir. Kapitalizmin ekonomik yasalarına uygundur bu! Bu bozuk düzende işadamları kârlarına bakarlar. Sinema sahibi de, gazete sahibi de kârını düşünmektedir, ticaretini yapmaktadır.. Erbakan Hoca ve yanındakiler bu işi gerçekten önleyebileceklerini sanıyorlarsa yanılıyorlar. İşadamlarının (!) kârına dokunmak, insanı bazan bakanlık koltuğundan bile eder. Ama biz, Erbakan hocanın ve diğerlerinin bu işi pek ciddiye aldıklarını da sanmıyoruz. Onlar ol-

sa olsa, böyle konuşmayı uygun bulmakta, seçim yatırımı yapmaktadırlar. Ama bu, «seçmene gönderilen selamlar» ne zamana kadar seçmen yurttaşı oyalamaya yetecek? Aldanmanın, aldatılmanın da bir haddi hududu vardır elbet.

MSP yöneticileri, son derece ilkel bir anlayışla, dindar, muhafazakâr kitlelerin inançlarını sömürmektedirler; propagandalarını buna dayandırmışlardır. Ancak kitlelerin karnının bu tür laflarla doyduğu görülmemiştir. Bugün Türkiye'de büyük kitleler işsizliğin, pahalılığın ağırlığı altında ezilmektedirler; toprak, iş, ekmek istemektedirler. Buna karşılık, MSP'nin de ortak olduğu iktidarın onlara götürdüğü sadece baskı ve zulümdür. MSP'nin «ahlak-maneviyat» demagojisi ile kitleleri uzun süre aldatabilmesi mümkün değildir. Ve daha şimdiden, birara MSP'ye umut bağlayanların büyük çoğunluğunun işin içyüzünü anlamaya başladıkları, bu partiden uzaklaştıkları görülmektedir.

«Yüzbin tank-yüzbin uçak», «motor fabrikası» gibi bol keseden vaadlerde bulunan Erbakan Hoca'nın bu tür sözlerini şimdi gülmeden dinleyecek vatandaş kaldığını sanmıyoruz. Erbakan Hoca, güttüğü tutarsız politika ile —ki bu kaçınılmazdı—, politika sahnesinde uzun süre at koşturamıyacak, MSP de giderek silinecektir. Üstelik Erbakan ve partisi, bugün Demirellerin ve komandoların günahlarını da omuzlamıştır. Bu kadar yolsuzluğun ve bu kadar cinayetin hesabı sorulduğu zaman, MSP yöneticilerinin kendilerini mazur göstermelerine, yaptıkları din ve maneviyat edebiyatı herhalde yetmeyecektir..

Şimdi de Çimento Yolsuzluğu

Hayali mobilya ihracatının açığa çıkmasını başka yolsuzluk olayları izledi. Bu yolsuzluklar nedense hep vergi iadesiyle ilgili.. Hayali buluz ihracatı, derken hayali domates ve patlıcan ihracatı ve bunlardan sağlanan milyonluk vergi iadeleri... İşadamlarımız işin kolayını bulmuşlar anlaşılan.. Herşey kâğıtlar üzerinde olup bitiyor ve oturduğun yerden milyonlar geliyor.. Deveyi hamuduyla yutmak diye böylesine derler işte!

Bu yolsuzlukların en önemlisi (yâni şimdilik en önemlisi!) ve herhalde Demirel ailesine manevra yapma imkânı vermeyecek olanı ise Türkiye İşçi Partisi tarafından açıklanan «Çimento Yolsuzluğu».

Demirel ve bakanları, tam gensorudan yakalarını sıyırıp şöyle bir rahat nefes almışken, Türkiye İşçi Partisi Genel Sekre-

teri Nihat Sargın, Nisan başında, basına çimento ile ilgili önemli yolsuzluk haberini duyurdu ve belgelerini gösterdi.

Olay özetle şöyledir :

Vergi iadesine tabi 300 çeşit mal arasında, yalnız çimento ihracatına beş misli fazla vergi iadesi sağlıyan bir kararname, Demirel Hükümeti tarafından 16 Eylül 1975 tarihinde kabul edilmiştir. Demirel kardeşlerin ortak olduğu GÖLTAŞ şirketi, bu kararnamenin çıkışının ertesinde, bir ay içinde büyük miktarda çimento ihraç etmiş görünmekte ve bundan milyonlarca vergi iadesi sağlamış bulunmaktadır.

Ortada, büyük bir yolsuzluk olduğunu gösteren pekçok ipucu vardır.

Birkere, 300 çeşit mal arasından yalnız çimento ihracatına beş misli vergi iadesi sağlanması ilginçtir. Üstelik bu dönemde dünyada çimento fiyatları yükselmiş ve içerde de çimento karaborsaya düşmüştür. Yani çimentonun ihracı için şartlar uygun bulunmaktadır ve bunun için vergi iadesini arttırmaya gerek bulunmamaktadır.

Diğer yandan, Demirel kardeşlerin sahibolduğu GÖLTAŞ şirketi, kararnamenin çıkışından çok önce çimento ihracatı için hazırlık yaptığı ve belgelerini tamamladığı halde, ihracatı bekletmiş ve kararname çıkar çıkmaz yapmıştır. Bu da çıkacak kararnameden haberli olunduğuna güçlü bir ihtimaldir.

Yine sözkonusu ihracatın hayali olduğuna dair de ciddi bir izlenim yaratan kanıtlar vardır. Basına sunulan belgelerden de anlaşıldığı üzere, Demirel kardeşlerin GÖLTAŞ şirketi, bu ihracat işinde, halen Mobilya Davasının sanığı olarak hakkında gıyabi tutuklama kararı bulunan Atilla Özçelik'in sahibi bulunduğu bazı şirketlerle birlikte hareket etmiştir. Mobilya yolsuzluğuna karışan DELTA şirketi bu olaya da karışmıştır. Bu ihracat işinde de «hayali mobilya» işinde olduğu gibi bir **Kıbrıs** gemisi kullanılmış görünmektedir. Hayali mobilya ihracatının Isparta'dan Karadeniz Ereğlisi yoluyla Kıbrıs üzerinden Libya ve İtalyaya yapılmış olması gibi, bu işte de, Nijerya ve Libya'ya Roma ve Lihtenştayn üzerinden, dolambaçlı bir şekilde ihracat yapılmış gösterilmektedir.

Aynı günde aynı gemiye, biri az, diğeri çok miktarda olmak üzere, iki bölüm halinde çimento yüklenmiş görünmektedir. Oysa aynı şirketin, aynı günde ve aynı gemiyle yaptığı ihracat için gümrükte böylesine iki ayrı işlem yapmasına gerek olamaz.

Ayrıntıları basında çıkan haber ve resmî belgeler, ortada, bizzat Demirel'e kadar uzanan önemli bir yolsuzluk olayının varlığını göstermektedir. Demirel, hükümetin başı olarak, çimento ihracatına sağladığı istisnai vergi iadesiyle kardeşlerinin büyük kârlar sağlamasını (elbette yoksul halkımızın sırtından) mümkün kılmıştır. Kardeşlerinin, bu kararnamenin çıkacağından haberli oldukları anlaşılmaktadır. Bütün bunlar Demirel'in ve diğer sorumluların adalet önüne çıkmalarını gerektirir. Bu yolsuzluk olayı, ihracatın hayali olup olmadığı yönünden de araştırılmalıdır. İhracatın hayali olduğuna dair kuşkular uyandıracak ciddi kanıtlar vardır.

Çimento yolsuzluğuyla ilgili belgelerin kamuoyuna açıklanmasına ve basında bu konuda bütün yazılıp çizilenlere rağmen, Demirel ve diğer sorumlular ithamlara bugünedek cevap vermekten kaçınmışlardır. Demirel adalet önüne çıkıp bütün bunların hesabını vermelidir. Hiç kimse bukadar ağır suçlamalar altında başbakanlık koltuğunda oturamaz.

Ama öyle görülüyor ki demirel istifayı düşünmemektedir. Olup bitenlerin iç yüzünü, o, elbette daha iyi bilmektedir. O, belki de bunun için iktidar koltuğuna yapışmış, ne pahasına olursa olsun onu bırakmak istememektedir. Hesap sorulmasından korkmaktadır Demirel! Elbette bu işten korkan yalnız o değildir. İktidar çevreleri öylesine bir çürümüşlük içine girmişlerdir ki, tek kurtuluş yolunu orda kalmakta buluyorlar. Böylece, iktidar gücüyle kendilerini koruyabileceklerini, hesap vermekten kurtulacaklarını umuyorlar.

Soygunlar ortaya döküldükçe, yolsuzluklar ayyuka çıktıkça ve çalınmış minarelere artık kılıf bulunmaz oldukça, onlar da kitleleri susturmak, dikkatleri başka tarafa çekmek için zora ve teröre başvuruyorlar.

Elbette bugünkü terör dalgası, artan baskılar, dökülen kanlar, salt ortaya çıkmış ve artık gizlenemez olan birkısım yolsuzlukları, soygunları ört-bas etmek için değildir. Tırmanan faşizm, aynı zamanda kitlelerin yükselen devrimci mücadelesini boğmak, soygun düzenini bir tüm olarak korumak içindir.

Dörtbir Yandan Sıkışmış Bir İktidar

MC iktidarını sıkıştıran yalnızca, son dönemde iyice ortaya dökülen yolsuzluk olayları değil. O, bunun ötesinde, çözümü güç, ağır sorunlarla karşı karşıyadır. Hayat pahalılığı bir çığ gibi ar-

tıyor. Bütçede ve dış ticaretteki dev açıklar herkesin malümu. Bu durum, yatırımların büyük ölçüde gerçekleşmesini imkânsız kılıyor. MC iktidarı ekonomik alanda büyük çıkmazlarla karşı karşıya. Kredi bulmak için yabancı ülkelerin kapıları zorlanıyor. Bir yandan, ülkenin bir kısım toprakları kira karşılığında Amerikan üslerine terkedilirken, diğer yandan arka arkaya yeni zamlar getiriliyor.

Amerika'nın silâh ambargosunun nasıl bir sonuca varacağı çoğu kişi için bir merak konusuydu. Bazıları, Demirel iktidarının üst perdeden konuşmasına bakarak, Türkiye'nin NATO'dan çekilebileceğini düşünecek kadar ileri gittiler. Oysa bütün o atıp tutmalar, salt bir kuru gürültü, içerde kamuoyunu oyalamak için bir gösterişti. Aklı başında herkes, Demirel ve ortaklarının ne derece teslimiyetçi olduklarını biliyordu ve onların, halkımızdan yana köklü hiçbir adım atamıyacaklarını, Amerikan çıkarlarına dokunamıyacaklarını daha başından söylüyordu. Basın toplantısında, «Biz Amerika'yı kızdırmak için ne yaptık, dostlar cezalandırılır mı?» diyen Demirel'den başka ne beklenirdi.. Nitekim iş olacağına varır, Demirel hükümeti, kamuoyunun dikkatinin iç politika olayları üzerinde toplandığı, saldırıların yoğunlaştığı bir dönemde Amerikan hükümeti ile uzlaşmaya vardı. Buna göre Amerikan üsleri, bir miktar kira karşılığında çalışmaya devam edecekler ve Amerika Türkiye'ye koyduğu silah ambargosunu kaldıracak. Görülüyor ki gerici egemen sınıfların teslimiyetçi politikalarında hiç bir şey değişmiş değil. Bağımsız, tarafsız bir dış politika gütmek onların aklından bile geçmiyor. Onları düşündüren sadece para bulma ve silah temin etme sorunudur. Üslerin halkımız için oluşturduğu büyük tehlikeler, onların komşularımıza ve tüm Ortadoğu ülkelerine yönelik saldırgan niteliği gericilerimizin umurunda bile değil. İçerde bir vurgun ve talan düzeni yürütenlerden başka ne beklenebilir. Onlar, şimdiye kadar kendi çıkarları için yabancılarla hertürlü pazarlığı yaptılar ve bundan böyle de yapmaktan kaçınmayacaklar.

Ancak, Çağlayangil'in Kissinger'le hükümet adına yaptığı bu sözleşmeyle herşey çözülmüş değil. Silâh ambargosunun kalkması için bu sözleşmenin Amerikan Kongresinin onayından geçmesi gerek. Bu da Kıbrıs konusunun çözümüne, daha doğrusu, Kıbrıs konusunda verilecek tavizlere bağlı. Bu konuda da pazarlık yapılmış olması ihtimali akla geliyor. Kıbrıs'ta önemli tavizler vermek ise, kamuoyunda «milliyetçi» geçinen MC'nin durumunu daha da sarsacaktır. Kıbrıs konusunda CHP ile milliyetçi-

lik yarışına giren cephe ortaklarının durumu güçtür. Örneğin MSP, «cihat» çağrılarıyla, Adanın tamamının fethedilmesini istemişti. Kıbrıs'ın yanısıra bir de Ege sorunu var. Böylece Cephe ortaklarının dış politikadaki sıkışık durumları, çıkmazları da devam ediyor.

Demirel Sıkıyönetime Oynuyor

Bu şartlarda, dörtbir yanından sıkışmış olan Demirel, çareyi baskı tedbirlerini arttırmakta buluyor ve sıkıyönetime oynuyor. O zaman, basın susturulacak, yolsuzluktan sözedenler içeri tıkılacaktır. Öyle bir ortamda Kıbrıs konusunda Amerikayla ve Yunanistan'la yapılacak pazarlık kolaylaşacaktır. Yeterki gelecek sıkıyönetim Demirel'in kontrolünde olsun..

Sıkıyönetim, sermaye çevrelerinin de işine geliyor. Grevler durdurulacak, ücretler dondurulacak ve işadamlarımız, yalnız hayali yollardan değil, bu yoldan da büyük kârlar sağlıyacaklardır. 12 Martta bunun tadına vardılar.

«Başbuğ» ise sıkıyönetimi, belki de Demirel'den daha hararetle istemektedir. O, stratejisini bunun üstüne kurmuş görünüyor. Bir bakıma hayatının son kozunu oynuyor. İktidara bir adımını atmış; ama ona tek başına hakim değil. «Ülkü»sünü gerçekleştirebilmek için —Tanrı Türkü ve bu arada başkalarını da korusun!— ülkenin tek hakimi olması gerekir.. Bu nedenle o, tüm çabasını harcar görünüyor. Komandoların bu denli gözleri kanlanmışçasına okulları basmaları, sokak ortasında adam kurşunlamaları sebepsiz değil. Öyleki ortalık iyice karışsın, anarşi büyüsün ve bir dikta için şartlar olgunlaşsın. «Başbuğ», 12 Mart döneminden oldukça yararlanmıştı; bir ikincisinde daha da güçlenmeyi, hatta tek başına iktidar olmayı umuyor.

Komandoların saldırıları devrevi bir nitelik gösteriyor. Ortalık kızışıp ta beklenen sonuç sağlanmayınca bir süre siniyor, kendilerine yönelen suçlamaların hafiflemesini bekliyorlar. Bu arada yeni bir saldırı dalgası için tertipler, planlar hazırlıyorlar. Demirel'le Türkeş'in bir dikta yönetiminden bekledikleri farklı elbette. Her biri kendi hesabına ondan kârlı çıkacağını umuyor. Ama şu dönemde de birbirlerine muhtaçtırlar; bu nedenle birbirlerine tutunmuşlardır. Feyzioğlu ve Erbakan'la birlikte dördünün birbirine tutunduğu gibi. Düşmemek için tutunmaktadırlar..

Cephe ortaklarından herbirinin içinde bulunduğu bu zayıf, sıkışık durum, onların, birbirlerinin kirli çamaşırlarına, soygunlara, siyasi cinayetlere gözyummalarına neden oluyor. Böylece yalnız nimetleri değil, günahları da bölüşüyorlar.

«Başbuğ» da gücünü ortakların bu çıkmazından alıyor. MHP, birer cinayet örgütüne dönüşmüş komandoları, Ülkü Ocakları ve gençlik kollarıyla, açık bir biçimde Anayasa'ya aykırı bir örgüt durumunda. Bu parti, yıllardan beri, basının ve kamuoyunun gözleri önünde, kamplarda silahlı müfrezeler yetiştirmekte idi. Bu müfrezeler şimdi görevlerini yapıyorlar. MHP yöneticileri, suçlulara sahip çıkmaktan, onları açıkça övmekten çekinmiyorlar. Türkeş'in, «davadan döneni vurun» tarzındaki yazılı ölüm buyruklarının savcılığın eline geçtiği biliniyor. Türkeş'in, «Ülkücü gençlerin» silahlı olduklarını itiraf eden beyanları basına da yansıdı. Ülkü Ocaklıların, komandoların başında, üst kademesinde yer alan kişilerin işledikleri siyasi cinayetler ortada ve bunların bazıları hakkında mahkemelerden çıkmış hükümler var. Bütün bunlar yıllardır ve özellikle son dönemlerde basında da çokça yazılıp çizilmektedir. Olup biteni «görevli» ve «sorumlular» da biliyor. Örneğin bir sol parti, MHP'nin yaptığının onda birini yapsaydı şimdiyedek çoktan Anayasa Mahkemesi önüne çıkarılmış ve kapatılmıştı. O halde niçin MHP hakkında bir işlem yapılmıyor, bu da ilginçtir!

MHP, bu bozuk, kokuşmuş düzenin ortaya çıkardığı politik marazlardan biridir. MSP gibi. MSP, daha çok, küçük burjuva kesimlerin muhalefetini, ortaçağa özgü şeriatçı hedeflerle oyalıyor, kitlelere geri ve çıkmaz yollar gösteriyor. MHP de ırkçılığı, bir başka gerici hedefi, bir başka çıkmaz sokağı gösteriyor; şartlandırabildiği gençleri bununla oyalıyor. Ama MSP gibi, MHP'ye yön veren güçlerin de perde arkasında olduğuna ve yaptıkları işi iyi bildiklerine kuşku yoktur. Bu iki parti de, aynen AP gibi, emperyalizme bağlı, onun çıkarlarını koruyan bir politika gütmektedirler. Attıkları din-iman, soy-sop nutukları; hilâl ve kurt resimleri, yalnızca saf insanları aldatmak için kullandıkları maskelerden ibarettir. Öyle olmasaydı, insanlığın Adem ile Havva'dan geldiğini savunan Erbakan takımı ile, soylarını bir kurda dayandıran «Başbuğ» takımı nasıl böyle bir ortaklık kurabilirlerdi? Bukadar din-iman, ahlak-fazilet nutukları çeken Erbakan Hoca, mason diye suçladığı Demirel'le nasıl rahatça ortak olurdu?.

«Başbuğ», bugün Türkiye'de artık vakti geçmiş bir maceraya oynuyor. Çağdaş dünyanın koşulları, bir Mussolini'nin, bir

Hitler'in ortaya çıkışına hiç de elverişli değildir. Kitleler artık böyle bir kurtarıcı(!) aramıyorlar. Gerçi sıkışan emperyalizm ve yerel gericiler, şu ya da bu ülkede, bir Pinochet bulabilirler ama, bu tipler de, bir süre kullanılıp sonra tarihin çöp sepetine atılacak araçlardır sadece. Bizim yerli «ırkçılarımızın» «ülkü»lerine gelince, o, ispanyol şövalyesinin ülküsü kadar bile gerçekleşme şansına sahip değildir.. MHP marazı, Türkiye'de kitleler içinde kök salamamıştır, yaygınlaşamamıştır. Bugünün olağanüstü şartlarındaki etkinlikleri geçici bir olgudur. Komandoların hergün açığa çıkan kanlı marifetleri ve «Bağbuş»un bunu açıkça destekleyen beyanları, O'nu ve partisini kitlelerden daha da tecrit etmekte, parti saflarında bile çözülmelere yol açmaktadır. MC hükümetinin düşmesi ve yakın bir seçim, «Başbuğ»un da, komandolarının da balonunu söndürecektir.

MC İktidarını Yıkım Bekliyor

Demirel, Türkeş ve Feyzioğlu, uzun bir süredir ki sıkıyönetime oynuyorlar. Ancak bugüne kadar diledikleri noktaya ulaşamadılar. Faşist tırmanma biryerde takılıp kalıyor, herşey onların gönlünce olmuyor. Faşist bir dikta için gerekli ve yeterli güçleri biraraya getiremiyorlar.

12 Mart deneyi ortada duruyor. Bütün çabalara rağmen, 12 Mart faşizmi, devrimci mücadeleyi sindirmeye yetmedi. Kitleler 12 Mart deneyinden daha da bilenmiş, daha da kararlı olarak çıktılar; demokratik saflar daha da genişledi. Türlü yolsuzluk olayları ve gözönünde işlenen cinayetler nedeniyle bukadar yara almış Demirel grubunun, kendi kontrollerinde bir sıkıyönetim getirmeleri ve güçlü destek bulmaları kolay değildir. Geçtiğimiz ayda emekliye ayrılan Kara Kuvvetleri Komutanı Eşref Akıncı'nın, gazetelere manşet olan sözleri ilginçti. Akıncı, «Her başı sıkışan orduya başvurmamalıdır; sıkıyönetim bazılarını memnun ediyor, bazılarını da küstürüyor,» dedi. Bu sözlerin belli bir eğilimi yansıttığına kuşku yoktur.

Hava Kuvvetleri Komutanlığına atanması beklenen Orgeneral İrfan Özaydınlı'nın durumu ise, bu yazının yazıldığı sırada, bir sorun oluşturmakta devam ediyor. Hükümet, Özaydınlı'nın atama kararnamesini imzalayıp Cumhurbaşkanına ulaştırmaktan kaçınıyor. Bu konuda cephe ortakları birbirlerini suçluyorlar. CGP, kararnamenin imzalanıp biran önce Cumhurbaşkanının onayına sunulmasını isterken, MSP de, «kararnamenin bekletilmesinin suçunu bizim üstümüze yıkmak istiyorlar,» diyor. O

halde suç kimde?. Cephe ortakları, başka konularda da zaman zaman birbirlerini açıkça suçlamaktan kaçınmıyorlar. Örneğin İçişleri Bakanı, anarşik olayların suçunun, büyük çapta, hükümet ortağı olan MHP ve AP'ye ait olduğunu, onların saldırganları teşvik ve himaye ettiklerini birkaç kez dile getirmek zorunda kaldı. Doğrusu bu MC, son derece garip, eşine az rastlanır bir ortaklıktır? Ama bunun böyle sürüp gitmesi beklenemez. Ortaklığı birarada tutmak için tutkalcıların bütün çabalarına rağmen, onun yakın bir dönemde çözülmesi kaçınılmazdır.

Bütçede ve gensoruda sağlanan yeterli parmağa rağmen, MC iktidarı son derece hastadır ve bütün işaretler, onun, 1977 seçimlerini bulamıyacağını gösteriyor. İçinde bulunduğumuz dönem açısından en olumlu çözüm, bu hükümetin düşürülmesi ve en yakın bir tarihte erken seçimlere gidilmesidir. Devrimci ve demokratik güçlerin daha bilinçli, kararlı bir muhalefeti ve cephe ortakları içindeki bir çözülme buna imkân verebilir.

Yasa Dışına Düşmüş Bu hükümet Çekilmeli, Hesap Sorulmalıdır

Öyle zaman olur ki yeterli parmak sayısı meşru olmaya yetmez. Yasaların dışına düşenler, yetkilerini aşanlar, açıkça suç işleyenler, yeterli parmak sayısına dayanarak yaptıklarını meşru gösteremezler.

MC iktidarı, yolaçtığı yolsuzluk ve anarşi ile, siyasi cinayetlerle, bugün varolan yasalar açısından bile tüm meşruiyetini yitirmiş, yasa dışına düşmüştür. Böylece Demirel ve ortakları, bulundukları yerde zorla oturan kişiler durumuna düşmüşlerdir.

8 Nisan günü, üç üniversiteli gencin, komandolar ve polisçe taranarak öldürülmesinden sonra Orhan Apaydın, Cumhuriyet'te, «Direnme Hakkı» başlıklı yazısında şöyle diyordu :

> Cephenin oluşturduğu hükümetin kanlı olaylar karşısındaki durumu siyasi sorumluluğun sınırlarını aşmış, ceza sorumluluğunun kapsamına girmiştir. «Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlar», cinayet suçlarının düzenlenmesi, kışkırtıcılığı veya azmettiriciliği biçiminde kovuşturulması yargı organlarının görevine giren eylemler niteliğini almıştır. **Sorun artık ülkeyi yönetmekle görevli olanların görevden ne zaman ve nasıl çekilecekleri değildir. Sorun, sorumluların adalet önünde ne zaman ve nasıl hesap verecekleri biçiminde ortaya konmalıdır.»** (Altını biz çizdik).

Çağdaş Hukukçular Derneği, 6 Nisan'da Cumhurbaşkanı Korutürk'e gönderdiği bir açık mektupta, ülkede can güvenliğinin

kalmadığını; saldırıların, bu iş için yetiştirilmiş sağcı örgütlerden geldiğini ve planlı bir şekilde yürütüldüğünü; hükümetin bu konuda ciddi ve yeterli tedbirler almadığını belirterek, girişimlerde bulunmasını istemiştir.

Hükümet sorumluluğunu üstlenmiş Demirel ve ortaklarının görevlerini yapmadıkları, hatta kötüye kullandıkları; saldırıları önlemek için tedbir almak şurda kalsın, bizzat bu saldırıları teşvik ve himaye ettikleri, polisin içinde, tarafsız görev yapmak isteyen unsurları bile baskı altına aldıkları ve oradan oraya sürdükleri artık herkesin bildiği birşeydir. Bütün bunları gözleriyle görüp artık dayanamayan bir üniversite öğretim üyesi, Prof. Dr. Hüsnü A. Göksel, bakın 6 Nisan 1976 tarihli Cumhuriyet'teki, «KATİLLERİ YAKALAYIN, YETER!» başlıklı yazısında ne diyor :

> Üniversite olayları herkesin gözleri önünde olmaktadır. Bir takım eli tabancalı, zincirli kimseler üniversiteleri basmakta, kapıları tutmakta, öğrencilere sövmekte, kurşunlamakta, öldürmekte, arkalarında kan gölleri bırakarak çıkıp gitmektedirler...
>
> Bugün üniversite öğrencilerinin üniversite içinde olduğu gibi üniversite dışında da can güvenliği kalmadığı kaç kez söylendi, kaç kez yazıldı. Gencecik delikanlılar, fidan gibi kızlar, üniversitelerde, sokaklarda, otobüslerde acımasız kurşunlanıp, öldürülüyor...
>
> **Üniversiteler hergün kana bulanırken, bütün güçler seyirci kalmakta; Başbakan da: «Bizden isteklerinizi söyleyin, yapalım,» diyor. Söyleyelim: Zabıta tarafsız olarak görevini yapsın, yeter.** (Altını biz çizdik).

İşte, Hacettepe Üniversitesinde öğretim üyesi olan Prof. Göksel'in, herşeyi açıkça dile getiren sözleri. Üniversitelere saldıran, sokakta ve okullarda gençleri öldürenlerin, birtakım belirsiz «anarşistler» değil, «Başbuğ»un, güvenlik kuvvetlerine yardımcı diye ilan edip yaptıklarıyla her allahın günü övündüğü komandolar olduğu ve bunların çoğunun üniversite dışından devşirildiği ortada. Zabıtanın tarafsız davranmadığı, davranmak istese bile buna fırsat verilmediği de ortada. Demirel'in, Türkeş'in, bu yaptıklarıyla yasa dışına düştükleri, bakanlık koltuklarında oturmaya hakları olmadığı ortada.

Şimdiye kadar, üniversite gençliğine yönelen bu saldırılara karşı tek toplu ses Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden geldi. O da, Türkeş'in, olaylardan dolayı fakülte öğretim üyelerini suçlamasından sonra.. Bu fakültenin öğretim üyeleri, yayın-

ladıkları bildiri ile Türkeş'in demecini protesto ettiler ve gençliğe yönelen saldırının dışardan geldiğini, saldırganların bizzat, Başbakan yardımcılığı koltuğunda oturan Türkeş tarafından tasvip ve himaye gördüğünü söylediler.

Birkaç istisnanın dışında, üniversite öğretim üyeleri olaylar karşısında susuyorlar. Bukadar zulüm, haksızlık, cinayet karşısında kendilerine hiç görev düşmüyor mu? Nerededir sayın hocalarımızın sınıflarda hak-hukuk, bilim özgürlüğü, aydın dürüstlüğü, doğruluk, yiğitlik üstüne çektikleri nutuklar?. Bu kadar suskunluk neden? Unutulmasın ki insan, yalnız yaptıklarıyla değil, bazan yapmadıklarıyla da suçlu olur. Ve bundan dolayı kişi herzaman yargıç önüne çıkmasa da toplumun vicdanı, tarihin sayfaları kişiyi yargısız bırakmaz.

Ancak, üniversite öğretim üyelerinin bir kesimi, susmaktan da öte, bugünkü faşist tırmanışa ayak uydurmaktan, yardımcı olmaktan geri kalmıyorlar. Daha önceleri, Demirel'in başkanlığında toplanan Üniversiteler Arası Kurul'da, Demirel'in ekmeğine yağ sürecek kararlar alınmıştı. Son olaylardan sonra toplanan Üniversite Denetim Kurulu'nda ise, bazı öğretim üyeleri sıkıyönetim istediler! Sıkıyönetim isteyen bu sayın hocalar, şüphe yok ki, olayları kimlerin körüklediğini, kimlerin kargaşa yaratarak sıkıyönetim ilanına çalıştığını çok iyi bilmektedirler. Ve bile bile bu oyunun yürütülmesine katkıda bulunuyorlar. Üniversitelerimizin hocaları, öğretim üyeleri, bugün ülkenin içinde bulunduğu güç koşullarda çok kötü bir imtihan vermekte, kötü puan almaktadırlar.

Bütün bu yasa dışı gelişmelere, işkencelere, cinayetlere karşı, İstanbul Barosunun, Çağdaş Hukukçular Derneğinin tepkileri ve birkaç istisna dışında hukukçuların sesi de gereği gibi çıkmıyor. Baroların sesi yalnız Barolar Birliği'nin kongreleri sırasında mı duyulacak?.

Yasa dışına düşmüş bu hükümetin çekilmeye mecbur edilmesi, faşist saldırıların son bulması, suçlulardan hesap sorulması için tüm demokratik güçler, sendikalar, namuslu insanlar güçlerini birleştirmeli. MC hükümeti düşürülmeli ve en yakın bir tarihte seçimlere gidilmelidir.

Faşizmi Yenme Yolunda : Kitlesel Hareketler

Kadir ÖZGÜR

12 Mart deneyi ortada. Sermayenin, dara düştüğünde, sınırlı burjuva demokrasisi kuralları içinde bile olsa, demokrasiden yana olamıyacağını, gücü yeterse elini kana bulamaktan asla geri durmayacağını gördük, yaşadık. Başta sosyalist hareket olmak üzere devrimci, ilerici, yurtsever hareketler, derece derece faşizmin hedefi oldular. Devrimcilerin yanısıra, salt demokrat unsurlar da zulümden nasiplendiler. Diğer sermaye partileriyle ayrılıkları gereğince şekillenmemiş olan CHP, 12 Mart faşizminin gazabı dışında kaldı. Oysa faşizmin her türlü sosyal, siyasal muhalefete gözaçtırmıyacağı, kesin egemenlik kurmak istiyeceği açık bir gerçektir.

12 Mart faşizmi bunu gerçekleştiremedi. Açık faşist bir diktatöryaya varılacak yolda 12 Mart hareketi ancak belli bir mesafeye kadar ilerleyebildi. Parlamento, biçimsel de olsa yerinde kaldı; iktidar, parlamento dışı güçler ve parlamento arasında paylaşıldı. Ancak siyasal hareketlerin sermaye için en tehlikeli olan kanadı budanabildi. Demokratik kitle örgütlerinin en politize olmuş kesimleri kapatılabildi. Faşizmin, tüm muhalefeti susturmaya, işçi sınıfının ekonomik mücadele araçları sendikaları ortadan kaldırmaya gücü yetmedi. Faşizmin belli bir kilometreye kadar yürüyebilmiş olmasına karşılık; gizli faşist örgütler, kontrgerilla tezgahları, Anayasa'da yeri olmayan «genişletilmiş komuta konseyleri», olağanüstü mahkemeler harıl harıl çalış-

mış; «sorgusuz yargısız» kitle katliamları, siyasal cinayetler, dar ağaçları, işkencelerin her türlüsü en acımasız şekilde insanlarımıza reva görülmüştür.

Ortalığı tozpembe gören kimilerinin sandığı gibi, 12 Mart faşizmi ne açıklıkla aşılmıştır, ne de MC'nin eskiyi aratmayan baskı ve zulme dayanan uygulamalarına bakıp, «12 Mart aynen devam etmektedir» demek mümkündür. Açık faşizme giden yolda bir noktadan öteye, 12 Mart'ın gücü yetmedi. Demokratik güçlerce hızı kesildi. Ancak, bir ölçüde geriletilmiş olmasına rağmen kesin bir yenilgiye de uğratılamadı. Günümüzde ise, burjuvazinin açık faşizme doğru yeniden tırmanması terazinin bir kefesinde, faşizmin kitle içerisinde yalnızlığa mahküm edilmesi, yenilgiye uğratılması öbür kefesindedir. İbrenin ne tarafa meyledeceği, gelişmenin ne yönde olacağı, demokrasi düşmanı güçlerle demokrasi yanlısı güçler arasındaki dinamik dengeye bağlı bulunmaktadır.

MC Ne İstiyor?

Dışa bağımlı sermaye düzeninin yapısal bunalımı sürmektedir. İşsizlik, pahalılık büyümekte, önü alınamamaktadır. 12 Mart'tın Erim, Melen, Talu hükümetlerini aratmıyacak, hatta bir anlamda onlardan da gerici, daha da gözü kararmış MC ortaklığı baştadır. MC sermayenin değişik kesimlerinin, en bağnaz, en yıkıcı siyasal hareketlerin, zar zor biraraya getirilmesiyle kurulmuştur. Sermayenin değişik kesimlerini temsil eden partileri burjuvazinin «baba ocağı» olan AP etrafında toparlamak için Demirel; Türkeş'in süper ırkçılığına, Erbakan'ın ümmetçiliğine dört elle sarılmıştır. MC, işsizliği, hayat pahalılığını önlemek, kitlelerin demokratik taleplerini karşılamak için değil, «komünizmle mücadele» adı altında, saldırı ve baskıyı sistemleştirmek için oluşturulmuştur.

MC iktidarı, sermaye düzeninin ayıplarını, çıkmazını kanlı bir tablonun arkasında saklıyarak siyasal gerginliği ısrarla yokuşa sürmekte, açık faşizme doğru geçit aramaktadır. İçerde ve dışarda belli merkezlerden beslenen ve açıkça devlet güvenlik kuvvetlerinin yardımcısı ilan edilen silâhlı ırkçı örgütlerin Nisan başında işledikleri son cinayetler, iktidarın bu yoldaki niyetlerini bir kez daha ortaya koymuştur. İstenilen öncelikle «olağanüstü» tedbirlerdir, sıkıyönetimdir. MC kararlı olarak, ille de faşizme geçit aramaktadır. Doğu'da halkımıza, eskiden olduğundan daha büyük kararlılıkla yöneltilen ırkçı-şöven baskı politi-

kasının ileri boyutlara vardırılması; diğer yandan gençlik kesimindeki cinayet, baskı, terör ve kışkırtmalar; tüm, faşist bir dikta için fırsatlar yaratmaya yönelmiştir.

Çalışanlara, emekçi kitlelere karşı, MC, dara düşmüş her gerici iktidarın davrandığı gibi davranıyor. Sıkıştıkça, «Vatan, millet komünistlerin, yıkıcıların, bölücülerin tehditi altındadır.» diyor, iş ve ekmek isteyen kitlelerin dikkatini böylesine umacılar üzerinde toplamaya çalışıyor. MC'ye göre pahalılığın kaynağı işçilerin fazla ücret talepleridir. Grevler «milli ekonomiye» zarar veriyor. Memurların, katsayısının arttırılmasına dair isteklerine, şimdi onun sırası değil, diyor. Hem biraz da vatanı düşünmek gerek..

Bölgeler arası dengesizlikten, insanca yaşamadan; ırkçı-şöven baskılara, zulme son verilmesinden sözedildiğinde; onlara göre, bütün bu isteklerin arkasında birtakım bölücüler, yıkıcılar, kuyruklu şeytanlar vardır..

Özetle, kitlelerin iş, ekmek, insanca yaşama, özgürlük ve her alanda eşitlik isteklerine, karşı bunalan MC, kolay bir yönetim biçimi(!) olarak, faşist dikta kurmaya çalışıyor, bu amaçla «vatan, millet» yaygaraları koparıyor, anarşi çıkarıyor, kan ve zulme dayanarak ömrünü uzatmaya çabalıyor.

Dünyada genel bir yumuşamanın kendisini her zamankinden daha iyi duyurduğu, «soğuk savaş»ın artık hızını yitirdiği bir dönemde yapılan, işte budur.

Demokratik Saflarda Durum :

Adına «milliyetçi» denen «Cephe»de durum böyle iken, demokratik saflarda, emekçi kesiminde durum nedir?

12 Mart öncesine göre, işçi sınıfı ve tüm çalışanların düzene karşı genel ekonomik muhalefeti daha da ileri durumdadır. Kitlelerin siyasetle ilgileri gelişmiştir. Siyasi hayatta bir sola kayış görülmektedir. İşçi sınıfı, dar sınıf çıkarlarının ve onun ötesinde «kendisi için sınıf» olmanın bilinciyle, sermaye yanlısı TÜRK-İŞ'ten ayrılıp DİSK çatısı altında saf tutmaya başlamıştır. Öğretmenler, teknik elemanlar, memurlar, tüm çalışanlar; işçi sınıfının, ekonomik-demokratik mücadele alanında da güçlü ve öncü bir sınıf olduğunu; toplu sözleşmeli, grevli sendikal hakların, bu sınıfın elinde güçlü bir silâh olduğunu görmüş; sendikal hakların kazanılmasını, tüm sorunlarının çözümünde başlı-

ca bir hedef olarak seçmişlerdir. Doğu'da halkımız, 12 Martla, faşizmin eli kanlı ve azgın bir tehlike olduğunu daha iyi kavramış; demokratik hak ve özgürlükler için ve baskıya, zulme karşı mücadelesini daha bilinçli, kararlı biçimde yürütmeye başlamıştır. Kırsal kesimde, özellikle de küçük üreticiler kesiminde, açıkça görülen bir gelişme vardır.

12 Marttan bu yana meydana gelen ve sözü edilen gelişmelere karşılık; işçi sınıfı da, diğer emekçi ve çalışan kitleler de, önemli bir ölçüde, egemen sınıfların siyasal ve ideolojik baskı ve denetimi altında bulunmaktadırlar. Faşizm, kitleler üzerindeki sözkonusu etki ve denetime dayanarak tırmanma olanağı bulabilmektedir. Yoksa faşizmin, kitleler üzerinde belli bir etkinlik sağlamadan, bir boşlukta yükseldiğini sanmak, kendimizi aldatmak olur.

Bugün kitlelerin, küçümsenmiyecek bir oranda, şu yada bu biçimde, burjuvazinin etki ve denetimi altında olduğunu söylemek, kanımızca bir abartma değildir. İşçi, memur, küçük üretici kitleler arasında, «hükümet ne yandaysa o yanda olursak haklarımızı daha iyi alırız, katsayımız arttırılır, iyi bir toplu sözleşme yapabiliriz, ürünümüze daha iyi fiyat verilir,» diye düşünenler az değildir. «Siyaset çirkef bir iştir; siyaseti siyasetçiler yapar, o iş bize düşmez» tarzında düşünenler de az değildir. İşçilerin memurlaştırılmasını önemli bir kayıp olarak görmeyenler, gelişimi sessiz-sedasız karşılıyanlar birhayli. Doğu'da, daha çok ta kırlık alanlarda, kitleleri, egemen sınıf partilerinde yer alan ağalar, beyler, şeyhler kontrol etmektedirler. Bu sömürücü unsurlar, kitleler üzerinde uygulanan ırkçı-şöven baskı ve terör politikasını da genel hatlarıyla onaylıyor ve ona destek oluyorlar. Bazıları, uşaklık ve işbirliği politikasını o kerteye vadırmışlardır ki, ucunun kendilerine bile dokunabileceğini hesaba katmadan, yada gelecek bir belayı kendilerinden uzak tutmak için, faşizmin dergahında secdeye gelmekten kaçınmıyorlar. Kitleleri demokrasi mücadelesinden uzak tutmaya çalışan yerli egemen sınıflar, ırkçı-faşist siyasetin uygulayıcısı olan burjuvazinin suç ortağıdırlar.

Kitleler burjuvazinin ve diğer gerici unsurların denetiminde kaldığı; emekçi saflarda burjuva ideolojisinin ve daha geri düzeydeki ideolojilerin etkinliği varolduğu sürece demokrasi yolunda verilen mücadele de zayıf kalacaktır.

Bununla birlikte, emekçi kitlelerin, çalışanların çıkarı, nesnel olarak kapitalist düzenle çelişmektedir. İşsizlik, pahalılık ça-

lışan kitleleri giderek daha zor durumlara düşürür. Geçim düzeylerini korumak ve geliştirmek için onlar, örgütlü mücadele gereğini duyarlar. Ülkemizde de işçiler, öğretmenler, teknik elemanlar, diğer emekçi kesimler, örgütlü mücadelenin önemini giderek daha çok kavramaktadırlar. Burjuvazi, dünyanın her yerinde olduğu gibi, ülkemizde de, çalışanların önüne ne kadar kanlı tablolar çıkarırsa çıkarsın, zafer yine işçi sınıfı ve çalışanların olacaktır. Burjuvazinin, işçi sınıfının mücadelesini ekonomik mücadeleyle sınırlama; sendikaları, memurları, gençleri, politik sorunlardan uzak tutma çabaları hergün biraz daha iflas etmektedir.

Faşizme Karşı Kitlesel Mücadele :

Faşizm ne salt parlamenter düzeydeki çabalarla, ne de kitlelerden kopuk fedayi hareketleriyle yenilgiye uğratılamaz. 12 Mart deneyi bunun doğruluğunu açıkça gösterdi. Ancak kitlelerin aktif desteği sağlanarak, yığınların demokratik gücü seferber edilerek faşizmin hakkından gelinebilir. Sosyalistler, devrimci güçler ancak bunu başardıkları ölçüde faşizmi dize getirecek, faşizm güçlerini çökerteceklerdir. Bu başarılmadıkça, faşist tehlike de bugünden yarına gidici değil, varolan bir tehlike olmakta devam edecektir.

O halde sorun nedir? Sermayenin, gerici güçlerin denetimindeki kitleleri; kendi ekonomik-demokratik haklarını korumak, geliştirmek yolunda harekete geçirerek faşistlerin etki alanını daraltmak, kitleleri demokratik saflara kazanmaktır sorun. Çalışan kitlelerin her bir bölüğünü ekonomik-demokratik mücadele çerçevesinde derleyip toparlayacak olanlar kitle örgütleridir. Sendikalar, memur örgütleri, gençlik örgütleri, kooperatiflerdir.

Bizde, burjuvazinin ve diğer gericilerin içinde bulundukları tüm bunalıma, güçsüzlüğe karşılık, devrimci ve demokratik güçler de gereği gibi örgütlü ve toparlanmış değildirler. Bu nedenle, sıkışan burjuvazinin elinde faşizm tehditi, ciddi bir silah olmakta devam ediyor.

«Anti-faşist cephe», «Demokratik Cephe» önerilerinin ciddiyet kazanabilmesi, laftan öteye gidebilmesi için, siyasal ve ekonomik alandaki örgütlerin belli bir ölçüde ete-kemiğe kavuşmaları gereği gözden uzak tutulmaz bir önşarttır. Odağında, sonuna kadar devrimci, gerçekten demokrat işçi sınıfı partisinin, öncü siyasi örgütün olmadığı bir anti-faşist mücadele, geçici başa-

rılar sağlasa bile; böyle bir mücadelenin toplumu, geniş ölçüde, demokratik hedeflere ulaştırması mümkün değildir.

CHP ve Demokrasi

Son bir-iki aydan buyana, parlamento dışında da demokrasi mücadelesi verilmesi gerektiğini, şu yada bu biçimde ortaya koyan CHP'nin, bu tutumunun hangi boyutlarda gerçekleşeceği biryana tutulur, yakın zamana kadar ortaya koyduğu tavrı değerlendirilirse görülen şudur: 1975 Şubat ve Aralık aylarında öğretmenlerin demokratik eylemlerine karşı; Gerede, Malatya, Maraş, Elâzığ, Erzincan olaylarına karşı CHP'nin gösterdiği tavır; demokrasi mücadelesindeki kararsızlığını, ondan da önemlisi, inançsızlığını ortaya koymaktadır. «Sonuna kadar düşünce ve örgütlenme özgürlüğü» gibi ileri demokratik hedefler ile CHP arasında aşılmaz duvarların bulunduğu görülüyor. CHP'nin, faşizme karşı kitlelerin seferber edilmesinden ürktüğü, korktuğu ortada. Oysa faşizmin yükselişinin parlamentoda, orda-burda verilecek demeç ve nutuklarla önlenemiyeceği; faşist tırmanmayı ancak kitlelerin yaygın ve etkin karşı koymasının durdurabileceği açıktır. «Yeni CHP», Parlamento çatısı altında bile hangi ölçüde demokrasi mücadelesi verdiği bilinen, arayış içinde olan ve değişik sesler çıkaran bir partidir. Uluslar arası benzerlerini, yerini, programını arıyan bir partidir. CHP daha çok, açık faşizme giden yolda sınırlı bir engel olabilecek bir partidir. Ama demokrasinin alanını genişletme konusunda sanıldığı ve iddia edildiği gibi tutarlı bir işlevi yoktur ve olamaz.

İşçi, memur, teknik eleman, öğretmen, tüm çalışan kitlelerin ekonomik-demokratik plandaki muhalefeti, «Yeni CHP»nin ilerisinde seyretmektedir. «Umut»un ne «Karaoğlan»da, ne de bir arayış içinde olan CHP'de olmadığı; «umut»un, çalışan kitlelerin ekonomik-demokratik mücadele hedeflerini ülke düzeyinde derleyip toparlayıp işçi sınıfının politik hedefleriyle bir program içinde birleştirebilen, işçi sınıfının ideolojisinin rehberliğinde siyaset yapabilen bir öncü harekette, **işçi sınıfının örgütlü, bağımsız politik hareketinde** olduğuna kuşku yoktur. Bu öncülük işçi sınıfı partisinde somutlanır.

Parti ve Kitle Örgütleri :

Umudun işçi sınıfı partisinde olduğu bir gerçekse de, bugün, sosyal-siyasal muhalefeti çekip çevirecek, kitleleri iktidara

giden yolda yönetecek, yâni öncülük görevini hakkıyla yapacak güçte bir parti yok orta yerde. Nevar ki, işçi sınıfı partisinin şekillenmesi yolunda, 12 Mart öncesine göre ileri adımlar var. İşçi sınıfının dünya görüşü, siyaseti, örgütlenme biçimi dışında olan hareket ve çizgiler daha açıklıkla ayırtediliyor, pratikte çıkmazdan çıkmaza düştükleri görülüyor. Parti işlevi ile kitle örgütlerinin işlevi açıklığa kavuştu, kavuşuyor. Parti anlayışında, partili olma anlayışında nitelik değişmeleri anlaşılır hale geldi, geliyor. Partilinin kitle ve kitle örgütleri içerisindeki değişik çalışma yöntemleri kavranıyor. Ülkemizde, başka birçok ülkede de görüldüğü gibi, sosyalizm adına iddia taşıyan birçok parti var. Zaman bir ayıklama yapacak elbet. İşçi sınıfına dayanan, onun politik eylemini kucaklıyan parti de belli olacak. Ola ki, mevcut odaklardan da güç ve deney alarak yepyeni bir migfer etrafında doğacaktır işçi sınıfı partisi.

Açık faşizm tehlikesinin varolduğu ülkelerde demokrasi mücadelesi güncellik taşır. Ülkemizde durum budur. Yakın amaç, faşist tırmanmayı durdurmak, faşizm güçlerini çökertmektir. Bu nedenle de öncelikle MC iktidarının düşürülmesi gündemdedir. MC'nin düşürülmesiyle bu tehlike tümden yokedilmiş olmaz elbette. Ondan öteye de, demokrasinin sınırlarının emekçi kitlelerden yana genişletilmesi, anti-demokratik güçlerin etkisiz hale getirilmesi mücadelesi önem taşıyacaktır.

Bugün, öncülük görevini hakkıyla yerine getirecek güçte bir işçi sınıfı partisinin henüz oluşmamış olması, kitle örgütlerinin nisbi zayıflığı ve kitleler arasında hâlâ gerici ideolojilerin, değer yargılarının etkinliği, faşizme karşı mücadeleyi ve güçbirliği çalışmalarını elbette erteletmez. Çalışanları temsil eden kitle örgütlerinin öncelikle merkezde, ona bağlı olarak taşrada, demokratik güç ve eylem birliği imkânları aramaları, örgütlerinin gücünü biraraya getirmeleri, güçlerini iyi hesaplıyarak baskılara karşı uygun eylem biçimleri koymaları gerekir. Anti-faşist tavırlar, basına duyuru, bildiri, afişleme, basın toplantısı, salon toplantısı, miting, yürüyüş, kitle içerisinde çok çeşitli biçimde propağanda ve ajitasyon biçiminde olabilir. Faşizme karşı her türlü eylemde kitlelerin destek ve güvenini kazanmak esas olmalı; kadroları kitlelerden tecrit edecek davranışlardan dikkatle kaçınılmalıdır. Kitleler içinde faşizmin çirkin yüzü teşhir edilmelidir. Siyasi çizgi farkı olan kişi ya da partiler, farklı görüşlerini korumanın yanısıra, klik kavgalarına düşmeden, acil görevleri birlikte yerine getirmelidirler. Bu da ancak, faşizme karşı konulan her türlü harekette, kitlelerin somut ekonomik ve siyasi ta-

leplerini biraraya getirmekle, onun ötesinde, kitleleri aşan isteklerin sorumsuzca ortaya konmamasıyla mümkündür.

13 Martta, demokratik 10 kitle örgütü tarafından, Ankara'da düzenlenen «Kıyımları, hayat pahalılığını ve faşizmi teling miting ve yürüyüşü», demokratik kitle örgütlerinin faşizme karşı ortak mücadeleleri konusunda ileri bir yaklaşım sayılmalıdır.

Kitlelerin hızla demokrasi mücadelesi saflarına katıldığını gören burjuvazi, kitleler içinde kendine bağlı sahte örgütler kurmakta, onları, becerebildiği kadar uzun bir süre denetiminde tutmaya çalışmaktadır. Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği, Ülkücü Teknik Elemanlar Derneği, Tıbbiyeliler Birliği Derneği, Ülkücü Maliyeciler ve İktisatçılar Derneği, Ülkücü Memurlar Derneği, Ülkücü İşçiler Derneği, Ülkücü Esnaflar Derneği, Ülkücü Köylüler Derneği, Ülkücü Gazeteciler Derneği bunlardandır.

Faşizme ve somutta MC'ye karşı en geniş muhalefeti harekete geçirirken; faşizan uygulamalar, vurgunlar, yolsuzluklar, cinayetler sergilenirken, çalışanların birliği de ısrarla savunulmalıdır. İşçilerin, köylülerin, memurların, tüm çalışanların kaderinin, kurtuluşlarının birbirine bağlı olduğu ortaya konmalıdır. Sahte örgütler kitlelerin dışına itilmelidir. Doğu'da halkımız üzerinde yürütülegelen ve MC iktidarıyla daha da boyutlanan maddi ve manevi baskının son bulması kitlelerin demokratik hedefleri arasına kararlılıkla alınmalı, bu konuda egemen sınıflarla hertürlü uzlaşmaya son verilmelidir. Irkçı-şöven baskı ve zulme hedef olan halkımızın demokratik mücadelesini işçi sınıfının siyasal mücadelesinden uzaklaştıran, tecrit etmek isteyen her türlü yanlış görüş ve hareketle mücadele edilmelidir. Açık faşizme geçişin önünde sınırlı bir engel olan CHP'nin, faşizmden yana güçlerle bir uzlaşma içine girmemesi için, sosyalizm adına iddia taşıyan partilerin, eleştirilerini CHP üzerinde eksik etmemeleri gerekir.

Faşist tırmanmayı durdurmak, bir yerde kolay bir başarı olabilir; ancak faşizm güçlerini çökertmek, temizlemek; yani onu açık bir yenilgiye uğratmak, «anti-faşist cephe»nin sağlam bir temel üzerinde kurulmuş olmasına, kararlı bir mücadele verilmesine bağlıdır.

Kitle Örgütleri ve «Tavırda Bağımsızlık» :

Bugün adı «kitle örgütü» olan, kendilerine «demokratik kitle örgütüyüz» diyen birçok örgüt var. Değişik kitlelerin ekonomik-demokratik-mesleki haklarını savunma durumundaki örgüt-

lerin kitleleri temsil etmeleri de değişik düzeylerdedir. Kitlelerin özlem ve isteklerinin demokratik içeriği de farklıdır, kimi zaman düşüktür. Ve birçok örgütün kitlelerden son derece uzak olduğu da bir gerçektir. Sosyalizm dışı bir takım hastalıklı hareketlerin temsilcilerinin kurduğu, çalıştığı, yada yöneticisi olduğu örgütler, kendi işlevleri dışında çalıştırıldıklarından, özellikle parti işleviyle çalıştırılmak istendiklerinden, kitle örgütleri diye bilinen bu tarz örgütler kitlelerinden boşanmışlardır. Bu yanlış, kitle örgütlerinin gelişip serpilmesinde Birinci engeldir.

İkincisi ise klasik bir engeldir. Bu, kitleleri politika dışı demokrasi mücadelesi dışı tutmak isteyen egemen sınıf partilerinin dümen suyunda tutmak isteyen örgüt anlayışıdır. Sendikal mücadelede, memur örgütçülüğünde bu klasik yöntemler, devam etmekte olan engellerdendir.

Üçüncüsü ise, sosyalistler olarak herkesi ve sosyalist partileri büyük bir önemle ilgilendirmektedir. Kitle örgütlerindeki sosyalist partililerin, kitle örgütü üyeliği ile parti üyeliği arasında ahenkli bir birlik kuramamaları, bu konudaki pratiğin düzenli bir seyir izliyememesi, kitle örgütünün çalışma düzenini bozabilmektedir. Bunu, kitle örgütleri için söylenen «örgütsel bağımsızlık, tavırda bağımlılık» uygulamasında somutlamak mümkün.

Örgütsel bağımsızlık, kendi kuralları içinde, hiçbir örgüt yada otoriteden emir almadan, kendi iradesiyle kendini yönetmesi demek. «Tavırda bağımlılık» ise, tüm çalışan kitlelerin mücadelesini kendi mücadelesiyle birleştirip yürütmeye nesnel niteliği elveren işçi sınıfının, sosyalizmi hedefleyen genel mücadele hattına bağımlılık demek. Kitlelere fiilen öncülük yapabilecek derecede kendisini ortaya koymuş parti olduğu takdirde, «tavırda bağımlılık» somutlanarak o partinin siyasi mücadelesine bağımlılık olarak belirir. Fiilen kendisini öncü olarak gösteremiyen, gösterdiği hedeflerle kitlelerin çıkarına olan siyasi mücadeleyi yürüttüğünü henüz kabul ettiremiyen bir partinin kitle örgütündeki üyesinin, tavırda bağımlılığı, partisinin siyasi çizgisine olan bağımlılık diye koyarak, aşırı bir iradecilikle kitlesine dayatması, soruna doğru bir yaklaşım olamaz.

Kitle-Parti ilişkisinde tayin edici yaklaşım partiden gelmelidir. Partiler kitlelerin özlem, istek ve mücadele hedeflerini kararlılıkla kucakladıkça kitle ve parti arasındaki köprüyü de örmelidir. Yoksa kitle-parti yakınlaşmasında, ısrarla, yakınlaşmayı kitleden ve kitle örgütünden beklemek yanlış bir tavır olur. Kitle örgütlerinde sosyalistçe çalışmak hayati bir konudur. Ülkemizde bunun köklü bir geleneği yoktur.

Hırsızlık–Rüşvet–Cinayet

Dünya ölçüsünde kapitalist ülkeleri saran rüşvet ve yolsuzluk olayları, son yıl içinde doruğuna çıktı; burjuva devlet adamlarının, yalancıktan da olsa varolan ar perdelerini yırtarak halk kitlelerinin gözleri önüne serildi. Türkiye'deki rüşvet, yolsuzluk, hırsızlık olayları ise, ülkemizin tarihinde rekor bir düzeye ulaştı. Bütün bunlar nedensiz değil. Şimdiye kadarki ölçüleri aşan bütün bu rezaletler, kapitalizmin yeni dönemde içine düştüğü, daha ileri düzeydeki bunalımı gösteriyor.

Zulüm ve sömürü daima içiçedir, birbirinden ayrı düşünülemezler. Ticaret erbabı, işadamları, «namuslu kazanç»tan, «helal para»dan sözetmekten hoşlanırlar. Oysa o namuslu kazançların, helal paraların içinde nice oyunlar vardır.. Şimdi dünyayı yönetmeye çalışan amerikan milyarderlerinin servetinin kaynağında vahşiçe katledilen kızılderili kanları ve zincire vurulup gemilerle Afrikadan taşınan karaderili adamların alınteri yatar. Büyük keşiflerle birlikte, Avrupalı beyaz adamlar, tüccarlar, askerler, papazlar, «dünyanın bakir topraklarına» vahşice saldırdılar.

Emperyalistler, dünyayı bölüşmüş ve bu bölüşüm üzerine, kendilerine göre bir «hak ve hukuk»ta oluşturmuşken, ortaya yeni «hak sahipleri(!)» çıktı.. Mussolini Habeşistan'ı kılıcının zoruyla zabtetti. Alman ve Japon faşistleri, kendi paylarını almak için, tarihin ünlü barbarlarını, kelle kesenlerini, ülkeleri ateşe verenlerini, ırza geçenlerini gölgede bırakan bir saldırı ve talan savaşına giriştiler.

Kapitalistler bütün bunları, «hak-hukuk, özgürlük ve hatta tanrı adına» yaptıklarını söylemekten de asla geri durmadılar! Hâlâ da öyledir. Örneğin Amerikalılar Vietnam'a napalm bombaları yağdırırken ve başta Saygon olmak üzere, tüm güneydoğu Asya'yı bir genelev haline getirmeye çalışırken, bu işleri «özgürlük, özgür dünya» için, «dünyayı komünizm belasına karşı korumak için» yapmakta idiler.. Buna ne şüphe! Kim Amerikan emperyalistlerinin bir özgürlük meleği olduğundan kuşku duyabilir! Sayın piskoposların İsa adına beyan ettikleri gibi, Franko da, aynen böyle, «insanların özgürlüğü ve dinin kurtarılması için» İspanya'yı bir kan banyosuna çevirmişti..

Siz hiç bir zorbanın, yaptığı işin zorbalık olduğunu itiraf ettiğine, kendi kendisini haksız çıkardığına rastladınız mı? Böyle şeylere rastlanmaz. Kendisinin alçak olduğunu söyleyebilecek kadar «namuslu» bir alçakla karşılaşmak ta kolay değildir..

Ama sömürü ancak zulümle birlikte yürüyor. Sömürü ve zulüm sürekli yalanla, demagojiyle besleniyor. Kapitalist toplumların niteliği budur. Bu sömürücü toplum asla insanlığı özgür ve mutlu kılamaz. O, asla adil olamaz. Kapitalist bir toplumda gerçek anlamda özgürlükten, adaletten sözetmek sadece komiktir.

Kapitalist toplumda egemen olan, «doğruluk, özgürlük, adalet» gibi soyut kavramlar değil, kapitalizmin kendi iç yasalarıdır. Bu toplumda üretim araçlarını (fabrikaları, bankaları vs.) elinde tutan, topluma da egemen olur. Egemen olan sermayedir. Sermayenin yasaları öylesine ağır basar ki, bizzat onu elinde tutanı bile yönetir. Kapitalistlere yol gösteren kâr güdüsüdür. Kapitalistler ayakta kalabilmek için başkalarını yoketmek zorundadırlar. Ve bunun için onlar, biryandan kendi aralarında boğuşurlarken, diğer yandan işçi sınıfını ve boyunduruğa vurulmuş halkları rahatça sömürebilmek için bir zor sistemi oluşturmaya zorunludurlar. Gerektiğinde bu zor sistemini harekete geçirir, direnmeleri kanla bastırmaya çalışırlar.

Ama kapitalist sömürü çarkında, zorun yanısıra başka yöntemlere de başvurulur. Bunlardan biri de rüşvettir. Rüşvet bu sistemin onmaz bir hastalığıdır. Yerine göre rüşvetin miktarı bir paket sigaradan, bir şişe rakıdan milyonlara kadar değişir. Yasalara göre rüşvet suçtur; ancak yakayı ele verenlerin, daha çok küçük çapta rüşvet alanlar oldukları görülmektedir. Elbette büyük rüşvetler daha çok «büyük adamlar» arasında alınıp verilir

ve onların enselenmesi güçtür.. Onlar bu işi daha sistemli ve kitabına uydurarak yapabilirler.. Çağımızda rüşvet, uluslararası şirketler yoluyla daha da geliştirildi, daha büyük boyutlara ulaştırıldı. Geçtiğimiz yıl içinde Amerikan uçak şirketlerinin çeşitli ülkelerde ve üst düzeydeki devlet adamlarına dağıttıkları rüşvetler yüzmilyonlarla ifade ediliyor. Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmiyeceğine göre, milyarlarca liralık alış-verişlerde milyonların esirgenmesi de düşünülemez..

Ayak takımı hırsızlık, «soylular» soygun yapar..

Bildiğimiz basit «hırsızlık», yani bir malı ya da parayı çaktırmadan aşırma daha çok «ayak takımından» insanlara özgüdür. Çünkü bu türden hırsızların gücü daha fazlasına genellikle yetmez. Feodal dönemde de bu böyleydi. Alt tabakadan biri, diyelim ki bir keçi ya da at aşırırdı ve bu nedenle de «keçi hırsızı», «at hırsızı» diye küçümsenirdi. Oysa o dönemde soylular, kılıçlarının hakkı ile «soygun» yaparlardı ve onlara yakışanı da buydu! Örneğin bir başka ülkeye ordusunun başında girip o ülkenin «yükte hafif, pahada ağır» mallarını ve bu arada genç kadınlarını, kızlarını talan eden bir kral için «hırsızlık» yapmaya ne gerek vardır?.

Kapitalist toplumlarda da buna benzer bir ayırımı görmek mümkündür. Bu toplumlarda, burjuvazi, başka ülkeleri talan etmenin ve işçi sınıfını ince yöntemlerle sömürmenin yanısıra, zenginleşmek için başka yollara da sahiptir. Örneğin, bir çimento ve demir istifçisi, karaborsacısı, çimento ve demire yapılan bir zamla, biranda onmilyonlar, yüzmilyonlar kazanabilir. Ve elbette bu «helal para»dır.. O karaborsacının hükümette adamları da olabilir, zamdan haberi de bulunabilir; ama becerikli işadamı olmak da böyle şeylere bağlıdır işte.. Hele daha becerikli olur da hayali şirketler kurar, hayali mobilyalar ihraç eder ve bir kalemde yirmi milyonu cebinize indirebilirseniz ne mutlu size! Böylesine kıvrak bir zekâ ve beceriyle sizin yeriniz çok daha yukarılara layıktır. Bir ülkede böylesine yetenekli kişiler olunca o ülkenin sırtı yere gelmez. Örneğin böyleleri, «hayali olarak» yurttaşların karnını bile doyurabilir ve böylece açlık ve işsizlik sorununa çare de bulmuş olurlar..

Hırsızlık ve Cinayet

Ülkemizde, son bir yılda, politik hayatta, basında, evde sokakta en çok kullanılan iki sözcüktür bunlar. Hırsızlık diyor-

sak, bu, bildiğimiz ev ya da kasa hırsızlarının, yankesicilerin yaptığı cinsten bir hırsızlık değil. Daha büyük çapta ve kara kaplı kitaplara uygun şekilde «iş»ler. İş adamlarına, milyonerlere, «muteber zevat»a uygun biçimde «iş»ler.. Ve cinayet diyorsak, bu da, bildiğimiz, kadın meselesinden, kan davasından, ya da lumpence bir çekişmeden ileri gelen cinayetler değil; örgütlü, sistemli bir şekilde yürütülen siyasi cinayetler.

Hırsızlık olayları ile cinayet olayları arasında belli bir ilişki vardır. Hırsızlıkların asıl amacı cinayet değildir; ama, hırsızlık anında ortaya çıkan bazı sebeplerle, hırsızlık fiili, cinayetle sonuçlanabilir. Politik cinayetlerle hırsızlık arasında da ilişki vardır. Başkalarının emeğini sömürenler, daha büyük düzeyde hırsızlık ve vurgun yapanlar, buna direnenlere karşı, çeşitli susturma yöntemlerinin yanısıra, açık saldırıya, cinayete de başvururlar. Hırsızlık sınıfsal olunca, cinayet de politik olur..

Türkiye'de, son bir yıl içinde ayyuka çıkan yolsuzluk ve vurgun olaylarının yanısıra siyasi cinayetlerin artması hiç de rastlantı değildir. Hırsızlıkları, vurgunları kamuoyunun önüne çarşaf çarşaf serilenler; ama buna rağmen utanma denen nesneyi bilmeyenler, kitlelerin tepkisini bastırmak için her yola, her araca başvuruyorlar. Pisliklerinin ortaya dökülmesinden çılgınca bir öfkeye kapılıyorlar. Kitlelerin dikkatini başka tarafa çekmek için besleme faşist çetelerini sağa sola saldırtıyor; zor, baskı ve tehditle düzenlerini sürdürmeye çalışıyorlar.

Hem de, sözümona, «milliyetçilik» adına ortaya çıkan bu cinayet şebekelerinin; vurguncuların, emperyalistlerin ve yerli işbirlikçilerinin kiralık katilliğini yaptıklarına kuşku yoktur. Bu tür «milliyetçiler» daha önce başka ülkelerde de görüldü ve halen de görülmektedir. Örneğin ünlü Amerikan uşaklarından Van Tiyö de, böylesine milliyetçilik iddiasında idi ve Vietnam'da «komünistleri ezmekten» dem vuruyordu. Aynı şeyi Kamboçya'da Lon Nol takımı yapıyordu. Bu ünlü «milliyetçilerin» ikisinin yaptığı da, yalnızca, Amerikan emperyalistleriyle alçakça bir işbirliği ve kendi halklarına ölüm ve sefalet sunmak oldu. Sonunda da kaçıp giderlerken, bavullarında, efendilerinden aldıkları dolarları ve kendi halklarını soyarak elde ettikleri tonlarca altını götürdüler. Kaçmağa fırsat bulamıyan birçok taraftarları ise bu alçaklığın cezasını hayatlarıyla ödediler. Halk düşmanlarının ve alçakların sonu böyledir ve bizdeki halk düşmanları, vurguncular, kiralık katiller de bunu biran dahi akıllarından çıkarmasınlar.

Soygun, rüşvet, cinayet olayları kapitalist dünyanın hastalıklarıdır ve en zengin kapitalist ülkeden, ABD'den, en yoksul kapitalist ülkeye kadar bu sistemi ağ gibi sarmıştır. ABD'de yalnız dünyanın en yüksek gökdeleni değil, en büyük gangster çeteleri de vardır. Özel uçaklı milyarderlerin yanısıra, Harlem gibi, milyonlarca yoksul insanın sıkıştırıldığı ve aç insanların yiyecek mağazalarına saldırdıkları kesimler de vardır. Bir sömürü toplumu olan kapitalizm devam ettikçe bu tür hastalıkların deva bulması, ya da rezilliklerin sona ermesi beklenemez.

Ülkemizde, bu tür hastalıkların son bir yıl içinde, yani MC'nin iktidar döneminde daha da azıtmış olması rastlantı değildir. MC ortaklarının nasıl biraraya geldikleri hatırlardadır. Bu iktidar, ülkedeki en gerici, en tutucu, ırkçı, dışa bağımlı güçler tarafından oluşturulmuştur. Aralarındaki bütün çekişmelere ve düşmanlığa rağmen, gericilikte, dışa bağımlılıkta ve halkın çıkarlarına ters düşmekte birleştiler. Yasaları açıkça çiğneyerek, yasa dışına düşerek, baskı yöntemlerine başvurarak bugüne kadar geldiler. Bugün de, ne pahasına olursa olsun iktidarı bırakmamak için çırpınıyorlar. Bu çırpınışın iki nedeni var kanımızca: Birisi nimetleri, yani yağma hasanın böreğini paylaşmak, paylaşmaya devam etmek, diğeri de işlenen suçların hesabını verme korkusu.. Yani çıkar ve korku.. Bu nedenle çaresiz birbirlerine sarılmışlar ve düşmemeye çalışıyorlar. Bu korkuları, onları daha da sert davranmaya, bir dikta ortamından medet ummaya, faşist tırmanmaya iteliyor.

Bu nedenle de MC iktidarının düşürülmesi, bu en gerici-şöven güçlerin iktidardan uzaklaştırılması, ülkemiz bakımından acil bir önem taşıyor. Faşizm güçlerinin çökertilmesi, ülkenin dışa bağımlılıktan kurtarılması, toplumun demokratikleştirilmesi ve sosyalizm yönünde,bu, bir ön adım olacaktır.

Aynı Sonuca Varan İki Çizgi

İhsan AKSOY

Sınıflı toplumların odak noktasını sınıf mücadeleleri teşkil eder. Bu mücadelede her sınıfa kendi ideolojisi rehberlik eder. Burjuvazi kendi ideolojisine sahiptir, proletarya da kendi ideolojisine. Proletaryanın ideolojisi bilimsel sosyalizmdir. Egemen güçler, politik ve ideolojik planda proletaryanın sınıf mücadelesine karşı çıkarlarken onu sadece zorla sindirmeyi amaçlamazlar. Zor ve şiddetle birlikte bu mücadeleyi yozlaştırarak rayından çıkarmaya da büyük önem verirler. Yılların tecrübesi ve olanaklarıyla donatılmış bulunan egemen güçler, bununla da kalmayarak dünya ölçüsünde dayanışmalar ve örgütleşmelere gitmek zorunluluğunu duyuyorlar. Emperyalist-Kapitalizmin dünya ölçüsündeki askeri politik ve ekonomik örgütlenmeleri, gelişen devrimci hareketleri önlemeyi amaçlar. İşçi sınıfının politik ve ekonomik mücadelesini çeşitli yollardan engellemeye çalışırken en etkili silâh olarak bu hareketi içinden bölme, amacından saptırma ve esas düşmanı gizlemek için sahte düşmanlar icat etme yolu olduğunu bilir ve bu yola sıkça baş vurur. Adam satın alma, ayrıcalıklar tanıma, komünizm heyulası yaratma da egemen güçlerin sınıf mücadelesindeki taktiklerinden bazılarını teşkil eder. Sömürüye dayanan yönetimlerini bırakmaları, kendi rızalarıyla kuşkusuz mümkün değil. Bunun karşısında işçi sınıfının örgütü de yapısını sağlam tutmak, işçi sınıfının bi-

limsel teorisinden sapmamak, çelik bir disiplin ve demokratik bir merkeziyetçilik esasını yerleştirmek, sızmalara karşı uyanık olmak vb. gibi esasları egemen kılmaya büyük özen gösterir ve ödünsüz bir politika yürüterek karşısındaki güçlere açtığı mücadelede amacına doğru yürümeyi sağlar. Bu kavga iki silâhşörün yeke yek dövüşmesine benzemez. Son derece geliştirilmiş oyunlarla doludur ve düşmanın ne zaman nasıl bir oyuna baş vuracağını çoğu zaman kestirmek çok zordur. En tehlikeli oyun da devrimci güçleri biribirlerinden ayırarak, hatta karşı karşıya getirerek yalnız bırakmak ve saldırarak yok etmek..

Geri kalmış ülkelerde veya bazı ülkelerin geri kalmış bölgelerinde ve bağımlı veya sömürge halklar içinde bu tertiplerin daha kolayca oynandığı görülüyor. Bunun da ana nedeni o ülkelerdeki halkların bilinçlenme ve örgütlenme düzeylerinin geri oluşundandır.

Birinci Çizgi :

Sınıf mücadelesi her ülkede, o ülkenin kendine özgü koşulları içinde verilir. Bilimsel sosyalizmden kaynaklanan mücadeleler, sosyalizmin biliminin damgasını taşırlar; fakat her toplumun kendi koşulları içinde olgunlaşıp gelişirler. Her toplum için tek bir model göstermek mümkün değil. Eşit olmayan gelişme aşamaları, her toplumun kendi koşulları içinde mücadele etme gereğini de beraberinde getirmiştir.

Ülkemizde sosyalizmin sorunları, kendine özgü koşullar içinde, diğer ülkelere göre önemli başkalıklar gösterir.

Devrimci mücadele, sınıf çelişkilerinin yanısıra, devrimci mücadele için son derece hayati önemi olan demokratik hak ve özgürlüklere de çözüm getirmek zorundadır. Ülke bütününe göre ekonomik ve toplumsal olarak ta bir hayli geri kalmış bulunan kesimlerde halkın demokratik talepleri çok büyük ağırlık taşımaktadır. Bu demokratik hak ve özgürlükler, devrimci mücadele için son derece önemli bir devrimci potansiyel oluşturmaktadır. Bu potansiyeli sosyalist mücadeleye kanalize etmenin, proletaryanın devrimci mücadelesiyle onun ittifakını sağlamanın yolu, onun taleplerine bilimsel sosyalizmin bilimsel çözümlerini vermekle mümkündür.

Demokratik hak ve özgürlüklerin yoğunluk kazandığı bölgelerde, gelişen kapitalist üretim ilişkileriyle birlikte, kendi içindeki sınıflar da daha bir belirginlik kazanmakta ve bunun doğal

sonucu olarak bu sınıfların kendi aralarındaki sınıf mücadelesi de hergün biraz daha gelişerek yeni yeni boyutlara ulaşmaktadır. Bu bölgelerdeki toplumu sınıfsız bir kitle gibi göstererek sömürüyü ve egemen sınıfları gözlerden gizlemeye çalışanların bu çabaları her gün biraz daha yenilgiye uğrarken bu sınıf ve tabakaların temsilcileri, yeni yeni görüşlerle, ideolojik ve politik mücadelelerini ayakta tutmaya çalışmaktadırlar. Bu çabalarının başında, gelişen demokratik hak ve özgürlük mücadelesinin temsilciliğini kendi kesimlerinde göstermedir. Bu yolla sosyalistlerin etkinliğini kırmak, sosyalistleri kitlelere, demokratik hak ve özgürlüklere ihanet eden, onu pasifize ederek devrimci niteliğini ortadan kaldıran unsurlar olarak sunmaya çalışırlar. Bu tür girişimlerde bulunurlarken gerçek devrimcilerin kendileri olduklarını iddia etmekten de geri durmazlar. Aslında buna şaşmamak gerekir; çünkü bugün, dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de, geniş kitleler devrimci hareketlere ilgi duymakta ve giderek onun saflarına katılmaktadır. Bu bakımdan, egemenlerin maskeli savunucuları halk düşmanlığı yaparlarken keskin devrimci sloganların arkasına gizlenmek zorunda kalmaktadırlar. Onları korkutan şey, kuşkusuz, demokratik hak ve özgürlüklerin gerçekten savunuculuğunu yapan ve yapacak olan sosyalistlerin kararlılığı ve mücadele azmidir. Daha düne kadar feodallere laf söyletmeyen, «bizim ağalarımız da sömürülüyor» diyenler, bugün sevgili ağalarının açık savunuculuğunu yapamadıklarından büyük öfkeye kapılmaktadırlar. Esasen ağalarının pek çoğu da burjuvalaşarak onları terk etti. Orda burda, «Ax welat, wax welat» diyerek «xulamların» sırtına taş yükleten ağaların sayısı hergün biraz daha azalmaktadır. Onun içindir ki, onlarla fiili hareket etmek te mümkün olmuyor artık. Öyleyse yeni yeni düzenlemelere gerek vardır. Yeni yeni sloganlar ve taktikler ortaya atılmalıdır. Yeni bir kesime bu rolü oynatmalıdır. Bu anti sosyalist kavga, dünyanın her yerinde böyle yürütülmüştür; bizde de böyle yürür. Evet taktikler hazır ve yeni oyuncular sahnededir artık. Küçük burjuvazi sosyalizme karşı çıkarken en keskin sloganların arkasına yüzünü gizleyerek sosyalizm düşmanlığı yapıyor. Günümüzde bilimsel sosyalizme açıkça karşı çıkmak çok zor ve etkisiz bir yoldur. Bunun için, onun adına ona karşı çıkmak daha kolay ve etkileyicidir. 1906'ların anarşistleri, anarşist olduklarını dürüstlükle ortaya koyarak Marksizme ve Leninizme saldırıyorlardı ve Marksizm-Leninizmi açıkça eleştiriyorlardı. Onun için, o zaman anarşistlerle politik ve ideolojik plânda mücadele etmek çok daha kolaydı ve onların

yenilgileri daha basitti. Gerçekten de böyle oldu. Küçük burjuvazinin sayısal olarak çok büyük bir toplam teşkil ettiği çarlık Rusyasında, küçük burjuva ideolojisinin türlü şekilleri toplumda geniş yer bulmalarına rağmen, bu ideolojilerin maskelenmemeleri dolayısıyla, işçi sınıfının örgütlü gücünün kararlı mücadelesiyle ortadan kaldırılmaları çok uzun bir zaman almamıştır. Onların, özünde, başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm halkın düşmanları oldukları ortaya serildi. Bireyselliğin değişik biçimlerini yansıtan bu ideolojiler, işçi sınıfının bilimsel ideolojisi karşısında yokolmak zorunda kaldı. Kişisel kahramanlıklar, umutsuz girişimler, işçi sınıfının örgütlü mücadelesi karşısında silinip gitti. Ne varki günümüzde, bu sapmalar, işçi sınıfı adına ortalarda dolaşmaktadır. Bu bakımdan, onunla mücadelede daha da kararlı ve dikkatli davranmak gerekmektedir. Aslında hiçbir sınıfa dayanmayan bu hareketin nasılsa yok olacağı noktasından hareket etmek son derece hatalıdır. Bu hareketin gücünü abartmak ne denli yanlışsa onu görmemekten gelmek te okadar hatalıdır ve çok büyük kayıplara yol açar. En önemlisi bu hareketin yaygaracılığı ve şarlatanlığı karşısında gerilememek, bilimsel sosyalizmin gösterdiği yolda kararlılıkla yürümek gerekir.

Ülkemizde anti-sosyalistlerin ilk saldırı noktası demokratik hak ve özgürlükler ile işçi sınıfı mücadelesinin ittifak noktasıdır.

Ülkemizde işçi sınıfı birliğini tamamen sağlayamamış, örgütlenmesini tamamlayamamıştır. Irkçı şöven yönetimler işçi sınıfının bırakalım demokratik hak ve özgürlükleri gereği gibi savunmasını, kendi ekonomik çıkarlarını dahi yeterince savunmasına fırsat vermemiş; faşizme ve gericiliğe karşı, güçlü politik örgütler oluşturmasını engellemiştir. Bu da sosyalizme güvensizlik, halklar arasında düşmanlık yaratmakla görevli işçi sınıfı düşmanlarına propaganda olanağı sağlamıştır. Bu sadece bizde görülen bir şey değildir. Dünyanın her tarafında sosyalizme güvensizlik yaratmaya çalışanlar işçi sınıfının ulusal kurtuluş savaşlarına katılmadığını veya işçi sınıfının devrimden uzaklaştığını bu bakımdan devrim yapma görevinin başka sınıf veya tabakalara düştüğünü yaymaya çalışırlar. Hele çok uluslu ülkelerde bu propaganda daha değişik bir tarzda işletilir ve egemen ulusun işçi sınıfının mücadelesinde halkların düşmanlığı yaygınlaştırılır. «Hani işçi sınıfı niçin bizim davamızı savunmuyor?» «Onların sosyalistlerinden de bize hayır gelmez..» tarzındaki görüşler aslında sosyalizme güvensizlik yaymanın açık an-

latımları olarak karşımıza çıkıyorlar. Bu çizginin savunucuları, hergün yeni kabuklara bürünürken, en azgın saldırılarını ezilen halkın sosyalistlerine yöneltirler. Bunun nedeni ezilen halkın sosyalistlerinin kararlılık, devrimci sabır ve özveriyle, halkın «özgürlük» mücadelesine dört ele sarılarak, onun güven ve onayını kazanarak düşmanlarının maskesini indirmesindedir. Bunun nedeni ezilen halkın sosyalistlerinin bıkıp usanmadan, ezilen halkın özgürlük mücadelesi ile egemen ulusun proletaryasının sosyalist mücadelesinin ittifakını sağlamaya çalışmalarıdır. Bunun nedeni, bilimsel yolda yürüyen ezilen halkın sosyalistlerinin, halk düşmanlarının silahlarını ellerinden alarak onlara çevirmesidir. Ezilen halkın sosyalistleri, özgürlük mücadelesini kendi ezilen halklarına götürürlerken egemen ulusun işçi sınıfının mücadelesine asla uzak kalmazlar; ulus meselesini onlara kavratmak için büyük çaba gösterirler. Hiçbir şeyin gökten zembile gelmediğini bilirler. Bunun için de şartlanmışlıkların üzerine yürürken kendi dar görüşleri varsa onu da atarlar. Mücadeleye enternasyonalist bir gözle bakarlar. Kendilerini ve kitleleri enternasyonalist bir ruhla mücadeleye hazırlarlar. Sosyalizmin bilimini rehber edinirler. Egemen sınıf devrimcilerinin ulusal sorun karşısındaki şartlanmışlıklarını iyi kavrar; fakat onlara yaklaşmanın yollarını arar, ulusal sorunun kavranmasında onlara destek olurlar. Bunu sosyalist bir görev olarak bilir ve buna göre davranırlar. Sosyalizme güvensizlik yayanların karşısına dikilirler. Kitlelerin doğru mücadele yolundan saptırılmalarına izin vermezler. Küçük burjuvazinin çeşitli hareketlerini dikkatle izler, bilimsel yerine oturtarak ona karşı gerekli kavgaya girişirler. Sosyalistler şunu çok iyi bilirler : Sosyalist hareket geliştikçe sapmacı görüşler hızla erimeye ve tüm çığırtı-bağırtılarına rağmen ortadan kaybolmaya başlarlar. Besbelliki, ülkemizde henüz onların sesleri kesilmeyecek. Henüz halkımızın umutlarıyla oynama süreci tamamlanmamış. Henüz bulanık suda balık avlamaya devam ediliyor ve havanda su dövülüyor. Ama sosyalistlerin sesi hergün biraz daha gürleşmekte, her gün sosyalist mücadele biraz daha halkımıza mal olmaktadır. Artık halk düşmanlarının ağa ve sermayedarların maskeli sözcülerinin çığırtkanlıkları kimseyi telaşlandırmıyor. Halkımızın mücadelesini, keskin sloganlar atarak devrimci bütünden koparmaya çalışanlar, bitişe yaklaşmanın korkusuyla, yaygaracılıktan başka bir rollerinin kalmadığını kavramaya başlıyorlar. Yok Keko yok! Bizim dava demekle kimseyi kandıramazsın. O günler çok geride kaldı. O dava sizin değil. O dava yoksul, ezilen ve sömürülen

halkımızındır. Sizin davanız ayrı. Ve siz davanızı «layıkı veçhiyle» yapıyorsunuz...

İkinci Çizgi :

Çok uluslu ülkelerde egemen ulusun sosyalistlerinin görevlerinden biri de, ezilen ulusun, ulusal demokratik sorununa devrimci çözüm getirmektir. Bu çözüm, bilimsel sosyalizmin «Ulusların kaderlerini kendilerinin tayin etmesi hakkı» ilkesidir. Bu ilke, ulusları ve halkları burjuva merhametçiliğinden uzaklaştırarak kardeşlik ve eşitliği getirir. Bu ilke mutlak bir ilkedir ve her ülkenin somut koşulları içinde uygulanır. Sosyalizmin diğer ilkeleri gibi bu da belli bir kalıba, belli bir modele sığdırılmamıştır ve sığdırılamaz. Egemen ulusun sosyalistleri, kaderini tayin hakkı ilkesini, ayrılma hakkı olarak savunur. Fakat ayrılma hakkının savunulması, ayrılmaya davet anlamına değildir. İşçi sınıfının hertürlü milliyetçi dar görüşlerden arındırılması, onun enternasyonalist bir ruhla eğitilmesi görevi sosyalistlerindir. Ezilen ulusun demokratik ulusal mücadelesinin egemen ulusun işçi sınıfının sosyalist mücadelesiyle ittifak edebilmesi için, ulusal demokratik taleplerinin, egemen ulusun işçi sınıfının sosyalist hareketi tarafından, doğru şiarlarla dile getirilmiş olması gerekir. Sosyalizm insanın insan tarafından sömürülmesine karşı çıkarken aynı zamanda ulusların veya halkların da diğer uluslar tarafından sömürülmelerine karşı çıkar. Halkların ve ulusların kurtuluşlarını kararlılıkla savunur. Ezilen sömürge ve bağımlı ülkelerin ulusal kurtuluş mücadelelerinin en büyük dostu ve destekçisi olarak, onların onayını ve güvenini alır. Bunu sosyalist bir görev bilir. Ulusların eşitliği ve kardeşliği ilkesine proletaryanın devrimci ve enternasyonalist çıkarları açısından bakar. Emperyalizme ve gericiliğe karşı olmayan, işçi sınıfının devrimci mücadelesinin önüne dikilen hareketleri ulusal kurtuluş hareketleri olarak nitelendirmez. Ulusların kaderlerini tayin hakkı ilkesini devrimci ve demokrat açılardan değerlendirir. Müşterek düşmanları emperyalizm ve sömürü mekanizmalarına karşı tüm demokrat güçlerin ilerici niteliklerini, işçi sınıfının sosyalist potasında eritmeye çalışır. Onlarla ittifakı, başarılması gereken çok önemli bir görev olarak bilir. Dar sosyalist çizgilerden şiddetle sakınır. İttifaklar sorununa hayati bir sorun olarak bakar. Bütün bunları örgütlü gücü ile başarır. İşçi sınıfının birliğini tamamlayamadığı ve örgütlenmesini tam anlamıyla gerçekleştiremediği ülkelerde, (eğer bu ülke çok ulus-

luysa), işçi sınıfı, ulus sorununu gereği gibi yüklenemez. Bu da, yukarda da değindiğimiz gibi, sosyalizmin düşmanları tarafından işçi sınıfına karşı işlenir. Sosyalistler bunu çok iyi bilirler. Burada ezen ulusun ve ezilen ulusun sosyalistlerine çok önemli görevler düşmektedir. İşçi sınıfı, sömürünün gerçek düşmanı olarak, ulusal kurtuluş savaşlarına her zaman katılmıştır. Kurtuluş mücadelelerinin objektif olarak en kararlı gücünü işçi sınıfının oluşturduğu bilimsel bir gerçektir. Fakat işçi sınıfı da kapitalizmin etkilerinin dışında değildir ve onun işçi olması yetmez fakat aynı zamanda kendisini sömüren düzene karşı çıkması ve durumunu değiştirmek istemesi de gerekir. Bu görev de işçi sınıfının politik örgütlerine düşmektedir. İşçi sınıfının birliğini sağlamak, onun enternasyonalist bir ruhla eğitmek, disipline etmek ve merkezileştirmek görevi bu örgütlere düşmektedir. Ancak bundan sonradır ki işçi sınıfı, iktidar mücadelesinde bayrağı altına ezilen ve sömürülen tüm sınıf ve tabakalarla ezilen halkları toplayabilir. Onların çelişkilerine bilimsel çözüm getirir. Devrimci şiarlarını pratikte de ispatlar. Ezilen halkların, sömürülen tüm sınıf ve tabakaların güven ve onayını alır. Böylece sosyalist mücadele de canlılık ve derinlik kazanır. Zafere giden yolda daha büyük adımlar atılmış olur. İşçi sınıfının örgütlenmesini kadrolar başarır. Bu kadrolar, işçi sınıfının öncü müfrezesi olarak en fedakâr, en bilinçli ve en kararlı unsurlarını oluşturur. Sosyalizmin bilimi, sosyalist örgütlenmelerin niteliklerini belirtmiştir. Bu nitelikleri olmayan örgütler, ne kadar işçi sınıfını ve sosyalist mücadeleyi temsil ettiklerini iddia etseler de, bu iddiaları bir sanıdan ileriye gitmeyeceği gibi, işçi sınıfının başarıya giden yolda yürüyüşünü de engeller. İlerlemesine mani olur. Mücadelesini köstekler. Meselelerin bilimsel yönlerinin açığa çıkmaları geciktirilir ve en önemlisi sol sapmaların yerleşmelerine zemin hazırlanır. Çok uluslu ülkelerde, egemen ulus sosyalistlerinin bu tür tavırları, ezilen ulusun sosyalistlerinin mücadelesini de olumsuz yönde etkileyerek dar görüşlü milliyetçi hareketlerin güçlenmesine yolaçarlar. Pek tabii ki egemen ulusun sosyalistleri, örgütlü güç olarak yalnız ezilen ulusun ulus davasını konu edinmezler. Ne var ki buna gerekli önemi verirler. Ulus sorunu sosyalizmin sorunlarındandır. Ne önünde ne arkasında. Aksi görüşler bizi çıkmazlara götürür. Esasen ulus sorununa doğru biçimde yaklaşamayanlar hiç kuşku yok ki işçi sınıfının sosyalist mücadelesine de doğru çözüm getiremezler. İşçi sınıfının birliğinin ve ittifaklar sorununun çözümlenmediği ülkelerde sapmacı görüşlerin etkinliği kendisini gösterir.

Bugün ülkemizde, işçi sınıfının politik hareketini kucaklıyan ve bu anlamda birliğini sağlamış olan güçlü bir partinin henüz oluşmadığı bir gerçektir. Ama bu yolda çabalar var ve bu çabalar gün geçtikçe daha da yoğunlaşmaktadır. Örgütlenme çabaları, eskisinden de dersler alınarak, daha ciddi temellere oturtulmaya çalışılıyor. Bu doğru. Ama bunun yanısıra, bazı konularda geçmişten ders alınmadığı, eski hataların tekrar edildiği de görülüyor. Özellikle, işçi sınıfı ideolojisinin önemi ve örgütlenmenin, ancak bu ideolojiye ciddi bir şekilde sarılarak, onu kadrolara özümleterek kalıcı, sağlam temellere oturtulabileceği gerçeği. Tersine, «geçmişten alınan dersler» başka türlü, geriye doğru adım atmaya neden oluyor...

Örneğin soldaki bazı örgütler, ulusal sorun karşısında sessiz kaldıkları; kitlelerin baskı ve zulme karşı demokratik muhalefetini omuzlamaktan, desteklemekten kaçındıkları gibi; ulusal sorunun önemini kavrayıp kitlelerin devrimci mücadelesini omuzlamaya çalışanları da türlü şekillerde suçluyorlar. Onlara karşı bir güvensizlik havası yaymaya, kadroları kendi pasifizmlerine şartlandırmaya çalışıyorlar. Bu baylar, sosyalist olmayı kendi tekellerine alıp, Doğulu sosyalistleri küçük burjuva milliyetçiliği ile suçlamaktan pek hoşlanıyorlar. «Onların sosyalist geçinenlerinde de hayır yoktur», «onlar küçük burjuva milliyetçileridir,» tarzında sorumsuzca sözleri, yeter bilgi ve tecrübesi olmayan kadroların kulağına fısıldıyorlar. Hatta bazan daha da ileri gidip, «bunlar anti-sosyalisttir» diyorlar.

Sosyalist hareketi tekelinde sanarak onu dar grup çerçevelerine sokmaya kimsenin hakkı yoktur. Bu kimseler, işçi sınıfını temsil ettikleri zehabına kapılsalar bile.. Ulusal ve demokratik hak ve özgürlükleri savunmak, herkesten önce sosyalistlerin görevidir. Bu mücadele omuzlanmadıkça, baskı ve zulüm gören kitlelerdeki devrimci birikimin işçi sınıfının mücadelesiyle birleştirilmesi nasıl mümkün olacaktır? Halkın onayı ve güveni nasıl sağlanacaktır? Çok daha önemlisi: Örgütlenme hangi unsurlarla başarılacaktır? Toplumsal gerçeklere gözlerini kapayan ve üstelik bunu da sosyalizm adına(!) yapan birtakım romantiklerle mi?. Yok arkadaş yok! İşçi sınıfı edebiyatı yaparak tepelerde oturmak, işine gelmeyen herkesi milliyetçilik ve gericilikle suçlamak sosyalist mücadeleye bir yarar sağlamaz, aksine onu bölüntüye uğratır. Sosyalizmin düşmanlarının ekmeğine yağ sürer. Sosyalist örgütlenmeyi sekteye uğratır.

Bugün bazıları, hem de sosyalizm adına, ÖZGÜRLÜK YOLU Dergisinden tedirgin olmaktadırlar. Herkes te biliyor ki, bu dergi, ağalık, şeyhlik gibi feodal kurumlara, burjuva ideolojisine ve küçük burjuva kesimlerin sekter tavırlarına, yanlışlarına karşı, elinden geldiğince mücadele vermekte; mücadelede sosyalist dünya görüşünü ve devrimci yöntemleri savunmaktadır. Bu nedenle de ağalar, şeyhler, ağa-dedeler ve diğer tüm gericiler, sosyalizm düşmanları dergimize cephe almışlardır. Bazıları ise, sosyalizm adına cephe almaya kalkmakta, dergiye boykot uygulamaya kalkışmakta ve onu gelişigüzel suçlamaktadırlar. Ve böylece onlar da gericilerin ekmeğine yağ sürmektedirler. Üstelik bu baylar, hiçbir ciddi ideolojik eleştiri getirmeden yapıyorlar bu işi. 12 Marttan önce, bir «sosyalist fikir dergisi»ni sattırmayanlara karşı, «bu, faşist bir düşüncenin ürünüdür,» diyenler, bugün aynı davranışı «Özgürlük Yolu»na karşı gösterirlerse, onlara ne demeli?.

Sosyalist mücadele zor ve ciddi bir mücadeledir. Bu mücadelede her türlü sapmaya karşı çıkmak, kuşkusuz, sosyalistlerin görevidir. Ancak, «ille de şu örgüt içinde olursan konuşma hakkın olur» biçiminde tekelci bir tavır da yanlıştır. Başkalarını karalamak için yeni sapmacı isimler icad etmek kimseye birşey kazandırmaz ve bu tür davranışlar tepkilerini de birlikte getirmekte gecikmezler...

Sonuç Olarak :

Ülkemizde sosyalist örgütlenme çabaları yoğunlaşırken kendi içinde de önemli engellerle karşılaşmaktadır. Bununla beraber bu güçlükler ve engeller daha sağlam temellere inmenin de yolunu açmaktadır. Bu engeller aşılacak sosyalist mücadele tüm boyutlarıyla bilimsel rayına oturarak başarı yolunda ilerleyecektir. Bundan ençok rahatsız olanlar egemen güçlerle birlikte küçük burjuva sapmacılar olacaklardır. Egemenler, iktidarlarının elden gitmesinden dolayı telaşa kapılmaktadırlar; küçük burjuva sapmacılar da etkinliklerinin kaybolmasından korkarak yaygarayı basmaktadırlar. Bellidir ki yalnız egemen güçlerle mücadele etmek yetmiyor, bununla birlikte diğer sapmalarla da mücadele etme zorunluluğu vardır. Bu mücadele yürütülürken hataların karşısına yeni hatalarla çıkılmaz. Bilimsel sosyalizmin gerekleri yapılır. Peşin yargılardan kaçınmak, işçi sınıfının müttefiklerini toparlamak, onların demokratik ve ilerici güçlerini işçi sınıfının devrimci amaçları doğrultusunda birleştirmek gerek-

lidir. İşçi sınıfını demokratik güçlerden soyutlayıcı tavırlar ve şiarlar sosyalist mücadeleye büyük kayıplar verir ve işçi sınıfının müttefik edinmesini önler. Bu küçük burjuva milliyetçiliğine ödün verme anlamına asla değildir. Aksine küçük burjuva milliyetçiliğiyle mücadelenin en etkin ve tek yoludur. Egemen ulusun sosyalistleri ulusal sorunda tüm şöven duygulardan arınmış olarak hareket ederler. Ulusal demokratik taleplerin özünü enternasyonalist bir anlayışla kavrarlar ve somut koşulları değerlendirerek tavır koyarlar. Ulus meselesinde, «bölücü değiliz» korkusunu ve şartlanmışlığını ilke edinmezler. Bölücülüğü burjuvazinin anladığı tarzda değil sosyalistlerin anladığı şekilde anlamlandırır ve işlerler. Bölücülüğün en tehlikelisi sosyalist hareketi bölmektir. Bu da ittifaklar meselesini gereği gibi değerlendiremeyerek ittifakları başaramayanların yaptığı bölücülüktür. Bir demokratik hareketin çelişkileriyle ilgilenmeyeceksin ve hem de o hareketin kendi saflarına katılmasını bekleyeceksin, bu olacak şeymidir?

«Bizim meselemizi sosyalizm halletmez» ile «bu meseleyi nasılsa sosyalizm gelir halleder..» Kavramları arasında ne fark vardır. Aynı şekilde, «Bunların sosyalistleri de bize karşıdırlar» şeklindeki ifade ile «Bunların hepsi aslında küçük burjuva milliyetçileridir. Sosyalist olamıyorlar», ifadesi arasında da hiçbir fark yoktur.

TSİP 1. Kongresi

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin (TSİP) 1. Büyük kongresi, 21-27 Mart tarihinde İstanbul'da yapıldı. Kongrenin ilk üç günü açılış, Merkez Yönetim Kurulu raporunun okunması, eleştiriler ve eleştirilerin cevaplandırılması ile geçti. Daha sonraki günlerde ise yeni parti programı taslağı tartışıldı ve bazı değişikliklerle kabul edildi. Ayrıca kongre çeşitli karar tasarılarını kabul etti ve yeni yöneticileri seçti. Kongre, dergimiz adına, arkadaşımız Orhan Talun tarafından izlendi.

TSİP, 12 Mart faşist döneminin arkasından, sol kanatta kurulan ilk parti olmuştu. Daha partinin kuruluşundan önce, «sosyalist parti»nin kurulması sorunu sosyalistler arasında tartışmalıydı. TSİP kurulduktan sonra da kendisine birçok eleştiriler yöneltildi. Birçokları sosyalist bir partinin kuruluşunu zamansız ve bunun için şartları elverişsiz görüyorlardı. Birçokları ise TSİP'i bir «grup» partisi olarak değerlendirdiler.

TSİP, kuruluşunda «derleniş» şiarıyla hareket etmişti; yani o, dağınıklığa düşmüş ve 12 Mart faşist zulmü ile ezilmiş sosyalistleri saflarında toparlıyabileceğini ummuştu. Ama gelişim hiç te böyle olmadı. Soldaki çeşitli gruplar TSİP'e karşı çekimser kaldılar ya da karşı tavır takındılar. Bir grup, Mihri Belli'nin başkanlığında TEB'i (Türkiye Emekçi Partisi) kurdu. T.İ.P'nin eski genel başkanı Aybar'ın başkanlığında Sosyalist Parti oluş-

turuldu. Diğer yandan, Behice Boran'ın başkanlığında Türkiye İşçi Partisi (TİP) kuruldu.

Sözkonusu derleniş şiarının olumlu bir sonuç vermediği TSİP merkez yönetim kurulu raporunda da kabul edilmektedir Raporda şöyle deniyor :

> Ancak bütün çabalara rağmen bu şiar bir istek olmaktan ileri gidememiş, birlik önerilen biçimiyle gerçekleştirilememiş ve Parti başlangıçta bir grup tarafından kurulmak zorunda kalmıştır.

Raporda, bu konuda yapılan en büyük hatanın, birlik sorununa **faydacı bir** gözle bakılması ve **ideolojik birlik** ilkesine gereken önemin verilmemiş olması gösteriliyor. Partinin kuruluş dönemindeki bu hatanın ve diğer aksaklıkların temel nedeni olarak «işçi sınıfının biliminin yeterine kavranmamış ve onun mücadele metotlarına yeterince ayak uydurulamamış olması» gösterilmekte ve «amatörlüğün ve deney azlığının» da payı olduğu belirtilmektedir.

112 sayfalık Merkez Yönetim Kurulu raporunda geniş çapta özeleştiri yapılıyor. Bu nedenle birkısım delegeler raporu bir «İtirafname» olarak nitelediler. Genel Başkan Ahmet Kaçmaz ise, eleştirilere verdiği cevapta, yönetici olarak kendilerinin de, gördükleri hataları eleştirmelerinin doğal olduğunu söyledi.

TSİP'in «bir grup» tarafından kurulmuş olmasının yanısıra, bu grubun da homojen olmadığı bilinmektedir. Nitekim bu husus ta raporda kabul edilmiştir. Kuruluş sırasında varolan farklı eğilimler giderek belirginleştiler. Başklangıçta Dr. Kıvılcımlı'nın görüşleri, kurucular arasında ve parti saflarında etkindi. Parti yayınlarında da Kıvılcımlı'dan çokça sözedilmekte, onun yazıları ve sözleri yolgösterici olarak alınmaktaydı. Ancak biryandan parti dışında «doktorculuğa» karşı takınılan tavır diğer yandan Partinin umulan gelişmeyi gösterememesi, parti içinde de Kıvılcımlı'nın görüşlerine karşı bir eleştiri ortamı hazırladı; parti içi hiziplerin çekişmesi hızlandı. «Doktorcu» kesim giderek partiden ayrıldı. Bunu, daha çok gençlik kesiminde etkin olan «parti içi hizip»lerden diğer birinin ayrılışı izledi. Bu ayrılmalar, ihraçlar, bir yandan Partinin kan kaybına, bazı yerel örgütlerinin çözülüşüne yolaçarken, diğer yandan Partide, «merkezciler» diye aldandırılan grubun etkinliği ve denetimi arttı. Kıvılcımlı'nın görüşlerine karşı ilk derli-toplu ve geniş eleştiri de bizzat parti saflarından geldi. İLKE dergisinde Kıvılcımlı sert şekilde eleştirildi.

Bütün bunlar, bir sosyalist parti bakımından kısa sürede olan hızlı değişmelerdir. Bizzat TSİP yöneticilerinin de kabul ettikleri gibi, kuruluş sırasındaki «belirsizliği», «ideolojik yetersizliği», «amatörlüğü ve deney azlığını» göstermektedir. Diğer yandan, TSİP açısından belli bir arınmanın sağlandığı da gerçektir. Tasfiyeler ve istifalar yoluyla bazı hiziplerin etkinliği silinmiş örgüt küçülerek de olsa iç bütünlüğe kavuşmuştur. Bu nedenle ilk büyük kongreye, bazı istisnalar dışında homojen bir delege yapısıyla gelindi. Oya Baydar ve Tektaş Ağaoğlu'nun dışında, merkez yönetimine muhalefet eden delegeler, bir-iki kişiden ibaretti.

Konuşmasında Dünya ve Türkiye şartlarının bir tahlilini yapan TSİP Genel Başkanı **Ahmet Kaçmaz**, Türkiye'de MC iktidarının faşist tırmanmasına değindi, CHP'yi eleştirdi ve şöyle dedi :

> Şu halde önümüzdeki gelişme perspektifini kısaca özetlersek, emperyalizmin ve egemen güçlerin açmazı derinleşecek, buna bağlı olarak MC 'nin zulmü arttırılmak ve faşizan tırmanış daha da hızlandırılmak istenecektir. Buna karşılık halkın muhalefeti de daha da yükselip güçlenmeye namzettir. Bu muhalefetin önümüzdeki seçimlere değin sosyal demokraside somutlanması ve konsantre olması büyük bir ihtimaldir. 1977 sonbahar seçimleri sonucunda sosyal demokrasinin tek başına iktidarı mümkündür...
>
> Sosyal demokrasinin iktidarı, başta işçi sınıfımız olmak üzere geniş yığınlara, önemli dersler getirecek ve onlara kurtuluşlarının gerçek yollarının bilincine varmaları ve gereklerini yerine getirmeleri için olağanüstü bir ortam sağlayacaktır. İşte bu anda, bu ana kadarki çalışmalarıyla, geniş kitlelere devamlı hitap etmiş, ona kurtuluşun gerçek yolunu göstermiş ve bu konuda üstüne düşenleri fedakârca ve bihakkın yerine getirmiş bir sosyalist hareket, toplumsal muhalefetin odağı olma sürecine süratle girecektir.

Ahmet Kaçmaz, konuşmasında, «sosyalist birliğin oluşturulması için proleter alçak gönüllü bir tutum» izlenmesi ve «sekterliklerden azami ölçüde kaçınılması» gerektiğini söyledi; güçbirliği ve cephe oluşturulması için de «her türlü sekter tavırdan» kaçınılması gerektiğini belirtti.

TSİP merkez yönetimine ve rapora en sert ve geniş eleştirileri **Oya Baydar** yöneltti. Baydar, konuşmasında, TSİP kongresinin alternatifsiz olduğunu belirterek, bunun bir arınma gibi gösterilemiyeceğini, aslında «daralma» ve «çözülme» olduğunu, partiden ayrılmaların iyi karşılandığını ve böylece bir «yuvar»ın partiye hakim olarak dikensiz gül bahçesi oluşturduğunu söyledi.

Baydar, kuruluş sırasında yapılan başlıca hataları, 12 Mart boşluğunun fazla abartılması, acelecilik, Doktorun (Hikmet Kıvılcımlı) grubunu en güçlü kadro sayma ve kendilerini öncü müfreze gibi görme diye niteledi; hareketin işçi sınıfının tabanına oturtulmadığını söyledi. Kuruluştan sonra ise daha da büyük hatalar yapıldığını, parti içinde demokratik merkeziyetçiliğin işlemediğini, genel yönetim kurulu ve merkez yürütme kurulunun çalışamaz duruma düştüğünü, yuvarcılığın hakim olduğunu ve bu nedenle parti içinde demokratik muhalefet yapılamadığını söyledi.

Genel Yönetim Kurulu raporundaki, TSİP'in, Türkiye işçi sınıfının «öncü müfrezelerinden biri» olduğuna dair ifadeyi eleştiren Baydar, her ülkede işçi sınıfının öncü müfrezesinin ancak bir tane olabileceğini, TSİP'in bir proleter parti olmadığını söyledi; onu bir «geçiş partisi» olarak niteledi ve «daha üst düzeyde örgütlenme için» kadrolar yetiştirmesi gerektiğini savundu.

Konuşmasında soldaki diğer partileri de eleştiren baydar, özeleştiri yaparak «ideolojik yetersizliğini», «sürüklendiğini», «muhalefet yapamadığını» anlattı. Yönetime talip olmayacağını ve bu konuda kendisini yetersiz gördüğünü söyledi.

Baydar, konuşmasının sonunda, parti için önerilerde de bulundu. Yuvarcılık ve «cuntacılık» zihniyetinin bırakılmasını, «kovulan» partililerin geri çağrılmasını ve yeni delegelerle olağanüstü bir kongre toplanmasını istedi.

Oya Baydar'dan sonra söz alan **Halil Çelimli**, Baydar'ın konuşmasını genel olarak onayladığını söyledi; Çelimli, «50-60 yıllık bir parti var ve mücadele ediyor; enternasyonalist bir partidir. 1920'lerden beri varlığını sürdüren bir hareket sözkonusudur; yeter ki burjuvazinin baskısı kalksın,» dedi ve TSİP'in DİSK'e yönelik tavrını eleştirdi.

Tektaş Ağaoğlu, konuşmasında, Oya Baydar'ın bazı eleştirilerine katıldığını söyledi; ama onun, «partinin üstüne kilit vuralım demeye gelen» tavrına katılmadığını söyledi. Partinin zamanında kurulduğunu, örgüte ihtiyaç olduğunu; çeşitli sağ ve sol sapmalar karşısında partinin kurulmasının bir zorunluluk olarak dayattığını belirtti.

Ağaoğlu, temel hatanın, partinin kurulduktan sonra «işçi sınıfının partisi» olarak adlandırılması olduğunu; işçi sınıfı partisinin demokratik merkeziyetçilik ve çelik bir disiplin gerektir-

diğini, oysa partinin kurucu kadrolarının bunu başaracak deneyden yoksun olduklarını söyledi. «Öncü müfrezelerden biri» tabirini eleştirerek «bir tane öncü müfreze vardır. TSİP ya işçi sınıfının partisidir, ya değildir; bütün bunlar olumsuzluklardır, işçi sınıfı partisinin oluşturulması bir süreçtir,» dedi. Ağaoğlu çözüm olarak şunu önerdi : «Partide kalıp sorumluluk almak ve yuvarları dağıtmak. TSİP işçi sınıfının partisi olamaz; yalnız, ilerde oluşacak partinin bir parçası olacaktır.»

Mustafa Zülkadir dışındaki diğer konuşmacılar, Mehmet Aköz Sefer Güvenç, Aydoğan Gezer, Suat Bozkuş, Barış Durak, Mehmedali Tan genel yönetim kurulu raporundan yana konuştular.

Genel yönetim kurulu adına eleştirileri cevaplandıran Genel Sekreter **Yalçın Yusufoğlu**, TSİP dışındaki bazı çevrelerin, partileri için «battı-batıyor» tarzında yorum yaptıklarını, düşmanca davrandıklarını ve «cenazeyi kaldırmak için ellerini oğuşturduklarını» belirterek özellikle TİP'i eleştirdi.

Yusufoğlu, partinin kuruluşu sırasında kariyerist bir tutumla hareket etmediklerini, TSİP kurulduğunda başka bir işçi sınıfı partisi varolmadığını; bu nedenle, kendilerine yöneltilen likidatörlük suçlamasının haksız olduğunu söyledi. TSİP'e ideolojik eleştiri gelmemiştir, dedi. 1960-70 arasında varolan TİP'in 2. Enternasyonal çizgisinde olduğunu, MDD çizgisinin ise ondan daha sağda olduğunu söyledi. MDD'cilerin, örgütü (TİP) düzeltmek yerine, hareketi küçük burjuvazinin kuyruğuna taktıklarını, TİP'in 4. Büyük kongresinde enternasyonalist bir nitelik olmadığını, Aybar'la Behice Boran'ın 1968 Çekoslovakya olayını süper devletler çerçevesinde koyduklarını ve enternasyonalist sağ yumruk geleneğine TSİP'in sahip çıktığını söyledi..

Yine genel yönetim kurulu adına eleştirileri cevaplandıran Genel Başkan **Ahmet Kaçmaz**, bir delegenin «DİSK'in güçlenmesi ekonomizmin güçlenmesi demektir,» tarzındaki görüşünün yanlış olduğunu, parçayı bütüne tercih etmemek gerektiğini söyledi. Oya Baydar'ın ilkesiz birliği savunduğunu, Tektaş Ağaoğlu'nun olumlu olduğunu, ancak onun da yanlış şeyler söylediğini, parti meselesinde uzun tartışmaların fetişizmi getirdiğini belirterek şöyle dedi :

«Tektaş Ağaoğlu, işçi sınıfı partisinin ilkelerini şöyle belirtti.

1. Güçlü ideolojik merkez,
2. Üye yapısı (kadrolar),
3. Bu partinin işçi sınıfıyla ve kitle ile ilişkileri.

Türkiye'de bugün bu kıstasları bulunduran bir parti yoktur. Varım diyen varsa çıksın ortaya.»

Kaçmaz, TSİP'in bir sosyal vakıa olduğunu belirterek onu, «ben işçi sınıfı partisi olma yolundayım diyen ve birliğe giden bir parti» olarak niteledi. Oya Baydar'ı eleştirerek, «O, geçiş partisi olsun, diyor. TSİP fabrika gibi sosyalist üretsin. Bunun literatürde ve pratikte yeri yoktur. Bir kere TSİP kadro yetiştiren parti değildir, olmamalıdır.»

Kaçmaz, birden fazla öncü müfreze olamıyacağına dair eleştiriye değinerek şöyle dedi : «Türkiye sosyalist hareketinin bütünleşmemiş, birlikten uzak olduğu görünüyor. O halde birden fazla öncü müfreze olabilir. Bu öncü müfrezelerin birleşmesi en büyük dileğimizdir.»

Kaçmaz, konuşmasında, tüm olumsuzluklara rağmen TSİP'i ayakta tutan şeyin bilime ortodoksça bağlılıkları olduğunu, TSİP'in birliğinin sağlandığını ve onun, işçi sınıfının birliği doğrultusunda en güçlü aday olduğunu belirtti ve şöyle dedi :

> TSİP'in görevi zordur. Bir kenarda revizyonizm, bir kenarda goşizm, orta yerde biz işçi sınıfının bilimini kullanıyoruz Önümüzdeki günlerde sancılar çekebiliriz. Kararlı olmalıyız. İtici olmayacağız, tahkir edici olmayacağız. Birliğin ideolojik birlik çerçevesinde olmasına dikkat edeceğiz. Yalnız bize yakın olanlarla değil, bizim uzağımızda olanlarla da ilişkiler kurulmalıdır.

Ahmet Kaçmaz, Oya Baydar için de, «Manastıra çekilmesin, partide kalsın ve muhalefetini yapsın,» dedi..

TSİP'in kongresinde kabul edilen yeni promram, öncekinden öz ve biçim bakımından oldukça farklıdır. İlk programın başında bulunan uzun »gerekçe» ve Türkiye'nin toplumsal yapısına, sınıf tahlillerine ilişkin bölüm kaldırılmış, yerine bir «giriş» bölümü konmuştur. Programın siyasi, ekonomik ve sosyal görevleri sıralıyan bölümleri, ilk programdaki amatörce anlatım ve düzenleme biçiminden oldukça farklı, derli-toplu, özlü bir anlatıma kavuşmuştur.

İlk programda ve tüzükte var olduğu gibi, yeni programda da «demokratik iktidar» kavramı muhafaza edilmiştir. İşçi-köylü ittifakı temeline dayanan ve «bağımsızlık, demokrasi ve özgürlükten yana tüm toplum kesimlerinin» birliğinin ifadesi olan «Halk cephesi» kavramına ise, yeni programda yer verilmiştir.

Yeni programda, «Bağımsızlık ve demokrasi için verilen mücadele, sosyalizm için verilen mücadele ile birleşir ve tamamlanır» biçiminde formüle edilen, bağımsızlık ve demokrasi için mücadele ile sosyalizm için mücadelenin ilişkilerine dair yorumun, TSİP'in ilk programında olandan farklı bir anlayışı getirdiği görülmektedir. İlk programda bu konuda fazla açık davranılmamış, 12 Mart öncesi tartışmaların etkisinden olacak, MDD'cilerin «önce demokratik devrim, sonra sosyalist devrim» tezi ile TİP'nin «sosyalist devrim» tezi arasında birçeşit «orta yol» izlenimi verilmişti. Yeni programda, «toplumumuzda işçi sınıfının bağımsız ve yönlendirici bir sınıf olarak yeralmasının yolaçtığı bu durum, demokratik halk iktidarının, daha ilk adımda, sosyalizm doğrultusundaki köklü dönüşümlerini mümkün ve zorunlu kılar,» denerek, demokratik halk iktidarı ile sosyalist kuruluşun bağlantısı açıklığa kavuşturulmuştur.

Yeni programda, «siyasi görevler» bölümünde yeralan önemli yeniliklerden biri de ulusal sorunla ilgilidir ve şöyledir :

«Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesine tümüyle uygun bir politika izlenecektir.»

Taslakta olmayan bu bölüm, kongrede eklendi.

TSİP'in daha ilk kongresinde, öncekinden büyük ölçüde farklı yeni bir program kabul edilmesi bile, bu partide, kısa süre içinde yeralan önemli değişmeleri göstermeye yetiyor. Bu değişmenin niteliğini açığa kavuşturmak, bu partideki oluşumu objektif bir gözle değerlendirebilmek için program değişikliğinin ayrıntılı bir incelemeye tabi tutulması gerekir.

Bu yazıda, TSİP kongresinin, pek eleştiriye ve yoruma sapılmadan, özetle yansıtılmaya çalışıldığını okuyucularımız da farketmiştir. Bu yazıda, TSİP'in Türkiye sosyalist hareketindeki yeri ve muhtemel geleceği konusunda tartışmaya girmeyi, yorumda bulunmayı yararlı bulmadık. Çünkü böyle bir tartışma yalnız TSİP'i değil, soldaki diğer partileri de kapsamak zorundadır.

Şu kadarını söyliyelim ki, TSİP, daha kuruluşundan başlıyarak önemli hatalar yapmış ve küçümsenmiyecek güçlüklerle karşılaşmıştır. Zaten bunu bizzat bu partinin yöneticileri de kabul ediyorlar. Bu kongreyle TSİP'in tüm hatalardan arınmış olması, «amatörlükten ve deney eksikliğinden» bir çırpıda sıyrılmış olması da beklenemez. Bunun yanısıra, TSİP'i tümden

yok saymak, reddetmek te kanımızca objektif bir tavır değildir. Tüm kusurlarına rağmen TSİP'in sosyalist hareketimize küçümsenmiyecek katkıları da olmuştur. O, bilimsel sosyalist düşüncenin savunulmasında ciddi çabalar göstermiş, bazı sapmalara, özellikle de maoculuğa karşı mücadele etmiştir. TSİP, İLKE ve KİTLE aracılığıyla sosyalist yayının iyi örneklerini vermiştir. İşçi sınıfının örgütlenmesinde amatörlükten kurtulmak ve işçi sınıfı saflarında enternasyonalist anlayışı egemen kılmak için kendi imkânlarıyla çaba göstermiştir.

Bazıları dergimizin tavrını «sosyalist hakemlik» sayarlar mı, saymazlar mı bilmeyiz ama, okuyucularımız bilir ki, dergimiz, daha başından beri sosyalist örgütlenme konusunu ciddiye almış ve partisiz devrimcilik tavrını reddetmiştir. Özgürlük Yolu'nun 3. sayısında çıkan «Sosyalist Partileşme Sorunu», yazısı, sosyalist örgütlenmenin ve bu konuda sosyalistlere düşen sorumluluğun önemini vurgulamakta idi. Ama bu işe önem vermek, elbette, körükörüne bir parti anlayışının, «parti olsun da nasıl olursa olsun» tarzında bir düşüncenin benimsendiğini göstermez. İşçi sınıfının partisi, ancak sağlam bir ideolojik yolgöstericilikle oluşabilir, gelişebilir, devrimci görevlerini başarabilir. Bilimsel sosyalist ideolojiyi kendilerine klavuz yapmayanlar, hatalarını görmeyenler veya bile bile hatalardan dönmeyenler, yanlış yollara sapanlar, hiçbir zaman hedefe ulaşamazlar ve toplumu kurtuluşa götüremezler. İdeoloji partinin candamarıdır. Sosyalist birlik ancak ideolojik birlik temeli üzerinde kurulabilir. Bunun dışında oluşturulan birlikler ancak kadroları oportünizme götürür.

TSİP yöneticileri hatalarını eleştirmekten kaçınmıyorlar. Bu güzel birşey. Elbette bu, tek başına bir çözüm getirmez. Ama hata yapıp da hatasını görmek istememek, özeleştiri yapmaktan kaçınmak çok daha kötü birşey. Böyle yapanlar bir adım ileriye gidemezler.

İşçi sınıfının partisini oluşturmakta iddialı olanlar, herşeyden önce sosyalizmin ilkelerine sıkı şekilde sahip çıkmalı, ideolojik tartışmaya, özeleştiriye, ve ideolojik birlik temeli üzerinde kadroların birliğine hazır olmalı, bu yönde çaba göstermelidirler.

Kanımız odur ki ve Türkiye'deki objektif durum da açıkça göstermektedir ki, sosyalist hareketin 1910'lara uzanan geçmişine rağmen, bugün ülkemizde güçlü, merkezi bir sosyalist örgütlenme henüz sağlanabilmiş değildir. Bugün, nicel olarak birhay-

li büyümüş olan sosyalist potansiyel, gür bir kanalda toparlanmış değildir. Bunu açık yüreklilikle kabul etmeli ve üzerinde düşünmeliyiz. Bunun nedenlerine eğilmek istemiyenler, «işte partiyi kurduk, ötekiler de birer sapmadan ibarettir, onlar yalnızca sol kenarda oynuyorlar» diyenler, kendi kendilerini, ve kendileriyle birlikte kitleleri aldatmış olabilirler.. Ve böyleleri, aradan yıllar geçtikten sonra da kendilerini bir kısır döngü içinde, bir arpa boyu yol gitmemiş olarak bulabilirler. Sosyalistler mütevazi olmaya, sosyalist birlik için her türlü çabayı göstermeye açık olmalıdırlar. Birlik çabası gösterilirken, elbette, üzerinde taviz verilemiyecek şeyler de vardır ve bunların başında ideoloji gelir.

Türkiye'de sosyalist partileşme, ya da işçi sınıfının partisinin oluşturulması, bir oluşum süreci içinde bulunuyor. Elbette Parti, bir günde, kısa bir sürede nihayi biçimlenmeye varamaz. Örgüt te diyaliktik değişim, gelişim kurallarına tabidir. En güçlü partiler bile kendilerini yenilemek, değişen şartlara uyum sağlamak durumundadırlar. Ancak Türkiye'de işçi sınıfının partisi, tek merkezi örgüt, tek öncü müfreze henüz bir sorundur ve Türkiye'de işçi sınıfının politik hareketi, böylesine bir oluşum bakımından henüz işin başlangıcındadır. Sosyalist potansiyel güçlü bir kanalda yönlendirilinceye kadar da oluşum dönemine ait bu güçlükler, kararsızlıklar, yanılmalar sürecektir. Bugün yapılacak şey ise, işçi sınıfının ideolojisine kararlı şekilde sahip çıkmak ve ideolojik birlik temeli üzerinde örgütsel birliği sağlamaya çalışmaktır. Bu konuda sosyalist sorumluluk duyanlar, Türkiye işçi sınıfı politik hareketinin doğru bir kanalda toparlanması, sosyalist birliğin sağlanması için, kendilerini klik çekişmelerine, dar grup sürtüşmelerine kaptırmadan çaba harcamak zorundadırlar. Sosyalist partileşme için gösterilen çabalar ne denli önemliyse, bu partileşme adına bazı temel ilkelerin gözardı edilmesine ve yanlışlara karşı mücadele de o kadar önemlidir. Sosyalist harekete gerçekten yararlı olmak isteyenler bu iki hususu birlikte gözönünde bulundurmalıdırlar ve dergimizin tavrı da budur.

Sosyalist hareket, önemli yanlışlar yapanların ve bu yanlışlarıyla birlikte örgütlenmede tekel kurmak isteyenlerin dışında da gelişir; buna kuşku olmasın. Ama sosyalist birliğin olmayışı güçleri de zayıftır. Sosyalist hareketin birliğini isteyenler kendi hatalarını da görmeyi öğrenmeli ve yanlışlarından kurtulmaya bakmalıdırlar.

CHP'nin Tandoğan Mitingi ve «Halklara Özgürlük» Üzerine

Cumhuriyet Halk Partisi'nin 18 Nisan'da Ankara'da düzenlediği miting birçok bakımdan son derece ilginçti. Ancak mitingi ilginç yapan özellikler, kamuoyuna, mitingi görenlerin dışında, gereğince yansımadı. İlerici geçinen basın bile bazı gerçekleri gözlerden saklamak için olan-biteni tersyüz etmekten kaçınmadı.

Tandoğan Mitingi, arka arkaya sıralanan önemli olayların ertesinde düzenlenmişti. Martın son günlerinde ve nisan başında gençliğe yönelen saldırılar ve birbirini izleyen ölümler, 8 nisanda üç gencin öldürülmesi ve pekçoğunun yaralanmasıyla, tepkileri doruğuna çıkardı. Protesto sesleri ülkenin dört bir yanında yükseliyordu. Ankara'da onbinlerin katıldığı cenaze töreninin arkasından, İstanbul Barosu avukatları, olayları protesto için cüppeleriyle yürüdüler. İşte CHP, Tandoğan mitingini, kitlelerde böylesine yoğun bir birikimin varolduğu uygun şartlarda düzenlemişti.

Yine Tandoğan mitingi, demokratik ve sol saflarda CHP'ye karşı eleştirilerin yoğunlaştığı bir dönemde yapılmaktaydı. Gerçekten de CHP, tırmanan faşizm karşısında kendisine düşen muhalefet görevini gereğince yapamamakta; muhalefetini genel başkanın demeçleri ve parlamento çalışmalarıyla sınırlamakta; kitle hareketinin önemini ya kavramamakta ya da kitlelerin haklı tepkilerine sahip çıkmaktan ürkmektedir. CHP'nin bu tutumu, bizzat örgüt içinde sert eleştirilere yol açmaktadır. Nitekim, Tan-

doğan mitinginden bir gün önce toplanan CHP Küçük Kurultayında, delegelerin, il temsilcilerinin genel merkeze sert eleştiriler yönelttikleri basına kadar yansıdı. Küçük kurultayda yapılan eleştiriler, başlıca şu noktalarda toplanmıştır:

1. CHP, ülkedeki faşist tırmanışa karşı gerekli etkin muhalefet görevini yapamamakta, pasif kalmaktadır.

2. CHP, muhalefetini parlamento çalışmalarıyla sınırlamıştır. Kitlelerle yakın ilişki kuramamakta, yığınların sesine kulak vermemektedir.

3. Parti, diğer sol ve demokratik güçlerle diyalog kurmaktan kaçınmakta ve böylece faşizme karşı güçlü bir demokratik cephe oluşturulmasında kendine düşeni yapmamaktadır.

Özellikle Doğu'dan gelen temsilciler, bu bölgede gerici iktidarların kitleler üzerinde yürüttükleri baskılara karşı Partinin sessiz kaldığını söylemişler ve Hakkâri olaylarını örnek göstererek, bu olaylar sırasında CHP'nin, Hakkâri'ye bir gözlemci heyeti gönderdiği halde, kamuoyuna hiçbir açıklama yapılmadığını ve olayların suskunlukla geçiştirildiğini söylemişlerdir.

Küçük kurultayda, eğer partinin tutumu böyle devam ederse, kitlelerin güven ve desteğinin yitirileceği sık sık dile getirilmiştir.

Genel Başkan Ecevit ise, eleştirilere verdiği cevapta bu tür eleştirileri getiren temsilcileri karamsar olmakla suçlamış, Türkiye'de faşizmin gelme şansı olmadığına dair iyimser bir tablo çizmiş ve «demokratik kurumların çalıştığını» söylemiştir. Ecevit, bu iyimserlikten de öte, eleştiri yapan temsilcileri ağır şekilde suçlamış, CHP'nin politikasını, kendi soluna bakıp değiştirmiyeceğini, «en akıllı solun CHP olduğu» tarzındaki eski sözlerini tekrarlamıştır.

CHP Küçük Kurultayından dışarıya sızan bilgiler gösteriyor ki, Ecevit, Türkiye'de olan biteni iyi değerlendirememekte, partisinin içinde bulunduğu durgunluğu aşmak için gereken yolları araştırmamakta ve Parti örgütünden gelen yerinde eleştirileri bile hırçın bir tavırla karşılamaktadır.

Nitekim Tandoğan Mitingi, CHP liderinin ne denli olayların ve kitlelerin gerisinde kaldığını, Ecevit hesabına, çok acı bir şekilde gösterdi. Tandoğan'da toplanmış olan kitleler, Ecevit'in il temsilcileri değildi; bu nedenle de onları susturmak, kurultay delegelerini susturmak kadar kolay olmadı.

Tandoğan alanına, 50 ile 60 bin arasında tahmin edilen büyük bir kitle toplanmıştı. Yığınlar arasında yükselen sayısız pankart ve alanı çınlatan sloganlarla, bu kitlenin gerçekten muhteşem bir görünüşü vardı. Ancak Ecevit'in konuşması bu pankartların ve bu sloganların çok gerisinde kaldı; hattâ yer yer karşısına düştü. DİSK'e yeni katılmış bulunan GENEL-İŞ Sendikası işçilerinin, Kızılay üzerinden Tandoğan'a yürüyüşleri de son derece güzel olmuştu. Ama Ecevit'in konuşması bu işçilerin söylediği sloganların ve taşıdığı pankartların da çok gerisinde kaldı.

Bu nedenle, alana toplanan büyük ve bilinçli kitlelere karşılık, bu miting, CHP ve Ecevit hesabına son derece sönük ve olumsuzluklarla dolu olarak geçti. Diğer mitinglerde Ecevit'e yapılan çapta bir tezahürat görülmedi ve Ecevit konuştukça bu tezahürat azaldı, ortadan kalktı. Ecevit zaman zaman protesto edildi ve yuhalandı.

«AP ile İşbirliği..»

Ecevit, faşizmle ilgili çelişik şeyler söylüyordu. Bir yandan, hükümet faşizmi getirmiştir, derken, diğer yandan, ama demokrasi gitmemiştir, gitmeyecektir, diyordu. Cephe hükümetinin yalnız TRT'yi işgal edebildiğini, bunun dışında «kurumların» çalıştığını söylüyordu.

Evet, bu kurumlar çalışıyordu, ama nasıl?. Saldırılar kimlerin gözleri önünde düzenleniyordu? Kimler göz yumuyorlardı ve yardım ediyorlardı saldırganlara? Kurumlar öyle çalışıyordu ki, cinayet işleyenler değil, saldırıya uğrıyan, yaralanan gençler alınıp işkenceden geçiriliyor ve mahkeme önüne çıkarılıyorlardı.. Faşist ve gerici militanlar, okullarda, fabrikalarda, yönetim mekanizmasında kilit noktalara habire yerleştiriliyorlar ve kurumlar çalışıyordu.. Üniversite hocaları, birkaç istisnanın dışında olayları suskunlukla seyrediyorlar, ya da sıkıyönetim çağrısında bulunuyorlar ve «kurumlar çalışıyor»..

Türkiye'de faşist tırmanma elbette önlenilebilir, çökertilebilir. Ama neden dolayı, bu «kurumların» iyi çalışmasından dolayı mı? Kesinlikle hayır! Faşizm, kitleler içinde geniş taban bulamadığı için; 1930'ların İtalya ve Almanyasında olduğu gibi kitleleri yığınlar halinde sürükliyemediği için. Faşizmi önlemek de yine kitlelerin gücünü faşizme karşı seferber etmekle, faşizmin önünde yığınların demokratik duvarını örmekle mümkündür. Ancak, sayın Ecevit'in bu konuda da, «demokrasiyi ve devleti siz kurtaracaksınız» tarzındaki okşayıcı sözlerine rağmen, kitlelerden bir

beklediği yoktur. Eğer olsaydı, o, bilinçli kitleler karşısında AP ile işbirliğinden o kadar sözetmezdi.

Evet, ne gariptir ki sayın Ecevit, «demokrasiyi kurtarmanın» çaresi olarak, elini yeniden AP'ye uzatma yoluna başvurmaktadır. O, bu güç günlerden çıkmanın yolunu gericilikle, diğer bir deyişle faşizmin kendisiyle, uzlaşmakta buluyor.. Ancak, kitlelerin bu kadar gerisine düşmüş olan Ecevit ve parti yönetimini elde bulunduran diğerleri ne kadar «ilerici»dirler ki?. Bu da üstünde düşünmeye değer.. Nitekim, Ecevit'in, demokrasiyi kurtarmak için AP ile işbirliği yapmaktan yana söylediği sözler, miting alanını dolduran onbinlerin sert, ve herhalde Ecevit tarafından beklenmeyen, geniş tepkisiyle karşılandı. Miting alanı baştanbaşa dalgalandı. Ecevit dakikalarca konuşamadı. Ecevit'e «in aşağı» diye haykıranlar arasında, az önce onu alkışlamış olan çok sayıda işçi vardı. Halkın bir kesimi ise, miting alanını terkederek bu sözleri protesto etti. Ecevit'in, kitleleri teskin etmek için, AP ile işbirliğinde şartlarını sıraladığı, «AP silâhlı siyaset eşkiyasını himaye etmekten elini çektiği takdirde» dediği zaman ise, kitlelerden «Eşkiya AP'dir» sloganları yükseldi.

Açıkça görülüyor ki CHP yöneticileri, faşist tırmanmanın asıl nereden kaynaklandığını, temel gücünü kavramamakta, ya da kavramak istememektedirler. Onlar faşist diye, yalnızca besleme bozkurtları, «ülkücü»leri ve onların başını görmektedirler.

Faşist tırmanmayı AP'ye rağmen ve onun dışında gösterme, AP'yi demokratik sayma ve onu, demokrasiyi kurtarma için işbirliğine davet etme, son derece yanlış bir değerlendirme ve tavırdır. Açıktır ki, bugün faşist tırmanma, en büyük dayanağını AP'de ve onun arkasındaki sermaye çevrelerinde bulmaktadır.

Ecevit, elini AP'ye uzatma yöntemini daha önce de sık sık kullanmış; ancak bu el, her keresinde de reddedilmişti. Anlaşılıyor ki o, bundan da dersler çıkarmamıştır.. Ecevit, «CHP ve AP iki büyük partidir; demokrasinin kurtarılması için bu iki partinin işbirliği yapması; demokrasinin asgari müştereklerinde anlaşması gerekir.» demektedir. Bu yanlıştır, demokrasi düşmanlarıyla işbirliği yapılarak demokrasi kurtarılamaz. Bu sözler, sayın Ecevit'in demokrasi anlayışını da göstermektedir: Demokrasi meydanını CHP ve AP gibi «iki büyük» partiye bırakma.. Ülkemizde, uzun bir zamandan beri yapıldığı gibi böyle bir tahtaravalliye oynama.. Oysa emekçi halk kitlelerinin demokrasi anlayışı artık bu değildir. İki burjuva partisinin oynayacağı tahtaravalli ile ne bu bozuk düzen değişir, ne de emekçi halkın sorunlarına çözümler

bulunabilir. Demokratik mücadele, ancak Amerikan uşağı, emperyalizmin işbirlikçisi, gerici, ırkçı siyasi örgütleri bir yana iterek, etkisiz kılarak, halkın çıkarları doğrultusunda yol alırsa, halkın demokratik iktidarına ulaşılabilirse başarılı bir yol izlemiş olacaktır. Demokratik mücadelenin doğrultusu bu olmalıdır.

Bunu kavramayan, kavramak istemeyen Ecevit ve diğer CHP liderleri, kitlelerin demokratik mücadelesine değil, AP ile işbirliğine güvendikleri için, o gün Tandoğan alanında toplanan onbinlere ters düştüler, çıkmaza girdiler. CHP gibi sosyal-demokratlığa özenen bir parti için bu da kaçınılmazdı. Ancak, tarihî bakımdan kaçınılmaz olan çıkmaz, CHP'nin önüne biraz erken bir tarihte çıktı, ya da çıkmakta..

CHP ve «Halklara Özgürlük»..

Ecevit'in Tandoğan mitinginde kendi başına açtığı talihsizliklerden biri de «halklara özgürlük» sloganına karşı gösterdiği tepki oldu. Sayın Ecevit'in bu slogana karşı allerjisi ötedenberi bilinmektedir. O, bu sloganın yasaklanması için şimdiye kadar da bir hayli çaba göstermiş bulunuyor.

O gün, miting sırasında bu sloganın ortaya çıkması, «ilerici» geçinen basında bile çıkan, tümüyle yalan yansıtmalara karşılık, «üç-beş goşistin» marifeti değildi. Slogan binlerce kişi tarafından atıldı. Başlangıçta atılmasına neden de bizzat Ecevit'in kullandığı terminoloji idi. Çünkü sayın Ecevit, konuşmalarında, 55 yıl önce Büyük Millet Meclisinde kullanılan «Türkiye Halkı teriminden bile geriye düşmekte ve bunu bile bile, ısrarla yapmaktadır.

O gün, atılan «halklara özgürlük» sloganına karşı, miting alanında hiçbir tepki yokken ve olmayacakken, sayın Ecevit son derece öfkelendi, «Türkiye'de tek bir halk vardır,» dedi. Bunun üzerine aynı slogan, bu kez daha geniş kitleler tarafından tekrarlandı. Daha da öfkelenen Ecevit, «Doğu Anadolu'da halka 'Sen Türk müsün?' diyen faşistlerle, burada 'halklara özgürlük' diye bağıran sahte solcular benim gözümde aynıdır. Onları susturmadıkça ben konuşmam,» dedi. Faşistlerle ordaki binlerce devrimciyi bir tutan ve bu sloganın özünü tersyüz eden Ecevit'in bu sözleri, binlerce kişi tarafından yuhlarla karşılandı. Kendi kendisini çıkmaza sokan Ecevit, çaresiz kalınca, sözleri iyice birbirine karıştı ve sonunda başka konulara geçmek zorunda kaldı. Ama az sonra, eline tutuşturulan bir pusula ile yine aynı konuya döndü: «Şimdi bana gelen bir pusulaya göre, halklara özgürlük diye bağıran-

ların arasında bozkurt rozetliler vardır,» diyerek son derece komik, ve kendisinden belkenmeyen bir iddiada bulundu. Ama bu sözler yine binlerce devrimci tarafından yuhalarla ve halklara özgürlük sloganıyla karşılandı.

Cumhuriyet, Milliyet gibi «ilerici» geçinen basında, ertesi gün, olup bitenler ört-bas edilerek gerçekdışı bir şekilde yansıtıldı.

Cumhuriyet Gazetesi, «alanda bulunan bir avuç kişinin 'halklara özgürlük' diye bağırmalarını Ecevit tepkiyle karşıladı,» dedi. Aynı gazeteden Yalçın Doğan ise şöyle yazdı :

> «Halk aydın, Halk biliyor. Alanda toplanan üç-beş goşisti onun için susturuyor. «Halklara özgürlük», «Kürtlere özgürlük» diye bağırmaya yeltenen damlalar selde eriyip gidiyor. Onlar inatçı, «Doğuda Millî Baskıya Son». Halkın sabrı taşıyor. Bir ağacın etrafında kümelenmiş goşistlerin, «burnu kanamadan» alandan uzaklaştırılmasını izliyoruz. Ecevit hemen. Kim bunlar? Akılları başlarına ne zaman gelecek? Daha ne kadar oyuna gelecek, tuzağa düşecekler?»

Milliyet gazetesi ise, olayları, «Ecevit'in konuşmasını, kürsüye çok yakın uzaklıkta toplanan yüz kişilik bir aşırı solcu grup devamlı sabote etmeye uğraşmış, sık sık **'halklara özgürlük'**, **'Doğu'da millî zulme son'** ve **'Kürtlere özgürlük'** diye bağırmışlardır,» diyerek aynı biçimde yansıttı.

Mitingi gözleriyle görüp de ertesi gün gazetelerde bu tür çarpıtmalarla karşılaşanlar, herhalde şaşkınlığa uğramışlardır. Çünkü bu anlatılanların gerçekle en ufak bir ilişkisi yok. Bir kere atılan slogan 'halklara özgürlük» ve «Doğu'da millî zulme son» sloganları idi. Ve bu slogan «bir avuç» ya da «yüz kişilik aşırı solcu bir grup» tarafından değil, sayıları onbini aşan bir devrimci kitle tarafından söylendi. Kitlenin amacı hiçbir zaman Ecevit'in konuşmasını sabote etmek değildi. Kimse miting alanından uzaklaştırılamadı; böyle bir kitleyi kimse oradan uzaklaştıramazdı.

Cumhuriyet ve Milliyet gazetelerinin CHP'ye karşı muhabbeti ve bu slogana karşı allerjisi çok olabilir ama; gerçekleri bu ölçüde çarpıtmak, en azından ciddi bir basın anlayışına uymaz. Kitlelere gerçek dışı bilgiler vermek ne CHP'nin, ne Ecevit'in, ne de demokrasi mücadelesinin yararınadır.

«Halklara Özgürlük» Sloganı Demokratik Bir Slogandır

Bazı çevreler bu slogandan niçin bu kadar tedirgin oluyorlar ve demokrasi şampiyonu geçindikleri halde, bu slogana ambargo koymaya kalkıyorlar?

Sayın Ecevit, «Türkiye'de bir tek halk vardır,» diyor. O zaman ne diye bu slogandan tedirgin oluyor; demek ki bu öneri Türkiye'ye yönelik değil.. Yok eğer, Türkiye'de birden çok halk varsa, ve bu nedenle ona karşı çıkılıyorsa, bu demektir ki sayın Ecevit ve onun gibi düşünenler, halklara özgürlük tanınmasına karşı çıkıyorlar.. Bugünkü ırkçı-şöven baskıların, «millî zulüm»-lerin devamını istiyorlar.

Bazı «demokratik» geçinen çevreler bu sloganın özüne karşı çıkıyorlar ve CHP de bunlardan biridir. Ecevit konuşmasında, «Biz iktidara geldiğimizde, bize karşı ve düşman olanlara dahi özgürlük tanıyacağız,» dedi ve bu sözleri, faşistlerin cinayetlerinden sözettiği bir sırada söyledi. Bu demektir ki sayın Ecevit, bugünkü silâhlı faşizan örgütlere dokunmayı, özgürlük ve demokrasi hatırına, pek düşünmüyor. Faşistlerimiz, «silâh istimal etmemek şartıyla» rahatça örgütlenmelerine ve propagandalarına, sayın Ecevit'in koruyucu kanatları altında devam edebilecekler.. Böyle olacağına da kimsenin kuşkusu olmasın! Ama aynı sayın Ecevit, hem de muhalefetteyken, «halklara özgürlük» sloganı gibi bir söze tahammül gösteremiyor; onu söyleyenleri meydandan kovmaya kalkışıyor, kitleleri onlara karşı kışkırtıyor. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!. Sayın Ecevit acaba iktidar olduğunda onlara nasıl davranacak? Bu kez de polisi mi gönderecek onların üstüne? Onları zindanlara mı koyacak? Bundan da kimsenin kuşkusu olmasın! Eğer iş sayın Ecevit'e kalırsa, aynen böyle yapacaktır. Bunun için de, bazı çok «hassas» ve şöven çevreler ona tam güven duyabilirler, devleti ona emanet edebilirler! Bunun için en küçük bir endişe duymalarına gerek yok!

Zaten sayın Ecevit, getirmeyi vadettiği geniş özgürlük dünyasına bir tek istisna koyuyor; o da faşistlerle filan ilgili değil, «halklara özgürlük» diyenlerle ilgilidir. Görülüyor ki faşistlerimizin bile korkmaları için hiç bir sebep yok..

Sayın Ecevit, halkımıza zulüm uygulayanlarla, «sen Türk müsün?» diyen faşistlerle, halkımız için özgürlük isteyenleri, zulme son verilmesini isteyenleri aynı kefeye koyuyor; hattâ faşistlere söz hakkı tanırken, onlara bunu da tanımıyor. Ne güzel özgürlük anlayışı! Sayın Ecevit, halkımız arkanızdan koşabilir; çünkü siz, bu gidişle ona gerçek mutluluğu vadediyorsunuz...

Halkımız CHP'nin zulmünü çok, ama çok iyi hatırlamaktadır; kırımların, sürgünlerin anıları daha yenidir. Kızıla boyanan toprakların rengi daha tümüyle solmadı ve derelere yığılı insan kemikleri tümüyle toprak olmadı daha.. Ama sayın Ecevit, hal-

kımız gerçekten iyi yüreklidir; hattâ olması gerekenden de fazla iyi yürekli. Bu nedenle halkımız, eski CHP'nin günahlarını ne sizden, ne de Türkiye'nin içinde bulunduğu şu dönemde, faşizme karşı tavır alan, bir ölçüde demokratik niteliği bulunan «yeni CHP»den sormayı düşünüyor. Halkımız, meydanlarda sizi alkışlıyorsa, Batıda olduğu gibi Doğuda da «umudumuz Ecevit» diyorsa, sizden ve partinizden, halktan yana bazı demokratik adımlar atacağınızı, zulmü azaltacağınızı umduğu içindir. Yoksa siz, kitleleri, kendilerine masal kahramanları, şahlar peygamberler arıyan gözü kapalı, uysal, zincirlerine hazır yığınlar mı sanıyorsunuz?.

Halkımız 1976 yılında yaşıyor; dünyada ne olup bittiğini biliyor. O, özgürlüğün nemene bir şey olduğunu da biliyor. Her halkın isteyebileceği en doğal insan haklarını istiyor, isteyecektir. Onu yalancı mamalarla, ninnilerle avutabileceklerini sananlar aldanıyorlar. Onu sopanın gücüyle susturabileceklerini sananlar da kesinlikle yanılıyorlar. Çünkü o sopa, çağımızda artık, dönüp, onu kullananların başında patlamaktadır.

Özgürlüklerini, en doğal, demokratik insan haklarını istemekte ve almakta kararlı olan halkımız; Türkiye'de devrimci ve demokratik mücadelenin bir bütün olduğunun da farkındadır. Türkiye'nin tüm emekçileri kardeştir, çıkarları birdir. Tüm namuslu insanlar aynı safta olacaklardır. Kimse bu safların birliğini bölemiyecektir. Onun içindir ki «halklara özgürlük» sloganı da, «kahrolsun faşizm, kahrolsun emperyalizm» ve öteki demokratik sloganlarla birlikte haykırılmaktadır. Daha şimdiden, Doğudan Batıya, devrimciler, demokratlar tek cephe oluşturmuşlardır ve bu cephe giderek kenetlenecek, güçlenecek, milyonları kucaklıyacaktır.

Bazı çevreler ise, «halklara özgürlük» sloganına, özünde karşı olmamakla birlikte, bu dönemde onu kullanmanın taktik bir hata olduğunu düşünmektedirler. Bu sloganın zamansız olduğu, onun demokratik saflarda sürtüşmeler yaratacağı ve safların birliğini zedeleyeceği görüşündedirler. Bu düşünce de kanımızca yanlıştır.

Gerçekten bu dönemde zamansız olan ve bu nedenle de kullanılmaları hatalı olan; hattâ özünde de yanlış olan sloganlar vardır. Ancak, «halklara özgürlük» ya da «Doğuda millî zulme son» sloganı için söylenemez bu. Eğer Türkiye'de Doğudan Batıya, demokratik güçlerin sıkı birliği oluşturulacaksa, milyonların

üzerindeki ırkçı şöven baskılara, zulme karşı tepkiyi içeren böylesine demokratik şiarlara gerek vardır ve bu uğurda yürütülecek mücadele yalnız lafta kalamaz; pratik hayatta da her adımda ispat edilmelidir.

CHP mitinginde de görüldüğü gibi, slogana kitleler karşı çıkmamışlardır. Tam tersine, sayın Ecevit, başka toplantılarda da yaptığı gibi, kendisi tepki göstermiş ve kitleler üstündeki etkinliğinden yararlanarak onun söylenmesini engellemeye, kitleleri ona karşı kışkırtmaya çalışmıştır. Sayın Ecevit, bunu yaparken, bazı «hassas» çevrelerin güvenini kazanmayı düşünmüş olabilir; ya da gerçekten, özgürlük anlayışı bu konuda, o «hassas» çevrelerle eş olabilir. Ama bizim ölçümüz bu değildir. Devrimcilerin ölçüsü kitlelerin, demokratik yığınların durumu, tepkileri, eğilimleridir. Sayın Ecevit bu konuda da yığınların gerisine düşmüş, kendisini çıkmaza sokmuş ve gereksiz yere hırçınlaşmıştır. Oysa devrimciler, bırakın yığınların gerisinde kalmayı, onlarla dirsek temasını yitirmeden, hareketi bir adım daha ileriye götürmeye çalışırlar.

Öyle sloganlar vardır ki zamansızdırlar. Ama öyle sloganlar da vardır ki harekete yüzbinleri, milyonları kazandırırlar; demokratik saflara yığınları çekerler; demokratik mücadeleye kitlelerin enerjisini, gücünü kazandırırlar. Yanlış sloganlardan kaçınırken zorunlu demokratik sloganları da yasaklamıyalım, onlara ambargo koymayalım.

Geride Kalanlar

O gün Tandoğan meydanında bu sloganı haykıran binlerce devrimci ne yaptıklarını çok iyi biliyorlardı. Onları ne bir «bozkurt yakalı», ne bir ajan-provakatör sürüklüyordu. Ne de herhangi bir küçük burjuva gazeteci, onları goşist diye niteleyebilir. Olayların gerisinde kalanların, toplumdaki devrimci gelişmeyi görüp anlamayanların bu tür suçlamaları ve gerçekleri çarpıtma, gizleme çabaları, kendilerine hiç bir yarar sağlamaz. Devrimciler miting boyunca, Ecevit'in yaptığı büyük hatalara, kışkırtmalara rağmen son derece olgun davrandılar; mitingde sonuna kadar kaldılar, ona güç kattılar ve Anıtkabre tüm kitleyle birlikte yürüdüler. Aslında mitinge egemen olan CHP'nin dışındaki soldu. Birara miting alanını, özellikle Makina-Kimya'nın önünde terkedenler ise, Ecevit'in AP ile işbirliği çağrısına öfkelenen CHP sempatizanları, halktan kişilerdi.

Basında, bu mitingin niteliğini doğru kavrayan ve onu gerçekçi biçimde yansıtan, yazar İlhami Soysal oldu. Soysal, Vatan gazetesinde, «geride kalmak» başlıklı yazısında şöyle yazdı:

«CHPnin Ankara'da düzenlediği gösteri, bir «barış ve özgürlük» toplantısıydı. Muhalefetin faşizme karşı tepkisini ve özgürlük özlemini dile getirmek için düzenlenmişti. Kuşkusuz ki bu fonksiyonunu yerine getirdi. Ama çok daha önemli bir başka saptamaya neden oldu:

Bu toplantı, CHP'nin değilse bile sayın Ecevit'in halktan çok daha gerilerde kaldığını gözler önüne koydu.

Evet, geçen yıllarda «parlamentonun halkın ve gençliğin gerisinde kaldığını» haklı olarak söyleyen sayın Ecevit, Ankara'daki, Tandoğan alanında düzenlenen gösteride görüldü ki, halktan ve gençlikten çok gerilerde kalmış, halkla ve hele gençlikle âdeta ayrı dil konuşur hale gelmiştir. Ecevit'le halkın diyaloğu kapanmıştır.

Tandoğan'daki gösteride saptanan bir gerçek de, Ecevit'i dinlemeye gelmiş, faşizme hayır demeye gelmiş, özgürlük ve barış özlemlerini dile getirmeye gelmiş 10 binlerin kesinlikle bir CHP-AP işbirliğine karşı «HAYIR» demeleri oldu. Sayın Ecevit'in, kürsüde «barış, özgürlük için gerekirse AP ile işbirliği yaparız» sözlerine karşı, alandaki 10 binler dakikalarca dalgalandı: «Olamaz!..»

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit bu olamazlığı oldurabilmek için koşullar sıralarken de halk haykırıyordu: «Olamaz!..» Ecevit belki de hayatının en dağınık, en az ilgi uyandıran, buna karşı sürekli tepkilere uğrayan konuşmasını dün Tandoğan alanında yaptı. Hiç gereği yokken, kendisini dinlemek için gelmiş, solun her türlü kesimlerinden kişilerine karşı, güçbirliğine hazır binlere karşı, yersiz tepkiler gösterdi. Heyecanını frenliyemiyen gençlik gruplarına karşı acemi bir politikacı gibi «Bunları alandan çıkarın» diye CHP'li yöneticilere görevler vermeye kalkıştı. Oysa «Bunlar» dediği binlerdi ve toplumun en dinamik kesimini oluşturuyordu. Tabii kimse kimseyi yerinden oynatmadı ve gösteri bir curcuna havası içinde Ecevit'in kitleyi bir türlü derleyip toparlayıp canlandıramayan sözleri arasında bitti gitti...

CHP'nin niteliğini biliriz elbette. Bazı iyi niyetliler ve şu anda kitlelerin önemli bir kesimi, CHP'ye umut bağlayıp ondan olmayacak şeyler bekleseler bile; CHP ne bozuk düzeni değiştirebilecektir, ne de halkımıza özgürlük getirecektir. Ama CHP'yi de, hiçbir zaman MC partileriyle, faşizm yanlılarıyla aynı kefeye koymadık, koymuyoruz. Faşizme, gericiliğe karşı olan her davranışında CHP'yi destekledik, destekliyeceğiz. Ama CHP'nin yanlışlarıyla da mücadele ediyoruz. Gerçekten devrimci hareket asla CHP'nin kuyruğuna takılmıyacaktır.

Gerçek bir demokrasiye, özgürlüğe ulaşmak, sömürünün son bulması, ancak işçi sınıfının devrimci politikası doğrultusunda bir mücadeleyle başarılabilir. CHP'nin ne olup ne olmadığı kitlelere şimdiden açık-seçik anlatılmalı; emekçi halkın, aydınların uyanık, ve bilinçli kesimleri devrimci saflara kazanılmalıdır. CHP'nin bugün devrimci hareketi küçümseme, onu kendi kuyruğuna takma eğilimleri, sosyalist hareketin gereği gibi örgütlü olmamasından, dağınıklığ,ından ileri geliyor. Sosyalist hareket bugünkü tıkanıklığı, dağınıklığı aşıp güçlü bir politik varlık olarak ortaya çıktığında, kitleleri hızla, kendi öncülüğünde sürükleyebilecektir.

Öyle görülüyor ki sayın Ecevit, kitlelerde kendisine karşı duyulan sevginin nedenlerini gereğince değerlendiremiyor. O, kitlelerin eğilimlerini, özlem ve isteklerini gereği gibi hesaba katmadan, örgütü ve halk yığınlarını arkasından sürükleyebileceğini sanıyor. Oysa kitlelerin ilgisini korumak, onların çıkarlarını somutta temsil edebilmeye, bu çıkarları savunabilmeye bağlıdır. Bunu başaramıyanlar, hızla kazandıkları prestiji, aynı hızla yitirebilirler. Ecevit'in ve diğer CHP yöneticilerinin yapacakları, örgütün ve kitlelerin ses çıkarmadan kendilerini izlemesini istemek değil, örgütün içinden ve kitlelerden gelen sese kulak vermek, gelişen harekete uyum sağlamaktır. CHP'nin kendisine düşen anti-faşist görevi yapabilmesi ve demokrasinin sınırlarını genişletmeye katkıda bulunması da buna bağlıdır.

1 MAYIS (*)

İbrahim GÜZELCE
DİSK Genel Sekreteri

Sevgili Dostlar,

Bazı tarihler, olaylar vardır, unutulmaz. Belki biz görmemişizdir, yaşamamışızdır. Belki de başka bir ülkede doğmuştur. Fakat öylesine derin ve kalıcı etkiler bırakmıştır ki yüzyıllar sonra bile, sanki yaşanmışçasına hatırlanır. Artık, etle kemik gibi varlığımızın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Onu yok etmeye, karalamaya veya saptırmaya çalışmak mümkün değildir. Çünkü, bu gibi olaylar milyonlarca insan tarafından benimsenmiş ve durmadan gelişen, büyüyen maddi bir güç haline gelmiştir. Hele temelinde yatan nedenler, bugün hâlâ daha pek çok ülkede halkların varlığını tehdit ediyorsa bu tarihlerin değeri ve çağdaşlığı bir kez daha artar.

İşte 1 Mayıs tüm emek dünyası için bu tarihlerdendir. Ülkemizde, daha 1925'lerden itibaren burjuvazinin 1 Mayıs'ı «Bahar ve Çiçek Bayramı» olarak ilân etmesi, 1 Mayıs'a kimlerin sahip çıktığını gösterir. Egemen sınıflar bu tarihi bize unutturmak için çok uğraştılar. Sıkıyönetim mahkemeli, coplu, tabancalı, işkenceli, zindanlı baskı ve zulüm mekanizmasını çalıştırdılar. Fakat, artık bayraklaşan, kitlelere ait olan bu günü köf-

---

(*) DİSK'in hazırladığı 1 Mayıs broşürüne İbrahim Güzelce'nin yazdığı önsöz.

teli, ayranlı, çiçekli bir piknik günü haline getiremediler. Onun asıl sahipleri 1 Mayıs'ı yaşattılar, yücelttiler. Sermayenin emrindeki baskı güçleri **«Bütün Dünya İşçileri Birleşin»** sloganını öldüremediler. Her şiddet uygulaması büyüyen kuşkularını açığa vurdu.

Türkiye'de yıllardır yığınsal olarak kutlanamayan 1 Mayıs, 1976 yılında bir anda yüzbinlerin, milyonların elinde, yüreğinde ve kafasında bayraklaşıyor. Alanları dolduran kitleler kendi sınıflarının gücünü, sermayenin güçsüzlüğünü daha iyi kavrıyorlar. 1976'nın 1 Mayıs'ında Türkiye işçi sınıfı, aynı anda, tüm dünya emekçileriyle birlikte haykırıyor. Bu haykırış, emeğin sermayeden kurtuluş mücadelesini dile getiriyor. **Türkiye işçi sınıfı hareketinin uzun geçmişine ve dünya işçi sınıfının kazanımlarına sahip çıkan DİSK, 1 Mayıs 1976'da yeni bir güç ve soluk kazanıyor. Bu soluk, Türkiye işçi sınıfının sendikal birliğini DİSK'te gerçekleştirme soluğudur.**

Her geçen yılla birlikte 1 Mayıs yeni bir anlam ve daha zengin bir içerik kazanıyor. Uluslararası işçi bayramı, ilk olarak 1890'larda kutlanmıştı. O yıldan bugüne dünyamızın çehresi değişti. Daha insancıl oldu. Yeryüzünün üçte biri kapitalizmin sömürüsünden, yoksulluk, baskı ve zulmünden kurtularak, özgürlük kazandı. Bu ülkelerde sermayenin diktatörlüğüne sünger çekildi. 1919'da dünya yüzölçümünün yüzde 72'sini ve dünya nüfusunun yüzde 69'dan fazlasını sömürge ve bağımlı ülkeler oluşturuyordu. Bugün ise, son sömürgelerin yüzölçümü yüzde 4'ten, sömürge nüfusu ise yüzde 1,1'den daha azdır. Son olarak Vietnam, Kamboçya, Laos, Mozambik, Gine, Angola, halkları emperyalist sömürgeciliğe ülkelerinde son vermişlerdir. Ulusal kurtuluştan sonra halklar ekonomik bağımsızlıkları için mücadele vermektedirler. Toplumsal ilerlemeye set çeken engeller birer birer sökülüp atılmakta ve emekçiler ulusal zenginliklerini ellerine geçirmektedirler. İleri derecede gelişmiş kapitalist-emperyalist ülkelerde de örgütlü işçi ve emekçi kitleler sömürü düzeninin buhranına karşı savaşmakla tekelci sermayenin egemenliğini sarsıyorlar.

1976'nın 1 Mayıs'ı sosyalizmden yana değişen böyle bir dünyada kutlanacak. Türkiye işçi sınıfını 1 Mayıs'tan koparmak, emek dünyasından koparmak demektir. Kimsenin gücü yetmez buna.

1 Mayıs grev değildir.

1 Mayıs tüm dünya emekçilerinin uluslararası birlik ve dayanışmalarını gösterdikleri bir gündür.

1 Mayıs, birleştiğinde dünya emekçilerinin yenilmez gücünü burjuvaziye dayattığı ve tüm çalışanlara örnek olduğu bir gündür.

1 Mayıs «Bahar ve Çiçek Bayramı» değildir.

O gün, kırlarda eğlenmeyi, çiçek toplamayı biz burjuvaziye ve sınıf uzlaşmacısı sendikalara, Türk-İş'e bırakıyoruz.

Şubat 1976

I Mayıs

DÜNYA İŞÇİ SINIFININ BİRLİK VE DAYANIŞMA GÜNÜ

1 Mayıs, dünya işçilerinin birliğini, dayanışmasını simgeleyen bir gün. Her yıl 1 Mayısta, dünyanın çeşitli ülkelerinde milyonlarca işçi ve emekçi dev gösterilerle onu kutluyor; işçi sınıfının birliğine kurtuluşa olan inancını gösteriyor.

1 Mayıs, işçi sınıfının, sömürüye, zulme karşı yürüttüğü çetin mücadeleden doğdu ve Amerikan işçi sınıfının, 1874-1887 yılları arasında yaşadığı kanlı olaylardan kaynaklandı.

Sözkonusu yıllar, Batı Avrupa'da ve Amerika'da tekelci kapitalizmin doğduğu dönemdir aynı zamanda. Tekelci aşamaya geçişle kapitalizmin işçi sınıfı üzerindeki sömürüsü de yoğunlaşmıştır. İşçileri daha uzun süre çalıştırmak ve bu sürede daha fazla üretimde bulunmak için yeni yöntemler denenmekte; işçiler üzerindeki baskılar yoğunlaşmakta kapitalistlerin daha çok kâr ihtirası uğrunda ücretler düşürülmektedir. Çalışma saatleri 16, hattâ bazan 20'yi bulurken, çocuklar, kadınlar ağır işlerde çalıştırılmakta ve kendilerine çok düşük ücret ödenmektedir. Para babaları işçilere insan gözüyle değil; bir çeki hayvanı, sağmal bir inek gözüyle bakmaktadırlar. Ve işçiler, haklarını korumak için henüz gereği gibi örgütlü, bilinçli değildirler.

1870'ler Amerika'sında, bir yandan sanayi dev adımlarla büyür ve gökdelenler yükselirken, işçi sınıfının acıları, sefaleti de derinleşiyordu. Kapitalist büyüme, milyonlarca işçinin erken yaşta moral ve fizik bakımdan tüketimi pahasına sağlanıyordu.

1874 yılında, kapitalist tekeller, New York, Şikago, Pensilvanya gibi büyük kentlerde ücretleri düşürmeye karar verdiler. 13 Ocak 1874 günü işçiler, buna karşı New York'ta bir miting düzenlediler. Kapitalistlerin «millî muhafızları» işçilere saldırdılar ve yüzlerce işçi yaralandı. Bundan bir süre sonra Pensilvanya kömür işçileri direnişe geçtiler. Kapitalistler bu eylemi de kanlı şekilde bastırdılar, 10 işçi lideri asıldı. 1877 yılında maden işçilerinin başlattığı direniş kısa sürede birçok yere yayıldı; ancak işçilere karşı yine amansızca davrandılar; bu direniş sırasında da işçiler kurşunlandılar ve 12 kişi öldü.

Burjuvazi bütün bu direnişleri «kanunsuzluk» ve «devlete karşı gelmek» sayıyor; işiçleri anarşi çıkarmakla suçluyordu.

1886 yılında Amerika'da 600.000 kadar işçi genel greve gitti; pekçok işyerinde, fabrikada üretim durdu. İşçiler 8 saatlik işgünü istiyorlardı. Para babaları, işçilerin bu direnişini kırmak için, millî muhafızların yanısıra kiralık katilleri, gangsterleri, sarı sendikaları kullandılar; işçi hareketi içine ajanlar soktular, provakasyonlar yarattılar. Grevci işçilerden 4'ünün öldürülmesi üzerine, 4 mayısta, Highmarket alanında binlerce işçi bir protesto toplantısı yaptı. Kapitalistler ajanları vasıtasıyla olaylar çıkararak bu toplantıya saldırdılar; 4 işçi, 7 polis öldü, pekçok işçi ve polis de yaralandı. Bu olay nedeniyle tutuklanan işçi liderlerinden 4'ü, 11 Kasım 1887'de öldürüldüler.

Amerikan işçilerinin zulme ve sömürüye karşı yürüttükleri bu kanlı direniş, dünyada ve özellikle Avrupa işçi sınıfı saflarında derin yankılar yarattı. İşçiler, bu olaylarla sermayenin çirkin yüzünü ve kendi çıkarlarıyla burjuvazinin çıkarları arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi bir kez daha gördüler. Birinci Enternasyonal, 1889 yılında Paris'te yaptığı toplantıda, 8 saatlik işgünü için 1 Mayıs 1886 günü Amerikan işçilerinin başlattığı genel grevden dolayı, 1 Mayısı, dünya işçilerinin birlik ve dayanışma günü ilan etti. Böylece 8 saatlik işgünü de, önemli mücadele hedefleri arasına alındı.

Dünya işçileri ilk 1 Mayıs bayramını 1890 yılında kutladılar. O günden buyana da, her yıl bu günde, dünyanın pek çok ülkesinde, sayıları giderek artan milyonlarca insan, bu günü kutlamakta; alanlar, işçi sınıfının birlik ve dayanışmasını, kurtuluşa olan inancını dile getiren dövizlerle, sloganlarla, marşlarla, dolup taşmakta, çınlamaktadır. O günden buyana, dünyamızda çok şeyler değişti. Daha şimdiden kapitalizmin sömürü ve zulmüne dün-

yamızın üçte birinde son verilmiştir. Geriye kalan ülkelerde ise işçi sınıfının ve ezilen halkların özgürlük, demokrasi, barış ve sosyalizm uğrundaki mücadeleleri devam ediyor.

Ülkemizde 1 Mayıs

Ülkemizde 1 Mayıs'ın işçilerin birlik ve dayanışma günü olarak kutlanması, işçi sınıfımız o dönemde sayıca az ve zayıf olmasına rağmen, Cumhuriyet'in kuruluşundan önceki yıllara kadar uzanmaktadır. Kurtuluş savaşı sırasında bile, işçiler kitlesel olarak bugünü kutlamışlardır. Ancak burjuvazi, 1925 yılında bu günü «bahar ve çiçek bayramı» ilân ederek işçi sınıfı günü olarak kutlanmasını engelledi. O günden bu yana da ülkemizde 1 Mayısa karşı, daha doğrusu onun işçi bayramı olarak kutlanmasına karşı, sert tedbirler getirildi. Günümüze kadar sürdürülen bu baskı döneminde, işçilerin kitlesel olarak onu kutlamaları engellendi.

Son yıllarda, ülkemizde işçi sınıfı hareketinin sayıca ve nitelikçe gösterdiği büyük gelişme karşısında, 1 mayısın işçilerce kutlanmasına karşı tedbir almak için, burjuvazi, sarı TÜRK-İŞ yöneticileriyle elele vererek 24 Temmuzu «İşçi Bayramı» ilan etti. Ancak bu tür oyunlar para etmedi, kimse de 24 Temmuzu işçi bayramı olarak ciddiye almadı.

İlk kez geçen yıl, 1 Mayısta, İstanbul'da, bazı küçük çapta toplantılar düzenlendi. Bu yıl ise, işçi sınıfımız, 1 Mayısı büyük çapta ve kitlesel olarak kutlamak için hazırlanmaktadır. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), bu yıl, 1 Mayısın büyük törenlerle kutlanması için ciddi çalışmalar yapmaktadır. Yazımız daha önce baskıya verileceği için, bu törenlerle ilgili bilgiyi ancak önümüzdeki sayıda vermek mümkün olacaktır.

İstanbul'la sınırlı da olsa, ülkemizde ilk kez geniş emekçi kitlelerle yapılacak olan bu törenlerin anlamı büyüktür. Bu, elli yıl boyunca işçi sınıfımız üzerinde yaratılan karanlığın, baskının bir başka yerinden yırtılması ve ileriye doğru bir adım olacaktır. DİSK'in, bu önemli adımın atılmasında omuzladığı girişim onur verici bir davranıştır ve bu girişim, elbette tüm sosyalistler, ilericiler, demokratlar tarafından desteklenecektir.

Ülkemizde bu yıl 1 Mayısın, geniş emekçi kitlelerin katkısıyla, neden sonra ilk kez kutlanışı, üstelik de faşizm tehditlerinin varolduğu bir dönemde yapılmaktadır ve bu bakımdan da girişimin anlamı büyüktür. Bu, aynı zamanda, gerici burjuvazinin

tüm baskı özlemlerine, çabalarına rağmen; ülkemizde devrimci mücadelenin vardığı ileri aşamayı göstermektedir. Gerçekten de baskı düzenini sürdürme ve hatta daha da ağır baskı ortamına varma özlemleri gericilerimizir kursaklarında kalacaktır. Kitlelerdeki devrimci birikimin ve kurtuluş özlemlerinin bugün vardığı aşamada, onların tarihin çarkını durdurma ve geriye çevirme çabaları boşunadır. Zafer emekçi kitlelerin, demokrasi, özgürlük taraftarlarının olacaktır. İlerici halk yığınları, gerici egemen sınıfların, emperyalistlerin ve yerli uşaklarının kurdukları tüm engelleri, tuzakları aşıp geçeceklerdir.

1 Mayısta, beş kıtada, dünyanın yüzlerce ülkesinde caddeleri, alanları dolduran işçilerin, emekçilerin ayak sesleri ve onların haykırdıkları marşlar, sloganlar, tüm dünya işçilerinin birliğini gösteriyor. Dilleri, renkleri, cinsleri ne olursa olsun, onların kaderleri birdir, çıkarları ortaktır. Çeşitli ülkeler burjuvalarının, gericilerinin, onların arasına suni duvarlar koymaları, onları biribirinden ayırma çabaları boşunadır.

İşçi sınıfı, 1 Mayıslarda devrimci sesini yükseltirken, çağımızın başlıca devrimci sınıfı olarak gücünü ve dayanışmasını ortaya koyarken, insanlığa sömürüsüz ve baskısız bir toplum vadediyor. Ve böylece onun bayramı, aynı zamanda tüm sömürülenlerin, ezilen halkların, milli zulüm görenlerin de bayramı oluyor. 1 Mayıs, bu anlamda tüm ilerici insanlığın birlik ve dayanışma gününe dönüşüyor.

YAŞASIN TÜM DÜNYA İŞÇİLERİNİN VE EZİLEN HALKLARIN BİRLİĞİ!

1 MAYIS TÜM EMEKÇİ HALKIMIZA KUTLU OLSUN!

İlerici Gençliğin Yayın Organı

P.K. 914 Sirkeci-İstanbul

MEM Û ZÎN'DE DÜNYA GÖRÜŞÜ

E. ZOZAN

Mem û Zîn bir Kürt destanıdır. Her destan gibi, bin yılların içinden akıp gelmiş.. Halk pınarından içtiği şarapla esinlenen ünlü Kürt ozanı Ehmedê Xanî'nin engin dehasıyla süslenerek 1695 lerde yazıya dökülmüş. Böylece yeni bir yaşama, yazılı edebiyat dünyasına katılarak ulaşmış günümüze.

Xanî'nin özgeçmişi hakkında ayrıntılı bilgimiz yok. Yalnız Hakkari'nin Xân köyünde doğduğunu, on yedinci yüzyılda yaşadığını, henüz on dört yaşındayken yazmaya başladığını, Nûbara Biçûkan (Küçüklerin Turfandası) ve Eqîda İmanê (İnanç Yolu) adlarında iki manzum eser daha yazmış olduğunu biliyoruz. Bunlardan ilki Arapça-Kürtçe bir sözlük, ikincisi de dar hacimli bir eserdir.

Ehmedê Xanî, Mem û Zîn'i Kürt halkı arasında söylenegelen Memê Alan destanından yararlanarak yazmıştır. Bu, halk arasında düz anlatımlı aralıklarla dile getirilen, karşılıklı söylenmiş ezgilerden oluşan sözlü edebiyat türlerindendir. Tüm sözlü edebiyat türlerinde olduğu gibi, öykünün çatısı aynı kalmakla birlikte yöreler arasında anlatım ve söyleyiş farkları gösterir. Halkın kendi duyarlığının bir ürünü olan destanlar yazılı hale

gelinceye kadar binbir zenginlikte özgün motiflerle süslenerek biçim ve içerik kazanırlar. Destanların yüceliği ve toplumsal özelliği buradan kaynaklanmaktadır.

Bir Homeros'u, bir Şekspir'i,, bir Ehmedê Xânî'yi ölümsüzleştiren özellik, tarihin derinliklerinden süzülüp gelen halk duyarlığını yaşadıkları dönemlerin toplumsal, siyasal ve kültürel değerleriyle içiçe yoğurup özgün bir öz ve biçim bileşimi ortaya koymalarında aranmalıdır.

Xânî'nin destan yazma tutkusu sadece 'sanat yapmak'tan ileri gelmiyor. O yaşadığı dönemde, halkının içinde bulunduğu bağımlılık koşullarına, kötülüklere ve ezilmişliğe de tepki gösteriyor. Bir bakıma, O'nu Mem û Zîn'i yazmaya iten başlıca neden budur. Bu amacını şu sözlerle dile getiriyor :

«Sazê dılê kul bı zêr û bem bıt
Sazendeyê ışqê Zîn û Mem bıt»

«Gönüldeki derdin şehrini kılayım efsana
Zin ve Memo'yu ederek bahane»

Destan ozanları, toplumdan kopuk ülküsüz kişiler değil; aksine, toplumun ve insanlığın mutluluğunu gölgeleyen kişi ve güçlere, yöneticilere ve kötü gidişe karşı-duran insanlardır. Bu başkaldırı, eserlerinin tümünde görülür. Xânî'nin bu tutkusu, Mem û Zîn'in çeşitli bölümlerinde ustalıkla işlenmiştir.

Xânî'nin Ülküsü :

Xânî, «Zin ve Memo'yu ederek bahane» neyi, hangi amacını anlatmak ister? Mem û Zîn'in DERDÊ ME (Derdimiz) ve SEBEBÊ NIVÎSÎNA PIRTÛKÊ BI ZARÊ KURDÎ (Kitabın Kürtçe Yazılış Sebebi) bölümleri bu soruyu yeterince aydınlatmaktadır.

Xânî, DERDÊ ME (Derdimiz) bölümünde, halkının bağımlılıktan kurtulmak isteğini, kurtuluşa ve öndere duyulan gereksinmeyi dilegetirir. özgür olmayan bir halkın ne dertleri deva bulur, ne de kültürel değerleri değer bulur. Altın ve gümüş, sikkeyle basılmadıkça değer kazanamazlar. O'na göre. Sikke basmak da bağımsızlığa ulaşmakla olanaklıdır. Bu, ortada yoksa Xânî kim için yazacaktır? Bilimi ve Xânî'nin şiirini kim değerlendirecektir?

«Şûre hunera me bête danîn
Qedra qelema me bête zanîn»

Derdê me bı bînıtın îlacê
Ilmê me bı bînıtın rewacê?

Ger dê hebûya me serfırazek
Sahıbkeremek suxennuwazek,

Neqdê mı dı bû bı sikke meskûk
Ne'dma wehe bê rewac û meskûk

— Her çendi ku xalıs û temizın
Neqdern-ı bı sîkkeyê ezîzın»

Türkçesi :

«Kılıcı ortaya konsun gücümüzün,
Bilinsin kadri kalemimizin

Derdimiz deva bulsun
İlmimiz revaca girsin?

Olsaydı eğer bir başıyükseğimiz
İyilik sahibi bir şiir isteyenimiz

Bizim de külçemiz sikkeyle basılır
Bu denli revaçsız ve şüpheli kalmazdı

— Ne kadar safi ve yüksek olsalar da,
Altın ve gümüş sikkeyle değer kazanırlar»

Xânî, halkının mertlik ve yiğitlik gibi erdemlerini bilir ve şairliğinin bütün inceliğiyle dile getirir. Bütün bunlara rağmen bağımlılıktan ve boynubüküklükten neden kurtulamadıklarına şaşar. Bunun yanında, yaşadığı dönemin koşullarına göre kurtuluşun yollarını da göstermekten geri kalmaz :

«Herçi bırê şûrê destê hîmmet
Zept kır jı xwera bı mêrî dewlet

Lewra ku cîhan wekî erûse
Wê hukmê dı destê şûrê rûse»

Türkçesi :

«Her kim ki himmet elini kılıca götürdüyse
Kendisi için devleti zaptetti erkekçe

Çünkü dünya bir gelin gibidir
Keskin kılıcın elindedir onun hükmü de»

Xânî, halkının Zaloğlu Rüstem gibi yiğitler yetiştirmesine rağmen boyunduruktan bir türlü kurtulamayışını birlikten, dayanışmadan yoksun oluşuna bağlar. Bir ozanın, halkının sorunlarına sahip çıkması ve onun kurtuluşu için sanatını silah yapması yönünden Ehmedê Xânî eşsiz bir örnektir. Onun yaşadığı yüzyılda 'Beyler'in sofralarında eletek oğuşturan ve türlü dalkavukluklar yapan şairlerin bolluğu gözönünde bulundurulursa, bu yargımızda ne denli haklı olduğumuz görülecektir.

Xânî'nin ülküsünü daha yakından görebilmek için, Mem û Zin'i neden Kürtçe yazdığının nedenlerine bakmak gerekir. Çünkü o'nun yaşadığı yüzyılda şairler ve bilginler eserlerini Arapça ya da Farsça yazarlardı. Hem de bir takım maddi çıkarlar karşılığında.. Bu yâran takımının bilimi ve şiiri çıkar için yapmalarından Xânî yakınır. Ve ulusal duygusunun buyruğuna uyarak eserlerini Kürtçe yazar. Bu amacını şu dizelerle (mısra) dilegetirir :

«Da xelq-ı ne bêjıtın ku: Ekrad
Bê ma'rifetın, bê esl û bınyad

Enwaê milel xwedan kıtêbın
Kurmanc-ı tenê dı bê hesêbın»

Türkçesi :

«Ki el demesin 'Kürtler,
İrfansız, asılsız ve temelsizdirler.

Çeşitli milletler kitap sahibidir,
Sadece Kürtler nasipsizdirler'»

Xânî'nin sanatı ve sanat anlayışı, ulusal duygusunun bir yansımasıdır. Gerçek ozanlar halkının acısını sadece paylaşanlar değil onu tüm yüreğiyle yaşayan ve eyleme koyanlardır. 17. yüzyılda bir düşünürün, bir şairin bu duyguyu taşıması ve hiç bir çıkar gütmeden eyleme koyması oldukça ileri bir niteliktir. Mem û Zîn'in işlenişine kurgusuna ve değinişlerine bakıldığı zaman Ehmedê Xânî'nin bilgece bir kişiliğe sahip olduğu görülür. Derin dini ve tarihi bilgisi yanında Yunan felsefesini ve astronomi ile ilgili eserler okuduğu da anlaşılmaktadır. Yer yer Eflatun'dan bahsetmesi, evreni oluşturan «dört nesne»ye değinmesi ve yıldızlara ilişkin benzetmeler yapması bunu kanıtlamaktadır.

Mem û Zîn'in her dizesi bir anlam ve imaj örgüsüdür. Memo ve Zîn'in aşkını, öykünün olay düğümlerini, toplumsal motifleri bu incelikle işleyen ozana az rastlanır. Xânî, halkının geçmişinden gelen bu öyküyü kendi ulusal duygusu ve sanatçı ustalığıyla bütünleştirerek destan türünün doruğuna ulaşır.

Xânî, yaşamı boyunca, yöneticilere dalkavukluk yapmamış, hatta destanda yer yer onları eleştirmiş ya da hicvetmiştir Mem û Zîn'in toplumsal örgüsü incelendiğinde bu özellik açıkça görülür.

Mem û Zîn'de Toplumsal Örgü :

Destanlar, halkın ortak (kollektif) duyarlığının ürünleridir. Bu oluşumun başlangıçlarını sayılarla belirtmeye olanak yoktur. Başka bir anlatımla, toplumun toplumsal, siyasal ve kültürel birikimlerini uzun süreçte yoğurup biçimleyen edebiyat türleridir. Halkın öz malı oldukları için, yazılı hale gelmeden çok önceleri de anlatıla gelmiştir. Ne zaman ki bir ozan tarafından kaleme alınmışlar ondan sonra değişmez bir çerçeve kazanmışlardır. Bir bakıma oluşum süreçleri sona ermiş böylece. Bu yargı, artık halk arasında konuşulup söylenmedikleri anlamına gelmez.

Destan ozanları, eskiden beri söylenegelen bu sözlü edebiyat ürünlerini derlemekle kalmazlar; yaşadıkları dönemin toplumsal, siyasal ve kültürel değerleriyle yoğurarak kendi görüşlerini de katarlar. O nedenle destanlar, yazılı hale geldikleri yüzyılın çeşitli çizgilerini içlerinde taşırlar. Bu yönleriyle, birer sanat eseri oldukları kadar, tarihsel belge niteliğindedirler.

Mem û Zîn'i ksaca özetleyelim. Bu, konunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

«Botan Beyi'nin Sıti ve Zin adlarında iki kızkardeşi vardı. Güzellikte üstlerine yoktu. Öteyandan, babaları sarayda çalışan Memo ve Tacdin adlarında iki genç de Beyin hizmetindeydiler. Bir Nevruz Bayramında, Botan Beyi geleneğe uyarak bütün gençlerin gezip eğlenmelerini buyurdu.

Sıti ve Zin güzel bir bahçede gezinirlerken Memo ve Tacdin'le karşılaştılar. Sıti, Tacdin'e; Zin'de Memo'ya gönül verdiler.

Memo ve Tacdin iki kardeşten çok daha fazla severlerdi birbirlerini. Halkın araya girmesiyle, Sıti ve Tacdin kırk gün ve gece süren düğünden sonra erdiler muratlarına. Ama Memo için bu olmadı.

Beyin, Bekir adında, ortalığı karıştırmaktan zevk alan fesat mı fesat bir kapıcısı vardı. Kısa bir söylevden sonra, Botan Beyi'ni Memo'ya düşman etti. Bey, Bekir'in gösterdiği yoldan yürüyerek bir bahaneyle Memo'yu zındana tıktı.

Memo ve Zin aşk ateşiyle yanıp tutuşarak için için eridiler. Muratlarına ermeden, önce Memo sonra Zin öldüler. Bunun üzerine Tacdin, Bekir'i ikiye bölerek öldürdü.

Memo ve Zin, yanyana kazılmış mezarlara gömüldüler. Zin'in vasiyetine uyarak Bekir'i de onların ayaklarının alt kısmına gömdüler.

Sonra, Zin'in ve Memo'nun mezarlarından birbirine koşut iki düzgün mü düzgün çam yöneldi göklere. Bekir'in mezarından da dikenli bir ardıç yükselerek girdi iki çamın arasına.»

Mem û Zin'de, yöneten-yönetilen ilişkileri üzerinde durmaya değer. Botan Beyi, erken kanan fakat sonderece alçakgönüllü bir kişiliğe sahiptir. Örneğin; kızkardeşi Sıti ile Tacdin'in birleştirilmeleri için aracı olan halktan kimselere dostça davranır. Kırk gün ve gece süren düğün hazırlıklarına katılır ve halkla birlikte yiyip eğlenir.

Bey'in böylesi belki de hiç görülmemiştir. Ama halk ve Xânî böyle bir yöneticileri olsun istemişler. Halkını horgörmeyen, onların sofrasına oturabilen biri...

Yöneticilerin türleri hakkın da Xânî şöyle konuşur :

«Mîrın hene aqılın, ezizın
Lê sadedılın, dı bê temizın

> **Ew sade jı bılh û natemamî**
> **Dıl nadıne menşea kelamî»**

Türkçesi :

«Bazı beyler vardır ki akıllı ve azizdirler,
Fakat saf kalplidir ve işleri ayırdedemezler.

> Onlar sadece ahmaklıklarından ve eksikliklerinden
> Sözün menşeine gönül vermezler.»

Beylerin bu türlüsü, doğruyu yanlıştan, iyiyi kötüden ayırma yeteneğine sahip olmayanlardır. Bunlar, kolayca kandırılabilirler. Zaten yanlarına aldıkları kişiler de ikiyüzlü ve yalancı kimselerdir.

Yukarıya aldığımız dizeler; Botan Beyi'nin, kapıcısı Bekir tarafından kolaylıkla kandırılıp Memo'nun aleyhine çevrilmesiyle ilgili yorum niteliğindedir. Destanda, bu kandırma sahnesi oldukça zayıf işlenmiştir. Xânî, beylerin ikiyüzlü ve fesat kimseler tarafından daima kandırılabildikleri için kuşbeyinli olduklarını vurgulamak istemiştir.

Xânî, iyi beylerin özelliklerini belirtirken «şefkat ve siyaset» sahibi olmaları yanında, çevrelerine aldıkları insanları uzun süre denediklerini de söyler. Anlaşılan, halk beyden çektiği kadar beyin çevresinde çöreklenen kimselerden de acı çekmiştir.

Mem û Zîn'de mistik dinsel görüşün yanısıra Zerdüşt dinine ait motifler de işlenmiştir. Örneğin, aşıkların «mum»larla konuşmaları.. Mumlar, aşıkların kutsal dert ortakları durumundadır. Xânî yer yer Zerdüşti olduklarını belirtir.

Mem û Zîn'de Zı'ların (Karşıtların) Konumu :

Daha baştan beri aşıkların arasını bozmak ve Botan Beyi'nin öfkesini kabartmak isteyenler olmuştu. Bunlardan biri, Zîn ve Sıtî'nin Dadısı, diğeri de Bekir'di. Bunlar, evrendeki fitne ve fesadın sembolü; iyinin, güzelin düşmanları durumundaydılar. Nitekim, Memo ve Zîn öldükten sonra Cennetdeki bir köşkün sahipleri olmuşlar, Bekir de yine kapıcıları... Oysa Bekir, sevgilileri mahvetmek için elinden gelen her şeyi yapmıştı. Ama aynı görevini, mezardan başlayarak Cennete kadar aksatmadan sürdürmesi nedendi? Öldürülen Bekir'in nereye gömülmesi gerektiği konusunda Zîn şu şöylevi verir :

«Ey şah û wezîrê îzz-û temkîn

Ez hêvî dı kım ne kın inadê
Der heqqê vî menbeê fesadê

Lewra ku xwedanê îns û canan
Wî xalıqê erd û asîmanan

Roja ewi hubbê da hebîban
Hıngê ewî buxzê da reqîban

Gul hıfz-ı dı bın bı nûkê xaran
Gencîne xwedan dı bın bı maran»

Türkçesi :

«Ey izz ve temkinli şah ve vezir!

Rica ediyorum inadetmeyesiniz,
Bu fesat kaynağı hakkında

Çünkü insanlar ve cinlerin Allahı
Yerlerin ve göklerin yaratıcısı

Sevgiyi sevgililere verdiğin gün
O zaman buğzu da rakiblere verdi.

Güler dikenlerin gagasıyla korunur
Hazineler de yılanlarla beslenir.»

Destanın gerek bu bölümünde gerekse diğer bölümlerinde iyi ve kötü doğru ve yanlış, güzel ve çirkin, kısaca olumlu ve olumsuz herşeyin yanyana bulunduğu görülür. Destanın örgüsüne bakıldığı zaman karşıtların hiçbiri gereksiz değildir. Hatta, kötülüklerin sembolü olan Bekir'in bir «şehit» olduğunu duyarız Zîn'in ağzından. Çünkü evren bu çelişkiler üstüne kurulmuştur. Her unsur kendi görevini yapmaktadır. Ancak, zıtların bu tür konumu maddeci diyalektik anlayışından uzak olup, eski destanların ve Önasya hikâyelerinin çoğunda olduğu gibi mistiktir. İyiler sonuna kadar iyi, kötüler de kötüdür. Rolleri bir bakıma alınlarına yazılmıştır onların. Çünkü, «insanların ve cinlerin Allahı» böyle olsun istemiştir..

Bu yazı, bir eleştiri olmaktan çok, kısa bir inceleme olarak değerlendirilmelidir. Mem û Zîn'le ilgili daha ayrıntılı incelemeler yapılmalıdır. Kürt edebiyatının bu anıt eseri her yönüyle tanıtılmaya değer.

Not : Bu yazının hazırlanmasında, M.E. Bozarslan'ın Mem û Zîn çevirisinden yararlanıldı.

Feqiyê Teyran

M. Tayfun

Feqiyê Teyran, Ortadoğu tarihinde önemli tarihsel dönemeçlerden birine rastlıyan yıllarda doğdu. Bir yandan bu bölgeye Haçlı Saldırılarının arttığı, diğer yandan Arap halifelerinin güçlerinin azaldığı bir dönem. Haçlı saldırılarından, özellikle Avrupalı tüccarlar büyük kârlar sağlıyor ve bu kıtada ticaret burjuvazisi giderek gelişiyordu. Bu tatlı kârlar, yayılmacılığı, Ortaoğu Hristiyan seferlerini kışkırtıyor ve onlar bu bölgede yerleşmek için ruhani misyonerlerden de büyük çapta yararlanıyorlardı.

Bu dönemde, Ortadoğu'da Eyyübi Kürt hanedanının önem kazandığını görüyoruz. Selahattini Eyyubî'nin liderliğinde oluşturulan Eyyübi Devleti, Haçlı saldırılarına başarıyla karşı koydu. Ancak, özellikle Eyyübi devletinin zayıfladığı ve parçalandığı dönemde Kürt beylikleri arasında da sürekli sürtüşmeler, çarpışmalar oluyordu. Bu çatışmalardan en fazla zarar gören, acı çeken ise geniş halk yığınları idi. Halk, hem savaştan çalışmaya fırsat bulamıyor, hem de kazandığını çarpışmalarda yitiriyordu. Köylüler beylerin zorlu boyunduruğu altında idiler. Feqiyê Teyran bu durumlara tanıklık ediyordu. Gördüğüne kayıtsız kalacak bir ozan değildi o. Bu nedenle yazdıklarının çoğu yoksulların, çalışanların durumunu yansıtıyor; beyleri, ağaları, zenginleri ise yeriyor. Bir şiirinde şöyle diyor :

Ez dengbêjım hatım vıra,
Heta hebın dengê mira,
Ez ê bınıvisım ser kaxeta
Ne dıçım dêra, ne mızgefta.

Türkçesi :

Bir türkücüyüm ben, buraya geldim,
Beylerin sesi varoluncaya dek
Yazarım ak kâğıt üstüne,
Ne kiliseye giderim ne camiye.

Bir başka şiirinde :

Şıxulê zordestê mira,
Xırabe halê feqira,
Kes guh nade jar û sefila.

Türkçesi :

Zorba beylerin elinden
Biz yoksulların hali duman,
Zayıflara-sefillere aldıran yok.

Feqi Teyran'ın altıyüz yıl önce söyledikleri bugün de Kürt halkının dilindedir. Onlar, halka malolmuştur. Öyle ki, yazılı olarak ele geçmeyen şiirlerini halkın ağzından derlemek, toplamak mümkün. Toplantılarda (Cıvat'larda) «dengbêjler», onun beyitlerini ezbere okurlar. Feqi'nin şiirleri, ilk kez Sovyetler Birliği'nde, bir divan şeklinde toplanmıştır. Halkın, Feqi'nin şiirlerini yüzyıllar boyu söyleyip yaşatmasına şaşmamak gerekir. O, çoğu ozanların yaptığı gibi bir divan yazıp beylere sunmamış, halkın dilinde olmayı buna yeğlemiştir. Emekçiler için, «Evê her dem werın bira mın» (Onlar hep aklıma gelsinler), diyor. O, yoksulların çektiklerini görüyor, ama yılgınlığa kapılmıyordu; onların kurtuluşuna olan umudunu yitirmiyordu.

Bir bakıma onu, lirik bir ozan da sayabiliriz.

«Dota Gurcan» adlı eserinde, ozan, ustalığını göstermekle kalmamış, başka halklara karşı hümanist bir anlayışla, Gürcü toplumundan sevgi dolu bir dille sözetmiştir.

«Şêxê Senhanıyan» adlı ünlü eserinde ise, açık maddeci bir anlayış getirmiştir. Bu eserinde, bir kısım tutucu geleneklere karşı çıkmış; örneğin, olayın kahramanı şeyhin, sevgilisine kavuşa-

bilmek için domuz otlatmasını —İslâm inançlarına aykırı düşmesine rağmen— olağan göstermiştir..

Feqiyê Teyran, 1302 yılında, Çölemerik'in Miks köyünde doğdu. Aleksander Jaba, Feqiyê Teyran'la ilgili olarak şöyle yazıyor:

«Feqiyê Teyran, önde gelen üç Kürt ozanından biridir. Asıl adı Mıhemed'dir. 1302'de doğmuştur. Ailesi Çölemerik'in Miks köyündendir. Yazdıklarından «Çiroka Şêxê Senhanıyan - Senhanıyan Şeyhi'nin Hikâyesi», «Qıseya Bersıya - Bersıya Hikâyesi», «Qewle Hespê Reş - Siyah Atın Dedikleri» adlı eserler ölçüyle, yani vezinle yazılmışlardır. Mahlası Mim û Hay olup 75 yaşlarında, 1377'de, kendi köyünde ölmüştür.»

Feqi ile ilgili olarak, Dr. Kâmuran Bedirhan ise şöyle diyor: «Acaba kimdi Feqiyê Teyran?.. Asıl adı neydi? Çünkü Feqiyê Teyran onun lakabıdır. 'Çiroka Şêxê Senhanıyan - Senhanıyan Şeyhinin Hikâyesi' nin sonunda Arapça şu sözler vardır: «Senhaniyan Şeyhinin kasidesini Mir Mıhemed yazdı, tamamladı. Mir Mıhemed, Feqiyê Teyran adıyla tanınmıştır.' Bu açıklamaya göre Feqiyê Teyran Mir (Bey)'dir. Nerenin beyi? Olaki Miks'in beyidir.»

Dr. Kâmuran Bedirhan'ın, Feqiyê Teyran'ın bey olduğuna dair yorumunu kanıtlamak güçtür. Çünkü ozan, şiirlerinde beylere ve onların zulmüne çokça karşı çıkmaktadır. Özellikle o dönemde, kendisi de bey olan bir kişinin bunu yapmasının kolay olmadığı açıktır. Feqi Teyran'la ilgili karanlık noktalar, ilerde, araştırmalarla daha da açığa kavuşacaktır.

Feqi'nin «Şêxê Senhanıyan» adlı eseri son yıllarda İsveç'te basılmıştır. Sovyet kütüphanelerinde, yukardaki eserlerinden başka, «Hevalê Sısêban» ve «Beytên Feqiyê Teyran Yên Bı Avê Re Peyivine» adlı eserleri de vardır. Ozanın «Mıhacir» adlı şiiri ünlüdür:

MIHACİR

Ez dengbêjım hatım vıra,
Heta hebın dengê mira,
Ez ê bınıvisım ser kaxeta,
Ne dıçım dêra ne mızgefta.

Çolê bıminım ez bê cıl,
Ez ê bıkım hewar û gazi,
Çıqas bıminım hêsir û tazi,
Dıl ji halê wan dılerızi.

Qeder ê bê rojek dıyar,
Ê be gotınê navê mın ê jar,
Metha bıdın car bı car,
Lawê bêjın bı kıtêb û zar.

Ê derbazbın rojên xefûr,
Ê bên rojên qenc ên kıbir,
Xwe re bıkın ra û tevdir,
Hêsir nebın ber zulma mir.

Gul ê rabın bıhar bıhar,
Mêrg ê şinbın mina hercar,
Avên kanıya bızên zelal,
Ê tunebe feqiyê dılsar.

Lê ez dıçım xortên cahıl!
Hezbıkın! Gerek ê şerbıkın tımê,
Hezbıkın hûn ji, jın, zaro û ahıl
Pêşiya mira, pêşiya zulmê.

GÖÇMEN

Bir türkücüyüm ben, buraya geldim,
Beylerin sesi varoluncaya dek
Yazarım ak kâğıt üstüne,
Ne kiliseye giderim, ne camiye.

Çölde çırçıplak kalsam,
İnleyip bağırırım.
Ne denli yoksul ve tutsak olsam
Gönlüm onlar için titrer.

Kader elbet bir gün güler,
Söylenir benim de zavallı adım,
Bazı bazı övgüler düzülecek,
Çocuklar okuyup yazarak söyleyecek.

Acılı günler geçecek,
Gelecek onurlu, güzel günler.
Kendi bildikleri gibi yapıp
Bey zulmünden, kölelikten uzak..

Güller olacak hep baharda gibi.
Ve çayırlar hep yemyeşil,
Kaynakların suyu doğurgan, berrak..
Olmayacak kederli bir feqi.

Ama gideceğim ey gençler!
Yaşamı sevin! Ve savaşın hep.
Siz de kadınlar, çocuklar, hepiniz
Beylere karşı, zulme karşı.

Olaylar - Yorumlar :

TÜRK-İŞ KONGRESİ NE GETİRDİ?

Geçtiğimiz ay Ankara'da yapılan TÜRK-İŞ 10. Genel Kurul toplantısı, yeni bir şey getirmeden sona erdi.

Kongre öncesinde, bu toplantıda partiler üstü politika anlayışının terkedileceği yaygın biçimde söylenmekteydi. Bazı gazetelerin sendika başkanlarıyla yaptıkları görüşmelerde, başkanların büyük bir kesimi de eski politikanın değiştirilmesinden yana olduklarını söylemişlerdi. Nitekim, bununla ilgili bir tüzük değişikliği genel kurulda kabul edildi. Buna göre, seçimler öncesinde, TÜRK-İŞ'in yetkili kurulları, «TÜRK-İŞ'in amaç ve ilkeleri doğrultusundaki demokratik bir partinin desteklenmesine» karar verebileceklerdi.

Bu tüzük değişikliği ile, TÜRK-İŞ'in, işçi sınıfının etkin biçimde politikaya katılması yönünde ciddi bir tavır değişikliğine girdiği sanılmamalıdır. Genel kurulun havası açıkça gösteriyor ki TÜRK-İŞ yöneticilerinin sendikal ve politik anlayışında bir değişme yoktur, olamazdı da. Düne kadar son derece uzlaşmacı, sarı bir sendikacılık anlayışını sürdüregelen ve bu nedenle de işveren kesiminden, gerici burjuva partilerinden aferin üstüne aferin alan bu kişilerin, birdenbire hidayete ermeleri, devrimci bir sendikacılık anlayışını benimsemeleri beklenemezdi. Değişme TÜRK-İŞ yöneticilerinde değil, sendikaların tabanında, işçi kesimindedir. Yıllarca işverenlerle, onlardan yana hükümetlerle, «al gülüm - ver gülüm» hesabı, «karşılıklı anlayış içinde» işleri idare eden ve işçileri uyutan yöneticiler bugün, eski uyuşukluklarından sıyrılan, haklarına daha bilinçli, kararlı şekilde sahip çıkan işçi kitleleri karşısında, saltanatlarını rahatlıkla sürdüremez olmuşlardır. İşçiler, TÜRK-İŞ'in sarı sendikacı yüzünü giderek daha iyi tanımaktadırlar. DİSK'in ileri bir sendikacılık anlayışıyla ortaya çıkışı ve giderek güçlenmesi, TÜRK-İŞ yöneticilerinin tezgahının bozulmasında önemli bir etken olmuştur.

Ülkemizde, emekçi yığınları politikadan uzak tutmak burjuvazinin taktiğidir. TÜRK-İŞ bunu yapmakla kendi sınıfına ihanet ve burjuvaziye hizmet etmiştir. Oysa değişen şartlarda, giderek daha geniş emekçi kitleler, politik mücadeleye ilgi duymakta, onun önemini kavramaktadırlar. İşçilerin yaşama şartlarını düzeltmeleri, politik alanda etkin olmalarına bağlıdır. Bu bozuk düzenin değişmesi ise, ancak işçi sınıfının politik öncülüğünde verilecek mücadeleyle sağlanacaktır. İşçilerin politikaya karışmamasını isteyenler, bu bozuk düzeni sürdürmek isteyenlerdir yalnızca. İşçiler her geçen gün bunu da anlamaktadırlar.

İşte TÜRK-İŞ yöneticilerini, sözkonusu tüzük değişikliğini yapmaya, TÜRK-İŞ'i partiler karşısında tarafsız kalmamaya iten şey, tabandan zorlayan işçi istekleridir. Ancak TÜRK-İŞ yöneticileri gerçekten, işçi haklarını savunan partilerden yana ve gerici burjuva partilerine karşı bir tavır alabilecekler mi? Buna evet demek mümkün değil.

Son kongrede seçilen kişiler yine eskileridir. Halil Tunç, kongre öncesi ve kongre anındaki konuşmalarıyla, politik mücadeleye burjuva politikası açısından baktığını bir kez daha ispat etmiştir. Halil Tunç da, aynen Demirel gibi, devrimci işçi hareketine kara çalmakla uğraşmıştır. Tunç, faşizme ve sıkıyönetime karşı olduğunu söylüyor; ama yalnızca bunu söylemekle yetiniyor. TÜRK-İŞ, anti-faşist hiçbir mücadeleye katılmıyor.

Tunç ve diğer arkadaşları, işçi sınıfının politik iktidarı sorununu dikkatle gözlerden uzak tutuyorlar. Sorunu, salt «oyunuzu şu partiye verin, şuna vermeyin» biçiminde çarpıklaştırıyorlar bu kez de. Oysa işçi sınıfının politik mücadelesi bu demek değildir. İşçi sınıfı politik bir varlık olarak örgütlenmek, bizzat iktidar mücadelesi vermek zorundadır.

TÜRK-İŞ yöneticileri, yeni bir parti kurma sorununu da aralarında zaman zaman tartışıyorlar. Aynı konu bu kongreye de getirildi. Öyle anlaşılıyor ki onlar, şartları uygun bulurlarsa böyle birşeyi de deneyebilirler. Böylece sendika başkanlarına mebusluk yolları da açılabilir.. Gelişen işçi hareketini frenliyemiyen sarı sendikacılar, onu, işlerine yarayacak biçimde kanalize etmeyi düşünüyorlar. Ama bu çabalar boşunadır artık. Yıllarca burjuvazinin kuyruğunda sürüklenenler, işverenlerin değirmenine su taşıyanlar, bundan böyle oyunlarını kolayca yürütemiyeceklerdir. Uyanan işçi kitleleri böyle şeylere yolvermeyecektir.

Onuncu Kongre bir şeyi değiştirmedi. O, bir oyalama kongresi olarak adlandırılabilir. Yöneticiler, tabandan gelen istekleri geçiştirmek için birşeyler yapmış göründüler, okadar. Ama TÜRK-İŞ'te bir değişim yok, demek değildir bu. Sarı sendikacılık anlayışının çöküntüsü ve işçilerin uyanışı devam ediyor. Bu gelişim, bir yandan tutucu TÜRK-İŞ çatısı altından kopmalara yolaçarken, diğer yandan, bizzat bu örgüt içinde de sola eğilimi güçlendiriyor. Bu oluşum karşısında ya TÜRK-İŞ, sarı sendikacılık barajını aşarak kendini yeniliyecek, ya da gün geçtikçe güçlenen DİSK'in karşısında ufalanmaya devam edecektir.

GÜZELCE'Yİ KAYBETTİK

Türkiyeli devrimciler, yaşamını işçi sınıfının sendikal ve politik mücadelesine adayan bir kişiyi daha kaybettiler. DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce, yakalandığı bir hastalıktan kurtulamıyarak 11 Nisan 1976 günü aramızdan ayrıldı. Güzelce, hastalığına rağmen, son günlere kadar büyük bir inançla görevini yapmaya devam etti. Gösterişten uzak, çalışkan bir kişiydi. Bu nedenle de gerek işçiler arasında gerek genel olarak devrimci saflarda kendisine güven ve sevgı duyulan bir kişiydi.

Güzelce'nin cenaze törenine 40 binin üzerinde bir kitle katıldı. Bunun büyük kesimini işçiler oluşturuyordu. Törene çeşitli kuruluşlar tarafından 300 kadar çelenk gönderilmişti. Güzelce'nin cenazesi 14 Nisan günü İstanbul'da, Topkapı mezarlığında toprağa verildi. DİSK Genel Sekreteri Güzelce'ye gösterilen büyük ilgi, devrimci işçi hareketinin bu dönemde vardığı düzeyi göstermesı bakımından da önem taşımaktadır.

1922 yılında İstanbul'da doğan İbrahim Güzelce, çalışma hayatına bir basın işçisi olarak atıldı. 1940 yılında İstanbul Basın Teknisyenleri Sendikasına üye oldu. 1948 yılında bu sendikanın genel sekreterliğine seçildi. 1963-1967 yılları arasında kısaca BASIN-İŞ diye adlandırılan bu sendikanın genel başkanlığını yaptı.

1961 yılında Türkiye İşçi Partisi'nin kurucu üyeleri arasında yer aldı. 1967'de DİSK kurulduğunda ise, Güzelce, Basın-İş başkanı olarak kurucular arasındaydı ve DİSK'in genel sekreterliğine seçildi. 1971-1975 arasında Almanya'da, Alman Sendikalar Birliği (DGB) Berlin Yabancılar Bürosunda danışman olarak çalıştı. 1975 Mayısında toplanan DİSK 5. Genel Kurulunda yeniden genel sekreterliğe getirildi.

Güzelce, hikâyeler ve çeşitli gazete ve dergilerde işçi sorunlarıyla ilgili yazılar yazdı. 1 Mayısla ilgili son yazısını, bu sayımızda yayınladık.

MC'NİN ZULMÜ ARTIYOR

Nisan başında Ankara, faşist beslemelerin yeni bir saldırı plânına sahne oldu, sokaklar yine gençlerin kanına boyandı. 30 Mart günü faşisler Ankara Devlet Mimarlık Mühendislik Akademisini bastılar ve polisin gözü önünde gençleri kurşunladılar, Sami Ovalıoğlu adında bir genç öldü. Katili ise, birçok görgü tanığının belirttiğine göre Akif Özer adında biri. Bu olayın protestoları sürerken 8 Nisan günü faşistler Siyasal Bilgiler Fakültesini bastılar ve kapıda, derslere giren öğrencilere yaylım ateşi açtılar. Bu ateşle vurulan Hakan Yurdakuler adındaki genç öldü. Aynı günün sabahı, faşist beslemeler, polisin yanısıra, onun yardımcı kuvveti olarak (!) Hacettepe Üniversitesini kuşatmışlardı.

O gün, SBF'ne yapılan saldırıyı protesto için Kurtuluş meyda-

nına kadar yürüyen bin kadar genç orada polis barikatıyla karşılaşınca geri dönüp dağılırlarken üzerlerine otomatik silahlarla ateş açıldı, bir savaş meydanında gibi tarandılar. Burhan Barın adlı öğrenci burada, Eşari Oran ise Hacettepe üniversitesinde vuruldular. Ve bunların yanısıra yüzlerce yaralı.

Okurlarımız bu olayların ayrıntılarını gazetelerden biliyorlar. Onları tekrarlamaya gerek yok. Önemli olan ve herkesin gözleriyle gördüğü, güya yurttaşın can güvenliğini korumakla görevli olanların, gençlere karşı nekadar acımasız davrandıkları, onları kurşun yağmuruna tutuklarıdır. Bütün bu kanlı işlerden sonra, mütat olduğu üzere, gözaltına alınanlar da saldırıya uğrıyan yüzlerce genç oldu. Ve o günün akşamı televizyona çıkan «Başbuğ» namındaki zat, eli kanlı «bozkurt» larına övgüler düzmekten çekinmedi. Türkiye'de işler işte bu hale gelmiştir. Bay Demirel ise «üzüntülerini» belirtti! Sanki bütün bunları önlemek onun görevi değilmiş gibi. Sanki bu işleri kimlerin destekleyip himaye etiğini bilmezmişiz gibi..

Diğer olaylarda olduğu gibi bunda da, cenaze töreni yapılmasına fırsat vermemek için Burhan Barım, alelacele, memleketi olan Çorum'a gönderilirken, Eşari Oran da Ankara'da toprağa verildi. Ancak Hakan Yurdakuler'in cenaze töreni, babasının, diğer tabii senatörlerin ve CHP'nin de çabasıyla önlenemedi. Onbinlerce kişi, 10 Nisan günü Maltepe Camiinin önünde birikti pankartlarla ve «katil iktidar», «kahrolsun faşizm» ve benzeri sloganlarla Karşıyaka'daki mezarlığa kadar yürüdü. Bu yürüyüş sırasında Ankara halkı da, yolda onlara katılarak, sloganları haykırarak, türlü biçimlerde bu protestoya katıldı.

Gerek bu tören, gerek daha sonra CHP'nin düzenlediği Tandoğan Mitingi ve yurdun dört bir yanından yükselen protesto sesleri bir kere daha gösterdi ki kitleler, bu cinayetleri ve MC'nin tutumunu nefretle karşılamaktadırlar. Bu iktidar halkımızın güvenini yitirmiştir, daha doğrusu o güveni hiçbir zaman kazanmış değildir. Artık herkes biliyor ki, kanlı cinayetleri önlemeyen, ona göz yuman, suçluları himaye eden ve suça ortak olan bu iktidar başta oldukça bu kanlı gidişin önü de alınamıyacaktır.

Gösterilen tepkiler karşısında faşistler bir süre sineceklerdir. Ama herzaman olduğu gibi sadece kısa bir süre. Onların yeni eylemler, yeni tertiplerle yeni büyük olaylar çıkarmaları herzaman beklenmelidir. Çünkü Demirel de ortakları da demokrasiyi rafa kaldırmayı kafalarına koymuşlardır ve kimsenin artık buna şüphesi kalmamıştır.. Güçleri yettiğinde her yönüyle bir dikta yönetimi kurmakta tereddüt etmeyeceklerdir. Ama buna güçleri yetmeyecek. Dörtbaşı mamur bir faşizm özlemi çekenler hayal kırıklığına uğrıyacaklardır. Bu zülüm döneminin aşılması çok sürmeyecek. Kitlelere ters düşenlerin ve girdikleri batakta yürümeğe ısrar edenlerin sonu kötü olacaktır.

DOĞUBAYAZIT'TA DEPREM

Son yıllarda Doğu'nun çeşitli yerlerinde büyük can ve mal kayıplarına yolaçan deprem, bu kez de Doğubeyazıt çevresinde kayıplara yolaçtı. Bu ilçenin Bezirhane köyü ile diğer çevre köylerinde yüzlerce ev yıkıldı, sekiz kişi öldü, pek çok kişi yaralandı. Ayrıca binlerce hayvanın da yıkıntılar altında kalarak öldüğü haber veriliyor. Zorlu kıştan daha yeni yakalarını kurtarmakta olan köylülerimiz bu kez de depremin verdiği acılarla karşılaştılar.

Lice depremi sırasında ve daha önceki depremler sırasında da çok söylendi: Doğal afetlerin insanlarımıza bu kadar zarar vermesi, tabiat olaylarına karşı toplumca gerekli tedbirleri almamış olmaktan geliyor. İş, gidip bu bozuk düzende düğümleniyor. Halkımızın içine düşürüldüğü yoksulluk ve çaresizlikle, bu tür olaylara hazırlıklı olması mümkün değil. Kalkınmış, yol, mesken gibi sorunlarını çözmüş toplumlarda ne kışları insanlar ve hayvanlar, açlıktan, soğuktan, hastalıktan kırılır; ne de depremler, yağışlar ve benzeri şeyler konutları yerle bir edebilir. Bu bozuk düzeni sürdürenlerin işleri tıkırındadır ve onlar bu tür olaylardan kendileri zarar görmemektedirler. Onlar, halkımızı kendi kaderine bırakmışlardır; uyanmasını, silkinmesini, kendisini bu durumdan kurtarmasını önlemek için de, baskı, zulüm, aldatma dahil, her yola, yönteme başvurmaktadırlar.

Çağımızın bilimsel ve teknik gelişmeleri karşısında artık açlık, yoksulluk, gerilik insanların kaderi değildir. Toplumlar bütün bunları kısa sürede altedebilir; ülkelerini kalkındırabilir, çağdaş uygarlık düzeyine varabilirler. Bunu önleyen emperyalizmdir, sömürgeciliktir, çeşitli ülkelerin kapitalistleri, feodalleri, diğer gericileridir. Onlar toplumların gelişme yolunun önüne dikilmişlerdir. Bencil sömürüleri için halkları zincire vurmuşlardır ve bunu sürdürmek istiyorlar. Halkların kurtuluşu, bu tür acıların son bulması da o zincirleri parçalamadan geçmektedir.

Doğubeyazıt'taki depremle ilgili olarak bir bildiri yayınlıyan Doğubeyazıt Kültür Derneği ve TÖB-DER Doğubeyazıt Şubesi de aynı sorunlara dokunuyor ve şöyle diyorlar:

«Deprem sonucunda binlerce hayvanın ve sekiz insanın ölmesinin, ayrıca yüzlerce evin yıkılmasının suçluları vardır ve bu suçlular, Bezirhane ve civar köylerinin kuruluşundan buyana gelip geçen iktidarlardır. Çünkü bu köylerin tümünün kuruldukları yerler bataklık ve kaygan, gevşek yapılı arazilerdir. Bu halk devlete vergi öderken, onun hizmetinde çalışırken, ondan, kendi sorunlarıyla ilgilenip derdine deva bulacağını umar...

«Biz, onların gerekli ve yeterli tedbirleri alabileceklerine inanmıyoruz. Çünkü onlar, aynı felaketler karşısında VARTO'da, ERZİNCAN'da, LİCE'de gerçek niteliklerini ortaya koydular...»

İktidarın, yöneticilerin diğer depremler sırasındaki tutumunu örneklerle eleştiren bildiride şu öneriler yapılıyor:

«1. Deprem felâketzedelerinin tüm yiyecek, giyecek, yatacak yer ve sağlık ihtiyaçları karşılanmalıdır.

«Depremden zarar gören tüm köylerle civar köylerin yerleri derhal değiştirilip sağlam yapılı bi-

nalar yapılarak köylülere dağıtılmalıdır.

«Köylerimize karakol yerine hastane, yol, okul yapılmalıdır.

«Ama bu geçici tedbirlere rağmen gerçek kurtuluş emekçi halkımızın iktidarındadır.»

Bu iki dernek, ayrıca, deprem nedeniyle yapılacak yardımlar için bir yardım kampanyası açtıklarını ve yardımların (Ziraat Bankası Doğubeyazıt Şubesi 107 no.lu hesaba) yapılmasını açıklamışlardır.

LİCE'YE HASTAHANE NE ZAMAN YAPILACAK?

Geçen yıl, beşbinin üzerinde ölüme ve binlerce yaralamaya neden olan depremden buyana nerdeyse bir yıl dolmaktadır. Buna karşılık Lice'ye henüz, hastahane yapılmadı. Adına «hastane» denen tek yataklı bir barakanın bulunduğu ve Lice'de görevlendirilen altı sağlık personeli ve bir müstahdemin de, kendilerine gerek bulunmadığı söylenerek başka yerlere sürüldüğü öğrenilmiştir.

Buna karşılık Lice'nin cezaevi süratle yapılmış ve «işletmeye» konmuştur. Hatırlanacağı üzre, geçen yıl Lice yerle bir olduğunda, görevliler, jandarmayı yaralıları, toprak altında kalanları kurtarmak için seferber edeceklerine, yıkılan cezaevinden kaçan birkaç mahkûmun peşine düşmüşlerdi.

Bütün bunlar, yöneticilerin halkımıza karşı tutumunu pek açık şekilde gösteriyor, ve iktidarın Lice'de halka götürdüğünü söylediği yardım ve hizmetlerin gerçekte ne biçim şeyler olduğunu bir kez daha gözler önüne seriyor.

ZAMLAR ve AMERİKAN ÜSLERİ

Cephe ortakları, halkın öfkesi son kanlı olaylar üzerinde toplanmışken, âdeta sessizce, gürültüye yolaçmadan, yeni zamlar getirdiler. Halkımızın zorunlu geçim maddelerine getirilen ve getirilecek olan zamlarla, emekçi halk yığınları için yaşam şartları bundan böyle çok daha çetin olacak. Varolan pahalılık yeni zamlarla daha da artacaktır. Şimdiye kadar halkın yüzde yetmişinin, sekseninin, o dar bütçeleriyle nasıl dayandıkları şaşkınlık verecek cinstendi. Bundan böyle karın doyurmak daha da büyük bir maharet istiyor!.

Vergiler, zamlar ve durmadan yükselen fiyatlarla, geniş halk yığınları durmadan yoksullaşıyorlar. Beslenme düzeyleri giderek düşüyor. Eskiden beri varolan gizli açlık yıldan yıla artıyor; insanlarımızın sağlıksız olmasına, hastalıklara, sakatlıklara ve erken ölümlere yolaçıyor.

Türkiye'de yıldan yıla millî gelir de artıyor elbette. Ama nereye gidiyor bu artış, kime yarıyor? Gelir artışının bir bölümünü artan nüfus emerken, bir bölümünü de belli bir azınlık elinde topluyor. Ülkenin dörtbir yanında yeni yeni milyonerler türüyor ve bunların servetleri hızla şişiyor. Milyonlara milyon katmak için türlü yollar var. Karaborsa, döviz kaçakçılığı, bin türlü hile ve da-

lavere.. Fırsat buldukça devlet bütçesinden yirmi milyonları aşırmak da bunlar arasında. Halk yoksullaştıkça onların zenginliği büyüyor. Bu da doğal birşey; paralar gökten yağmıyor ya, yoksul halkın cebinden çıkıyor. Ve yoksul halk yığınları karınlarını nasıl doyuracaklarını düşünürken, onlar, bir servet bolluğu içinde nereye para harcayacaklarının sıkıntısını çekmektedirler.

Sonra da «devlet masrafları» için, bütçe açık verince, yeni silâhlar ve yeni savaşlar için gelsin yeni zamlar, yeni vergiler..

Ortalık siyasi cinayetlerle, sıkıyönetim söylentileriyle birbirine karışmışken zamlar da sessizce geliverdi. Bu şartlarda ne basın ilgilenebilirdi bu konuyla, ne muhalefet. Cephe ortaklığı bu işte usta. Ne zaman zam yapacağını, zam yapıp ta suçu başkalarının üstüne nasıl yıkacağını iyi bilir. Güzel kotardı bu işi. Ve cephe ortakları, bunun yanısıra, çok daha önemli bir adım daha attılar. Amerikan hükümetiyle üsler konusunda anlaştılar.

Çağlayangil'in son Amerika ziyareti sırasında, Kissinger'le, iki hükümet adına imzaladıkları andlaşmaya göre Amerikan üsleri çalışmaya devam edecek; buna karşılık Türkiye'ye uygulanan silâh ambargosu kalkacak ve Türkiye bu üslerden beli bir kira alacak.

Olup bitenlere işbilir bir tüccar gözüyle bakanlar için bütün bunlar doğal şeylerdir. Hattâ böyleleri, Türkiye'nin kârlı bir alış-veriş yaptığını bile düşünebilirler. Silâh ambargosu kalkıyor ve üslere karşılık bir hayli kira alınıyor. Zaten cephe ortakları ve onlar gibi düşünenler, yılar var ki uluslararası ilişkilere bu gözlerle baktılar. Emperyalizmin işbirlikçileri, dışardan gelen kredileri, komisyonları aralarında bölüşerek toplumun geleceğini, ülkenin servetlerini yabancılara ipotek ettiler.

İşbirlikçiler, başından beri yaptıkları «İkili Andlaşmaları», NATO, CENTO gibi paktların içyüzünü kitlelerden sakladılar; büyük bir gizlilik içinde yürüttüler bu işleri ve şimdi de öyle yapmaktadırlar. Geniş halk kitleleri, bu alış-verişte kendi çıkarlarının, ya da zararlarının ne olduğunu kavramadılar uzun zaman.

Gerçek şu ki, ülkeyi emperyalizme bağımlı kılan bu anlaşmaların ve bağlantıların büyük halk kitlelerine hiç bir yararı dokunmamıştır. Bazı «krediler, hibeler, yardımlar» ve «ülkenin güvenliğinin sağlanması» adına girişilen bu işler, yalnızca emperyalistlere ve onların yerli işbirlikçilerine yaramıştır. Emperyalistler ülke ekonomisini kendilerine bağımlı kılmışlar; yatırımlar ve yüksek faizler, dengesiz alış-verişler yoluyla halkımızı soymuşlardır. Her yıl, milyarları bulan bir değer, ülkemizden Batılı emperyalist ülkelere akıp gitmektedir. İşbirlikçiler ise yüklü komisyonlarını almaktadırlar ve halkımızın soyulmasına yaptıkları bu aracılık işinden son derece memnundurlar. Bu bağımlılık ve soygunlar yüzünden ülke ekonomisi çıkmaza girmiş, çarpıklaşmıştır. Dışa bağlı bir montaj sanayii, yerli sanayiin niteliğini oluşturmaktadır. Tarımda ilkel işletme biçimleri devam etmektedir.

İkili Andlaşmalar, NATO ve CENTO gibi paktlarla ülkenin güvenliğinin korunduğu iddiaları ise safsatadır. Bu paktlar, andlaşmalar, yalnızca işbirlikçilerin güvenliğini sağlamaya yaramaktadır. Bu ilişkiler, Türkiye'de geniş halk yığınları üzerinde bir baskı, sindir-

me aracı olarak kullanılmaktadırlar. Emperyalistler bu ilişkilere dayanarak ülkede türlü oyunlar çevirmekte, gerici güçleri desteklemekte, ayakta tutmaktadırlar. Nitekim, ABD gizli istihbarat örgütü CİA, İran'ın SAVAK'ı, MİT ve İsrail gizli istihbarat örgütlerinin içiçe girdikleri, birlikte işler çevirdikleri kamuoyunca da bilinmektedir artık.

Amerika'nın ve genel olarak NATO'nun, ülkemizde kurduğu üsler, bulundurduğu atomik silâhlar, halkımızın güvenliğini korumak şurda kalsın, büyük çapta tehdit etmektedir. Bu üsler ve bu silâhlarla, ülkemiz, emperyalistlerin casusluk ve saldırı amaçları için bir araç durumuna sokulmuşur. Bu durum, Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerinin gelişmesinde olumsuz bir rol oynamaktadır. Herhangi bir mahallî savaşta da, emperyalistlerin bu üsleri komşu ülkelere, örneğin Ortadoğu ülkelerindeki ileri gelişmelere karşı kullandıkları, kullanacakları deneylerle bilinmektedir. Atom silâhları, bizzat insanlarımızın can güvenliğine yönelmiş bir tehdittir.

Atom Mayınları Ne Oldu?

1968'lerde ortaya çıkan «atom mayınları» sorunu, halkımızın can güvenliğine yönelen tehditin önemini apaçık göstermektedir.

Bilindiği üzere, o tarihlerde, ABD'nin, sosyalist ülkeler sınırlarına atom mayınları yerleştirmek istediği ve bu nedenle Federal Almanya'ya teklifte bulunduğu dünya basınına yansımıştı. Ancak Federal Alman hükümeti, bir savaş ve işgal halinde patlatılacak olan bu mayınları, halkının güvenliğini düşünerek, sınırlarına yerleştirmeyi reddetmişti. O tarihlerde, bu mayınların Türkiye tarafından kabul edildiği ve Doğu bölgesine yerleştirilmek istendiği, ya da yerleştirildiği söylenip yazıldı. O günden buyana da gerçek durumun ne olduğu bilinmiyor. Gerçekten bu mayınlar alınıp Doğu bölgesine yerleştirilmiş midir? Bu husus açıklanmalı, ortaya konmalıdır.

Eğer gerçekten böyle birşey yapılmışsa, bunun ülkemiz, özellikle de bu bölgede yaşayan halkımız açısından ne derece korkunç bir anlamı olduğu açıktır. Bu, bölge halkının kurbanlık koyun gibi feda edilmesi, toptan ölüme terkedilmesi demek olacaktır. Güneydoğu sınırlarını ,adi mayınlarla, yıllardır yoksul halkımız için bir ölüm tarlası haline getirenlerin, bir de bölgeye atom mayınları döşeyip döşemediği araştırılmalı, açığa çıkarılmalıdır.

AĞRI'DA NELER OLUYOR ?

Son aylarda, Ağrı çevresinde bazı faşist çömezlerinin, gizli-açık gerici örgütlerin, arka arkaya olaylar çıkardıkları görülüyor. Daha doğrusu bu durum yalnız Ağrı'ya özgü değil. Bingöl'de, Bitlis'te, Diyarbakır'da, Kars'ta ve Doğu'nun daha birçok ilinde bu yönde harcanan yoğun çabalar gözden kaçmıyor. Anlaşılıyor ki, bu bölgede, Erzurum ve Elâzığ dışında pek üslenemiyen faşistler, Türkiye ölçüsündeki plânlarının başarısı için, bu bölgeye de gereği gibi sızmayı zorunlu görmektedirler. Bunun için de idare cihazından, bu iş için gönderdikleri öğretmenlerden, öğretmen okullarına soktukları faşist

militanlardan, polisten vs. yararlanmaya çalışıyorlar. Ayrıca bazı gerici aşiret reislerini, bazı ağaları da, aşiret ve çıkar çekişmelerinden yararlanarak kendilerine köprübaşı yapmayı deniyorlar. Ancak faşistlerin bu oyunları tutmadı ve tutmayacaktır.

Faşist çömezler, birara Bingöl Öğretmen Okulunda üslenmişler ve bundan yararlanarak Bingöl merkezinde gerici bir hava estirmişlerdi. Ancak bu çok sürmedi ve işler tersine döndü. Faşist çömezlerin burada tutunabilmek için zaman zaman giriştikleri eylemler de para etmedi. Son olarak, Mart ayı içinde gericiler bu ilde olaylar çıkardılar; devrimci güçlere, gençlere, TÖB-DER'e saldırmak istediler. Kitlelerden destek almak için de bir sürü yalanlar uydurdular. Ancak onların saldırıları püskürtüldü, oyunları boşa çıkarıldı. Faşist çömezleri kitlelerden daha da tecrit oldular.

Faşistler Ağrı çevresinde herhangi bir tabana sahip değiller. Bir ara bu ilde Ülkü Ocaklarının şubesini açtılar. Ancak oraya astıkları kurt resimleri başlarına iş açtı. Şimdi de devrimci güçleri sindirmek için Ağrı'da ve çevre ilçelerde, MC büyük bir uğraş içinde. Öğretmenler işten el çektiriliyor, devrimci gençler okullardan atılmak isteniyor, tertipler ve soruşturmalar birbirini izliyor.

Faşist beslemeler, öğretmen okullarının kuruluş günü olan 16 Martta Ağrı Öğretmen Lisesinde oyunlar tezgâhladılar. Bozkurt resimli bayraklarını, öğrencilere ve halka zorla alkışlatmak istediler. Yuhalarla karşılaşınca da, «Türk bayrağının yuhalandığını» iddia ettiler. Aynı oyun daha önce Tunceli Öğretmen Okulunda sahneye konmuş ve hatırlanacağı üzere, iki yıl önce büyük olaylara neden olmuştu. Faşistler burada da aynı yönteme başvurdular. Ancak bu kez, yine olay çıkarabildilerse de pek işlerine yaramadı.

Faşist beslemeler, açık-gizli gerici örgütler, Ağrı ve Kars çevresinde bir başka oyuna da başvuruyorlar. Onlar bu bölgede Azeri -Kürt düşmanlığını kışkırtıyorlar. Böylece emekçi halkın cephesini bölmeyi, ırkçı propagandaları için ortam yaratmayı umuyorlar. Bu amaçla Doğubeyazıt'ta, Iğdır'da ve diğer kasabalarda birçok olaylar çıkarttılar. Ancak bu oyun da, devrimcilerin ve emekçi halkın uyanıklığı karşısında artık sökmüyor. Devrimciler, eskiden beri sahneye konan ve devrimci safları bölmeye çalışan bu oyunları artık iyi tanıyorlar. Dili ve inancı ne olursa olsun, emekçi halkın çıkarları birdir, düşmanları da aynıdır: gericiler, baskı ve zulüm yapanlar. Emekçi halk yığınları, sömürüye, gericiliğe, ırkçı şöven zulme karşı güçlerini birleştiriyorlar; zafere kolkola, kardeşçe bir dayanışma içinde yürüyorlar.

Bu bölgede son günlerde yer alan olayları, bu sayıda gereği gibi yansıtmaya zaman elvermedi. Bunu önümüzdeki sayıda yapabileceğiz.

Faşist beslemelerin, ırkçı-gerici mihrakların bu bölgede giriştikleri yoğun çabalara karşı dikkatli olmalıyız. Bu dönemde, bu saldırıları püskürtmek, saldırgan faşizme ve köpeklerine taban tutturmamak için tüm ilericiler, devrimciler, demokratlar; aralarındaki görüş ayrılıkları ne olursa olsun en sıkı güçbirliğini yapmalı ve ciddi şekilde mücadele etmelidirler.

özgürlük yolu
aylık siyasi dergi

1 MAYIS

Yürü şanlı emekçiler ordusu
Toprağı ve insanı kurtaralım
Bin yıllık hasreti gerçek kılalım
Ne açlık olsun, ne gözyaşı
Yaşanası bir dünya kuralım

Yüzyıllar önce dökülen kan
Şimdi bir güldür, büyür
Birleş devrim yolunda, güç ver
Bugünle yarının cengine
Zafer sosyalizmindir elbet

1 Mayıslarda çarpan milyonla yürek
Söylenir türkümüz milyonla ağızdan
Karanlık bitti işte, gün doğuyor
Mutlu toprak, kurt-kuş, börtü-böcek
Yepyeni bir çağ, yepyeni bir yaşam

Çeliğin, ışığın, tarihin ustaları
Kara, sarı, ak, esmer dünya halkları
Doğrul sen de halkım, gece dağılsın
Coştur davulunu, çek halayını
Bir perde kapanırken biri açılsın

Yürü şanlı emekçiler ordusu
Özgür yarınlara, güzel günlere
Bir yumruk gibi milyonla can
Ne açlık olsun, ne gözyaşı
Ne zincir, ne zulüm, ne zindan

Kemal BURKAY

10 Lira